

CEESEU-DIGIT

Central and Eastern Europe Sustainable Energy Union's Design and
Implementation of regional Government Initiatives for a just energy Transition

D5.4 Regional financing sustainability plans

Report

Author: ENVIROS

May 2025

101077297/LIFE21-CET-LOCAL-CEESEU-DIGIT

Co-funded by
the European Union

The project is financed by the European Union's LIFE programme.
Administration number: LIFE21-CET-LOCAL-CEESEU-DIGIT/101077297.
Project acronym: LIFE21-CET-LOCAL-CEESEU-DIGIT.

Contents

Background of the CEESEU-DIGIT project	1
Relevance of this Deliverable	3
Methodology	5
Summary	7
Appendix: 6 Regional financing sustainability plans	10

Background of the CEESEU-DIGIT project

The Central and Eastern European Sustainable Energy Union's Design and Implementation of regional Government Initiatives for a just energy Transition (CEESEU-DIGIT) aims to build the capacity of public administrators in Central and Eastern Europe to develop Energy and Climate Action Plans (ECAPs) that not only promote increased energy efficiency, sustainable energy, reduced carbon emissions and improved climate change adaptability, helping the region to contribute towards meeting the EU's climate goals, but also plans that follow the intent of the Commission to "leave no-one behind" in the process of the just transition to energy security and the goal of a climate-neutral Europe. To ensure a clear understanding among partners, the project's Advisory Board, and the EC that an ECAP includes sufficient and well-targeted attention to the social justice components of the clean energy transition, the term ECAP+ is used in the project.

CEESEU-DIGIT's primary objective is to build capacity in 6 carbon intensive regions in 6 countries in the CEE for holistic regional ECAPs aligned with NCEP national targets supporting the Green Deal, and will involve marginalised and vulnerable groups, especially energy-poor households. A second objective is to assist municipalities to formulate, fund, and implement their ECAPs aligned with regional ones. At both levels, extensive capacity building will be extended to assist with building ECAPs.

Drawing municipalities into energy regions will help cross-pollinate ideas, share knowledge and tasks, and apply for financing. Public-sector capacity building (WP2, WP3) will help (a) formulate a holistic ECAP with energy provisions and carbon footprint reduction while improving climate-sensitive social goods - mobility, parks, playgrounds, clean air and water, biodiversity conservation; (b) address energy poverty - heating/cooling, adequate ventilation/lighting, domestic hot water, cooking; (c), attend to constituents and act on behalf of their needs; (d) understand financing options and how to apply for these; and (e) work with the private sector to mute opposition to the CET and to encourage and incorporate funding of ECAP initiatives by business (WP5). A just Clean Energy Transition (CET) needs to maximise support, minimise opposition, and overcome apathy, requiring social science/social psychology theory to be applied (WP3). Non-public sector stakeholders (key players, context setters, the crowd, and subjects) will each be targeted by specific social and conventional media outreach (WP6).

Dissemination will be (a) upward to national levels, the CoM, and the EU for use in energy transition planning (WP5, WP6); (b) across a broader CEE geography via the Central and Eastern Europeans Sustainable Energy Union (CEESEN), a recently established NGO, to have by the end-of-project 2500 members using its online

platform to share best practices, lessons learnt, and ideas that can advance the EU's climate goals (WP6).

As a result of implementing the CEESEU-DIGIT project, it is anticipated that several important longer-term impacts will be achieved, a selection among which include:

- 6 high-quality ECAP+s formulated that align GHG reduction targets with 2030 goals and address the special needs of energy-poor, elderly, and minority communities, to include people with disabilities;
- Public/private participation of 900 people in ECAP+ planning meetings to voice their concerns;
- 18 Regional Work Groups are formalised to provide ongoing input into ECAP+ implementation and a longer-term, holistic vision for a just transition;
- At least 66 public sector employees are capacitated to develop regional ECAP+s including mapping of stakeholders and collection of baseline data, and to utilise participatory governance structures to ensure involvement of all stakeholders, especially groups that are often marginalised (energy poor, ethnic minorities, migrants, elderly, people with disabilities, Roma, etc.);
- At least 200 people from civil society and vulnerable groups are capacitated to advocate on behalf of their interests in relation to energy policy/transition;
- Regional/municipal governments designate 7% of their budget to energy transition activities.

Relevance of this Deliverable

Deliverable D5.4 represents the final and most significant output of Work Package WP5, which within the CEESEU-DIGIT project focuses on building the capacities of regional and local authorities in financing energy and climate-related measures. In the Grant Agreement, this deliverable is described as a set of six regional financing sustainability plans, prepared in the languages of the participating partner countries and accompanied by a concise summary in English. As such, D5.4 constitutes a document that directly links the strategic design of regional Energy and Climate Action Plans (ECAPs) with their practical financial feasibility. It is a key instrument enabling each region to transform its strategic intentions into well-structured plans that encompass both traditional and innovative financial mechanisms.

The relationship between D5.4 and the other deliverables within WP5 is sequential and logical. The first output, D5.1, consists of updating the financial strategies developed under the previous CEESEU project. Its purpose is to transfer earlier strategic frameworks into the context of the DIGIT regions, thereby establishing the methodological foundation for further work on financing. Building on this, Deliverable D5.2 provides a consolidated report on the trainings carried out for the partners, along with associated training materials focused on financial tools and project preparation. D5.2 ensures that regional stakeholders understand the methods described in D5.1 and are able to apply them in practice, thus developing the skills required to prepare regional financing plans. The subsequent Deliverable D5.3 broadens this framework by offering an overview of innovative and alternative financing methods suitable for Central and Eastern Europe, including examples, benefits, and potential risks. It thereby creates an inventory of financing opportunities that can support regions in securing funding for the measures outlined in their ECAPs.

Deliverable D5.4 builds on these preceding documents by integrating their outputs, applying the methodologies developed and taught within WP5, and transforming them into complete regional financing sustainability plans. The result is a set of coherent documents that provide each participating region with a practical financial framework for implementing its regional Energy and Climate Action Plan. D5.4 combines the analysis of financial needs, the identification of relevant funding instruments, the assessment of both traditional and innovative financing mechanisms, the evaluation of risks, institutional capacity considerations, and implementation timelines. Together, these elements form a tool that regional authorities can immediately use when preparing funding applications or selecting appropriate investment models. An important feature is that the plans are written in the languages of the partner regions, ensuring their applicability and accessibility at the local level, while the English summaries allow

for review, validation, and exchange among project partners and the European Commission.

Within the broader CEESEU-DIGIT project, Deliverable D5.4 carries substantial strategic importance. It completes a key line of activities aimed at ensuring that the newly developed regional ECAPs are not merely conceptual documents but become implementable and financially viable. The DIGIT project emphasises strengthening capacities for a just energy transition in carbon-intensive regions, and D5.4 directly supports this ambition by providing regions with a concrete and practical tool that links climate objectives, social considerations, and financial feasibility. The document supports not only investment-oriented actions but also measures related to climate adaptation, reduction of energy poverty, and the involvement of vulnerable groups.

From the perspective of the overall project architecture, D5.4 is one of the deliverables with long-term impact. While many other project outputs take the form of analytical or summary reports, D5.4 produces documents that regions can use well beyond the project's lifetime and that may shape their development strategies in the years to come. For this reason, it represents one of the central outputs directly connected to the sustainability of the project, the dissemination of its results, and their tangible effect in practice. The deliverable therefore serves as an essential regional planning tool and a foundation for securing future financing of the ecological and energy transition in the participating regions of the CEESEU-DIGIT project

Methodology

The outputs of Deliverable D5.4 are intended to constitute comprehensive regional financing sustainability plans that build upon the newly developed regional Energy and Climate Action Plans (ECAPs) and provide a clear and actionable framework for their financing. The sustainable financing planning methodology requires that these documents combine analytical, strategic, and practical components and be prepared in a way that allows regions to directly use them for project preparation, investment planning, and funding applications.

Each plan is written in the language of the respective partner country to ensure full usability for local institutions, while also including a structured summary in English for coordination needs at the project level.

The methodological approach stipulates that the D5.4 plans must draw on the three preceding outputs of Work Package WP5. From D5.1 they inherit the updated financial strategies and the core logic of financial planning; from D5.2 they incorporate the methodological background and improved competencies derived from the conducted trainings; and from D5.3 they adopt the inventory of innovative and alternative financial instruments that should be considered when designing financing models for regional measures. In doing so, the plans rest on a combination of theoretical foundations, practical skills, and innovative financing approaches.

The structure of the plans is defined as a multi-step process. Each document first provides an overview of the regional context and key needs in the areas of energy and climate, as identified in the regional ECAP+. The next step is an analytical section that identifies the main financial requirements, expected investment volumes, and the principal thematic investment areas, such as building renovation, renewable energy development, infrastructure modernisation, or measures addressing energy poverty.

The methodology then requires a systematic mapping of available financial instruments at European, national, regional, and local levels, combining traditional mechanisms, such as cohesion policy funds, national grant schemes, or loans, with the innovative models identified in D5.3. This analysis assesses the benefits and limitations of each financing option, their applicability in the given region, and potential institutional constraints.

An essential methodological component is the classification of ECAP+ measures according to their suitability for different forms of financing. This classification is based on criteria such as investment size, payback period, need for pre-financing, administrative complexity, institutional capacities of the region, and the feasibility of aggregating projects across municipalities. The purpose is to enable regions to clearly identify which measures can be financed through

traditional instruments, which require an innovative approach, and which are suitable for blended solutions.

The plans further include a proposed financial strategy that defines an implementation schedule, prioritisation of measures from a financial perspective, recommendations for project preparation, and steps required to strengthen local capacity. This strategy reflects the realistic capabilities of the region, including its budgetary situation, borrowing capacity, and administrative resources.

The methodological preparation required inclusion of a chapter devoted to risks, barriers, and recommended mitigation measures, particularly regarding administrative burden, limited human resources, insufficient pre-financing capacity, or the complexity of grant procedures. The sustainable financing plans also contain an implementation roadmap that outlines the steps from planning to project execution, including preparation of technical documentation, identification of suitable partners, and tendering procedures.

The outputs of D5.4 are formulated as practical tools rather than purely analytical reports. They are written in a way that enables regional governments to directly translate their contents into project preparation, integration into development strategies, or decision-making processes. For this reason, the methodology places strong emphasis on clarity, applicability, and a direct linkage between the ECAP+, financial opportunities, and concrete implementation steps.

Through this approach, the D5.4 documents serve not only as part of the CEESEU-DIGIT project's reporting structure but, above all, as practical instruments for regional energy transition, intended for use long after the project's completion.

Summary

The regional financial and climate-energy plans prepared within the CEESEU-DIGIT project present a diverse mosaic of approaches taken by six regions of Central and Eastern Europe as they respond to the challenges of the energy transition, climate change adaptation and the social consequences inevitably tied to these processes. Although the regions differ in size, economic structure, demographic trends and administrative capacity, they all share a common understanding of the need to systematically reduce greenhouse-gas emissions, improve energy efficiency and expand the use of renewable energy. Each region also emphasises socio-economic justice, community involvement and the need for effective financing mechanisms.

The Latvian region of Vidzeme approaches its climate strategy with strong analytical rigor. The plan defines 2022 as the emissions baseline year and includes a detailed assessment of the region's energy system, infrastructure and climate risks. It places equal weight on mitigation and adaptation, reflected both in its targets and in the organisation of the planning process itself: specialised working groups were established to assess regional needs from the perspective of climate vulnerability and energy efficiency opportunities. Vidzeme aims to reduce energy consumption and emissions, strengthen climate resilience, support the circular economy and address energy poverty. These goals are pursued through a broad set of measures across all major sectors—buildings, transport, agriculture, waste management and energy production. The region intends to combine national funding instruments, European programmes and innovative community-based approaches, thereby creating both financial and social resilience for the transition.

The Mazovia Province in Poland has a fundamentally different character due to its large size and considerable internal diversity. Its ECAP+ document was drafted for an area containing 314 municipalities and is therefore conceived primarily as a strategic framework rather than a detailed implementation tool. The summary outlines a wide-ranging vision for 2050 encompassing climate adaptation, energy security, the fight against energy poverty and support for a just transition. Concrete actions and project pipelines are expected to be developed later by individual local governments, which are best positioned to assess their own resources and constraints. The plan notes that access to financing differs significantly across municipalities, and thus its role is to provide a unifying direction rather than a prescriptive project list. Mazovia's contribution lies in establishing a strategic foundation, while implementation will take place in a decentralised manner.

The Broumovsko region in the Czech Republic focuses most clearly on practical implementation and on addressing the specific limitations of small municipalities. The plan highlights that local governments often have limited budgets, few technical experts and restricted capacity to prepare projects or apply for funding. For this reason, the document provides a thorough overview of available financing instruments and distinguishes between conventional mechanisms and innovative ones such as Energy Performance Contracting (EPC), community energy schemes or crowdfunding models. It also offers a decision-making framework to help municipalities match each project with the appropriate financing method. A detailed project roadmap guides them through document preparation, grant applications, procurement processes and monitoring. Broumovsko's plan thus concentrates on capacity-building, efficient management and structured planning in order to enable small municipalities to carry out energy-related investments successfully.

The Slovenian region of Podravje is characterised by a highly ambitious and forward-looking approach closely aligned with the EU's 2050 climate goals. Podravje aims to sharply increase renewable-energy deployment, electrify transport and undertake large-scale building renovations. For 2030, the region has set specific measurable objectives, including reaching a 33% renewable-energy share, reducing emissions by roughly 40%, improving energy efficiency by 15% and increasing the share of electric vehicles to at least 17%. To meet these objectives, Podravje intends to mobilise a broad mix of traditional funding instruments—national funds, cohesion policy, LIFE, Horizon and others, together with innovative mechanisms such as ESCO models, green bonds, public-private partnerships and community financing. The plan places great emphasis on coordinated regional governance led by the local energy agency LEASP, which connects municipalities, NGOs and businesses.

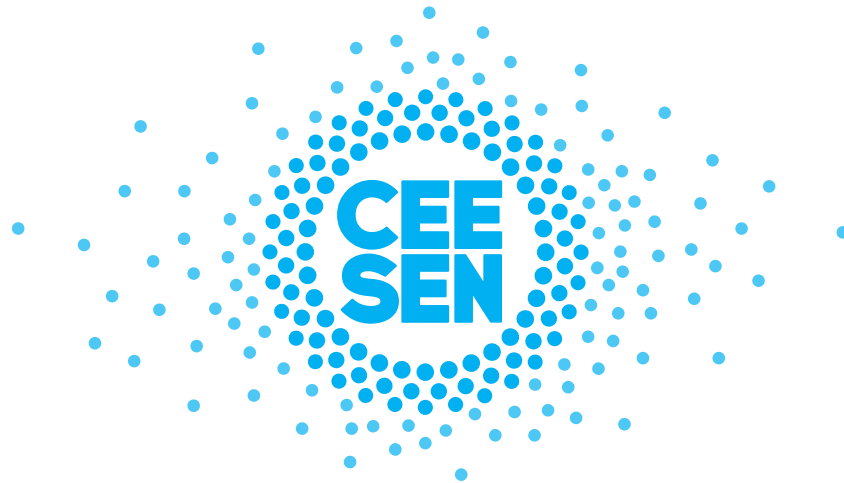
The Estonian region of Ida-Viru represents a unique case as an area historically dependent on shale-oil extraction and combustion. Here, the central theme is the just transition, since the energy transformation will influence the region's economic and social stability more profoundly than elsewhere. The plan articulates the ambition to reach climate neutrality by 2050 while improving climate resilience. It proposes expanding renewable energy, enhancing the energy performance of buildings and infrastructure, developing sustainable mobility and fostering climate-friendly entrepreneurship. The document also recognises the financial and administrative challenges faced by many of the region's municipalities, which have limited fiscal autonomy and varying levels of debt and staffing capacity. Funding will be drawn from national and European sources as well as innovative options such as energy communities and crowdfunding. A substantial list of prepared investment projects, including renovations of schools and kindergartens, cycle paths, parks and waste-

management facilities, demonstrates the region's readiness to proceed with concrete implementation steps.

The Croatian region involved in the project follows similar principles to the other participating countries, focusing on the implementation of regional climate-energy plans with particular emphasis on emissions reduction, building renovation, renewable-energy deployment and sustainable mobility. A strong priority is placed on energy poverty and public participation, as social cohesion is regarded as a key component of a just transition. The region plans to make use of European and national funding sources, develop pilot projects and encourage the establishment of energy communities. As in the other regions, a project pipeline is being developed to guide future investments and ensure a coordinated transition.

Taken together, these six regions share a common vision of moving toward a low-carbon and climate-resilient economy, yet they pursue this goal in different ways that reflect their specific conditions. Latvia and Slovenia emphasise an integrated balance of mitigation and adaptation. Poland concentrates on strategic alignment across a very large and diverse territory. The Czech Republic and Estonia focus on overcoming practical and administrative obstacles that hinder investment. Croatia underscores the need to address social vulnerabilities in the transition. Despite these differences, all regions converge on the same overarching objective: ensuring that the energy transition is not only environmentally effective, but also economically viable and socially fair.

Appendix 1: 6 Regional financing sustainability plans

CEESEU-DIGIT

Central and Eastern Europe Sustainable Energy Union's Design and
Implementation of regional Government Initiatives for a just energy Transition

Regional Financing Sustainability Plan

Region: Ida-Viru County

Country: Estonia

D5.1 Regional Financing Sustainability Plans

Author: UTARTU

Date: TREA

Co-funded by
the European Union

The project is financed by the European Union's LIFE programme.
Administration number: LIFE21-CET-LOCAL-CEESEU-DIGIT/101077297.
Project acronym: LIFE21-CET-LOCAL-CEESEU-DIGIT.

Sisukord

Sisukord.....	2
1 CEESEU-DIGITi projekti tutvustus.....	3
2 Sissejuhatus.....	3
3 Meetmete loetelu	7
4 Rahastusvõimaluste ja rahastajate ülevaade ning seotud poolt- ja vastuargumendid	9
5 Finantsstrateegia ja -analüüs	12
Tavapäraselt rahastatud projektid.....	12
Uudse rahastusega objektid	14
Investeeringute ajakava	16
Projektide teekaardid	16

1 CEESEU-DIGITi projekti tutvustus

CEESEU-DIGIT projekti peamine eesmärk on koostada kuues Kesk- ja Ida-Euroopa piirkonnas **uut tüüpi piirkondlikud energia- ja kliimakavad (ECAP)**, mida viiakse ellu, tuginedes varem loodud koostöövõrgustikele. Lisaks kliimamuutuste leevendusmeetmetele asetavad uue metoodika alusel koostatud dokumendid **võrreldes olemasolevate energia- ja kliimakavadega suuremat rõhku kliimamuutustega kohanemisele**. Lisaks kliima- ja elukeskkonna kaitse eesmärkidele pöörab projekt **erilist tähelepanu haavatavatele sotsiaalsetele rühmadele ja energiaostuvõimetusest mõjutatud leibkondadele**.

CEESEU-DIGITi oluline aspekt on **õiglane üleminek**, mille eesmärk on leevendada energiapöörde sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid, eelkõige piirkondades, mis on tugevalt sõltuvad fossiilkütustest või seisavad silmitsi oluliste sotsiaalmajanduslike väljakutsetega. Eesmärk on tagada, et Euroopa kliimaneutraalsuse poole liikumisel ei jääks maha ükski kogukond ega haavatav rühm.

2 Sissejuhatus

Energia- ja kliimakavas püstitatud eesmärgid tuletati esialgu riiklikest ja kohalikest arengudokumentidest ning olemasoleva olukorra analüüsist. Eesmärgid täpsustati valdades ja maakondlikel seminaridel toimunud ajurünnakute käigus. Kliima- ja energiakava koostas Cumulus OÜ 2022. aastal. Kliima- ja energiakava eesmärkidega seotud tegevuste rahastamise toimub valdade arengukavade kaudu ning on kajastatud valla eelarvestrateegiates.

Peamised Ida-Virumaa kliima- ja energiakava eesmärgid

Energia- ja kliimakavas defineeritakse kliima- ja energiavaldkonna eesmärgid ja tegevused vahemikus 2022 kuni 2035. Ida-Viru maakonna energia- ja kliimakava visioon, strateegilised eesmärgid ja meetmed lähtuvad maakonna arengustrateegia visioonist, Ida-Virumaa roheplaani 2022-2030+ eesmärkidest ning teistest valdkondlikest analüüsist. Tulenevalt energia- ja kliimakava spetsiifikast on maakonnale püstitatud kaks strateegilist eesmärki:

1. maakonnas on **vähenenud kasvuhoonegaaside heide** ja suurenenud süsiniku sidumine, tänu millele **jõutakse aastaks 2050 kliimaneutraalsuseni**;
2. maakond, selle organisatsioonid ja elanikud **kohanevad kliimamuutustega**.

Alameesmärkideks on hoonete ja taristu energiatõhususe suurendamine (meede 1.1), taastuvenergia võimsuste ja osakaalu kasvatamine ning vastava taristu arendamine (meede 1.2), säästvate liikumisviiside laiendamine (meede 1.3), kliimasõbraliku ettevõtluse arendamine (meede 1.4), ringmajanduse arendamine (meede 1.5), süsiniku sidumise võimaluste rakendamine (meede 1.6), kliimamuutustega kohanemist toetava taristu arendamine (meede 2.1), looduskeskkonna ja ökosüsteemide terviklikkuse säilitamine (meede 2.2) ning teadlikkuse ja võimekuse tõstmine, koostöövõrgustike arendamine ning pilootprojektide elluviimine (meetmed 1.7 ja 2.3).

Eestis olemasolevad finantsinstrumendid ja kohalike omavalitsuste väljakutsed

Igal kohalikul omavalitsusel on iseseisev eelarve, mille kujundamise alused ja kord on sätestatud **kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusega**. Kohalike omavalitsuste sissetulekuallikad on maksud, toetused, teenuste müük ja muud tulud. Riigieelarvest riiklike maksutulude (tulumaks ja maamaks) ning tasandus- ja toetusfondist rahade eraldamise ühtne eesmärk on tagada kohalikele omavalitsustele piisav eelarve, et nad saaksid õigusaktide alusel kohalike elu küsimuste üle iseseisvalt otsuseid langetada. Seadusega kohalikule omavalitsusele pandud riiklike kohustustega seotud kulud kaetakse põhiseadusest tulenevalt riigieelarvest.

Kõige rohkem sissetulekuid laekub maksudest. Eesti maksusüsteem koosneb riiklikest ja kohalikest maksudest. Riiklikest maksudest laekuvad kohalike omavalitsuste eelarvesse füüsilise isiku tulumaks ja maamaks. **Üle poole kohalike omavalitsuste kogusissetulekust moodustab nende elanike makstud füüsilise isiku tulumaks** (osa sellest laekub riigile). Maamaks laekub kogu ulatuses kohalikesse eelarvetesse. Riiklike maksude kõrval võib omavalitsus kehtestada oma territooriumil ka kohalikke makse, aga nende osakaal kohalikus eelarves on väike. Laialt kasutatavateks kohalikeks maksudeks on reklaamimaks, teede ja tänavate sulgemise maks ning parkimistasu. Kohalike maksude seadus näeb ette lisaks nimetatutele veel kahte võimalikku kohalikku maksu (loomapidamismaks ja lõbustusmaks), mida on rakendatud väga vähe.

Maksude järel on teiseks suuremaks tuluallikaks toetused. **Enamik toetusi saadakse riigieelarvest** kas tasandusfondist, toetusfondist või juhtumipõhiselt konkreetse tegevuse või investeeringu toetamiseks. Tasandusfondi eesmärk on ühtlustada vahendite kasutamise tingimusi määramata kohaliku omavalitsuse üksuste ülesannete täitmise võimalusi. Toetusfond on kohaliku omavalitsuse üksustele seaduses määratud sihtotstarbel ja tingimustel kasutamiseks või riigieelarves määratud sihtotstarbel antav toetus, mida jaotatakse ainult arvnäitajate alusel. Juhtumipõhised toetused antakse vastava lepinguga. Kohalike omavalitsuste võimekus Euroopa Liidu projekte taotleda on väga erinev. Ida-Viru Maakonnas on spetsialistide sõnul nimetatud võimekus pigem madal, millele viitavad ka maakonna omavalitsuste eelarve täitmise aruanded.

Rahaliselt **suurimaks tuluallikaks, mida kohalikud omavalitsused saavad ise täielikult kujundada, on tulud kaupade ja teenuste müügist**. Põhiliselt kuuluvad siia tulud asutuste majandustegevusest.

Me identifitseerisime kolm raamprobleemi ja pakume poliitikasoovitusi nende lahendamiseks. Esimene probleem on, et **kohalike omavalitsuste tulud ja kohustused ei ole tasakaalus**. Mitmed uuringud on järeldanud, et Eesti kohalike omavalitsuste rahastusmudel ei taga piisavat finantsautonoomiat. Põhitegevuse tulude piiratud maht on Ida-Virumaal üheks oluliseks teguriks, mis pidurdab energia- ja kliimakavade elluviimist. Finantsvahendite nappus oli ka peamine mure, mille projektikohtumistel tõstatasid kohalike omavalitsuste esindajad. Lahenduseks pakume tulumaksuseaduse muutmist nii, et kohalikele omavalitsustele laekuv osakaal oleks senisest suurem. Taastada tuleks vähemalt tulumaksuosa, mille võrra vähendati kohalike omavalitsuste tulumaksu laekumist finantskriisi ajal 2009. aastal ja mis on siiani taastamata ehk ligi 0,3 protsendipunkti.

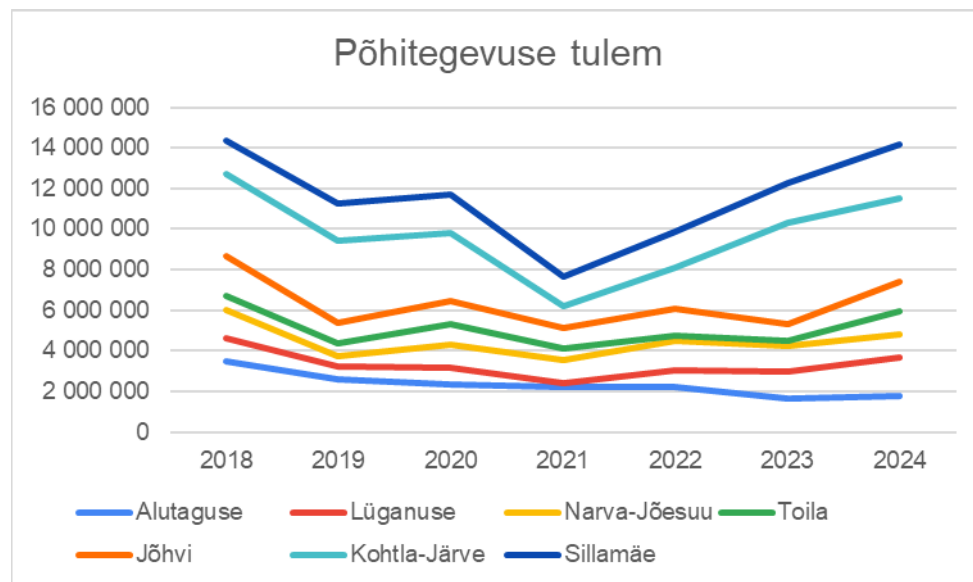
Teiseks on **kohalike omavalitsuste tuluautonoomia liiga madal**. Kohalikud omavalitsused saavad mõjutada alla viiendiku oma tuludest. Kohalikud maksud moodustavad eelarvest alla 1% ning täidavad eelkõige regulatiivset, mitte fiskaalset funktsiooni. Lihtsaim lahendus oleks suurendada kohalike

omavalitsuste õigusi maksustamisel. Pakume välja kohaliku tulumaksu kehtestamise, mis on mujal Euroopas edukalt toiminud.

Kolmas probleem on kohalike omavalitsuste **madal kuluautonoomia**. Tulu- ja kuluartiklid on üksteisest liigselt sõltuvuses. Kohalikele omavalitsustele antavad toetused peaks olema võimalikult suures ulatuses mittesihotstarbelised, jättes omavalitsuse otsustada, millist kohaliku elu valdkonda saadud toetus suunata. See võimaldaks ka tõhustada finantsvahendite kasutamist, kuna kohalikud omavalitsused on inimesele lähemal ning teavad paremini kohalikke vajadusi. Lisaks on kohalikud omavalitsused erinevad ning nende eripära arvestav rahastus on tõhusam kui riiklikult kehtestatud ühetaoline rahastus.

Finantsvahendite põhiliseks juurde hankimise vahendiks on laenuvahendite kaasamine. Siinkohal tuleb arvestada kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise seaduse nõuetega. Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsdistsipliini tagamise meetmed on kinnipidamine kohaliku omavalitsuse üksuse ja kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksuse põhitegevuse tulemi lubatavast väärtusest ja netovõlakoormuse ülemmäärast.

Põhitegevuse tulem on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe. Põhitegevuse tulemi väärtus ei tohi olla aruandeaasta lõpu seisuga väiksem kui null. **Põhitegevuse tulemi seadusest tulenev piirang ei takista Ida-Viru omavalitsuste energia- ja kiimakavade elluviimist**, kuna nende tegelik näitaja on ajalooliselt olnud alati tuntavalt üle piirmäära. Alutaguse valla puhul on aga püsiv põhitegevuse tulemi kahanemine muret tekitav ning soovituslik on selle tendentsi pidurdamiseks meetmete võtmine. Vajalik on põhitegevuse kulude kasvu pidurdamine tagamaks, et tööjõu- ega majandamiskulud ei kasvaks maksutuludest kiiremini. Toetuste kasvu soovitame vältida, kuniks põhitegevuse tulem on stabiliseerunud.

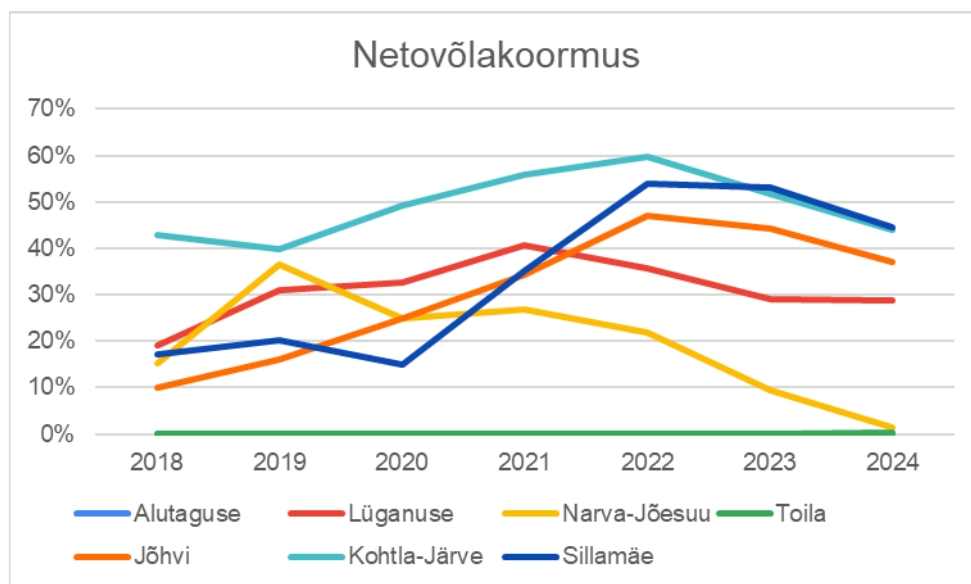

Joonis 1. Ida-Viru Maakonna kohalike omavalitsuste põhitegevuse tulem 2018-2024

Netovõlakoormus on võlakohustuste ja likviidsete varade kogusumma vahe. Netovõlakoormus võib aruandeaasta lõpul ulatuda lõppenud aruandeaasta põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kuuekordse vaheni, kuid ei tohi ületada sama aruandeaasta põhitegevuse tulude kogusummat. Kui põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kuuekordne vahe on väiksem kui 60 protsenti vastava

aruandeaasta põhitegevuse tuludest, võib netovõlakkoormus ulatuda kuni 60 protsendini vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest (nimetatu on üldreegel, hetkel on rakendatud erandlik netovõlakkoormuse ülemmäär).

Ida-Viru omavalitsuste netovõlakkoormus on üpris erinev. Alutaguse ja Toila netovõlakkoormus on null. See tähendab, et nende omavalitsute likviidsete varade maht ületab võlakohustuste mahtu. Narva-Jõesuu netovõlakkoormus on samuti väga madal. See võimaldab rahastada energia- ja kliimakava tegevusi laenuvahendeid kaasates. Teistes Ida-Viru omavalitsustes on laenulagi lähemal ja laenuvahendite arvel investeerimise võimalused seega piiratumad, kuid ka nendes kõigis on netovõlakkoormus Eesti keskmisest madalam.

Joonis 2. Ida-Viru Maakonna kohalike omavalitsuste netovõlakkoormus 2018-2024

Netovõlakkoormuse ülemmäär on energia- ja kliimakavade tegevuste õiguslikuks piiranguks osades Eesti kohalikes omavalitsustes, kuid **uuritud kuue Ida-Viru omavalitsuse netovõlakkoormus on suhteliselt madal** ja laenulagi kaugel, mistõttu netovõlakkoormuse reeglid neid oma kliimaeesmärkide elluviimisel ei takista. Siiski on neist kuuest omavalitsusest viies (erandiks Narva-Jõesuu) viimase seitsme aasta eelarve tulem miinuses, mis viitab, et soodne võlakkoormuse seisund võib kiiresti muutuda, kui defitsiidis eelarvete koostamisega jätkatakse. 2024. aastaks oli siiski kõigi omavalitsuste, peale Toila, eelarve ülejäägis.

3 Meetmete loetelu

Tabel 1. Energia- ja kliimakava meetmete loetelu, milleks eelarvestrateegias on finantsiline kate

Meede	eeldatav investeeringu maksumus	Oodatav GHG vähenemine 2030 aastaks, t CO ₂ _{ekv} /a	Elluviimise periood	Potentsiaalne rahastus
Iisaku Kool	6 876 470	83...104	2025-2027	5,8 mln RTK 2
Alajõe jalgte	250 000	0,2...0,3	2024-2025	~50 tuh kaasrahastus (co-financing)
Pagari päikesepargi rajamine	100 000	27...34	2025	~30 tuh energiaühistu
Mäetaguse põhikooli tööõpetuse maja fassaad ja sadeveekanalisatsioon	60 000	-	2025	~20 tuh ühisrahastus (crowdfunding)
Kohtla-Järve Linnavalitsuse hoone renoveerimine	1 600 000	-	2025-2028	800 tuh RTK 1
Tabori tn kergliiklustee	800 000	0,4...0,5	2025-2028	~400 tuh RTK 3
Kohtla-Järve kergliiklusteed	1 314 777	-	2025-2027	895 tuh RTK 3
Rahvapargi uuendus	250 000	-	2025	140 tuh KIK 1
Saja tamme park	562 000	-	2025-2026	393 tuh KIK 1
Lasteaed Kakuke	1 212 675	5...6	2024-2025	548 tuh RTK 1
Lasteaed Buratino	1 500 000	8...10	2024-2025	877 tuh RTK 1
Lasteaed Punamütsike	3 622 440	21...26	2024-2025	3,1 mln RTK 1 / RTK 2
Lasteaed Muinasjutt	150 000	1...2	2024-2025	35 tuh RTK 1
“Keskonnateadlikkuse edendamine kaasaegsete tehniliste lahenduste kasutamise ja demonstreerimise kaudu“	47 825	-	2024-2025	38 tuh KIK 2
Sillamäel Hariduse 25 lammutamine	100 000	-	2025	70 tuh RTK 4
Pavlovi tn kergliiklustee	796 557	0,08...0,1	2025	500 tuh RTK 3
Sillamäele jäätmejaama ehitamine	1 000 000	-	2026	700 tuh KIK 3
Muusikakooli ning Huvi- ja Noortekeskuse Ulei hoone (Majakovski tn 7) rek	3 600 000	18...23	2025-2026	1,8 mln RTK 1 / RTK 2
Jõhvi sotsiaalmaja rekonstrueerimine	5 834 090	31...38	2024-2026	5 mln RTK 1 / RTK 2

Meede	eeldatav investeeringu maksumus	Oodatav GHG vähenemine 2030 aastaks, t CO ₂ _{ekv} /a	Elluviimise periood	Potentsiaalne rahastus
Kalevipoja maja ergiatõhususe parendamine	330 000	4...5	2024-2025	231 tuh RTK 1 / RTK 2
Jõhvi spordihalli energiatõhususe parendamine	343 746	-	2024-2025	224 tuh RTK 1
Jõhvi Malmi tänava kergliiklustee ehitamine	275 000	0,5...0,7	2025	185 tuh RTK 3
Jõhvi kergliiklusteede proj ja ehitus	100 000	-	2028	70 tuh RTK 3
Lüganuse kergliiklusteede rajamine	2 609 718	-	2024-2028	1,7 mln RTK 3
Kiviõli Kunstide Kooli rekonstrueerimisprojekt	793 050	5...6	2026	400 tuh RTK 1 / RTK 2
Valaste joa kergtee	270 000	-	2025-2026	210 tuh RTK 3
Toila asutuste energiatõhusate meetmete rakendamine	140 000	-	2024-2027	~70 tuh RTK 1
Toila kergliiklusteede projekteerimine	55 000	-	2026	40 tuh RTK 3
Kohtla-Nõmme ja Kohtla kergliiklusteede ühendamine Kohtla-Järve teega	550 000	8...10	2028	500 tuh RTK 3
Toila-Jõhvi kergliiklustee	590 000	12...14	2025, 2028	500 tuh RTK 3
Toila jäätmemajanduse arendamine	70 410	-	2024-2026	49 tuh KIK 3
Järve küla rekreatsiooniala ja pargi rek	769 434	-	2024-2025	539 tuh KIK 1
Voka spordihoone Metsa 2 rek	250 000	2...2	2025, 2027	100 tuh RTK 1
Toila kooli võimla, sh päikesepaneelid	800 000	8...10	2026-2027	300 tuh RTK 2 või energiaühistu
Voka lasteaia rühmaruumide renoveerimine	370 000	1...2	2025-2027	~185 tuh RTK 1 / RTK 2
Kohtla-Nõmme Kooli rekonstrueerimine	585 000	7...8	2025-2027	390 tuh RTK 1 / RTK 2

4 Rahastusvõimaluste ja rahastajate ülevaade ning seotud poolt- ja vastuargumendid

Eestis on kaks peamist rakendusüksust, mille kaudu kohalikud omavalitsused saavad oma energia- ja kliimakava tegevusi rahastada: Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK) ja Riigi Tugiteenuste Keskus (RTK). RTK on Rahandusministeeriumi haldusalasse kuuluv valitsusasutus, mis korraldab Euroopa Liidu ja mitmete Eesti riigieelarveliste toetuste jagamist, järelvalvet ja makseid.

Keskkonnainvesteeringute Keskus on keskkonnaprojektide keskne rahastaja. KIKi toetuste panus keskkonda on väga mitmekülgne - alates puhta joogivee kättesaadavaks tegemisest ja reovee puhastamisest, erinevate loodusobjektide korrastamisest, taastuvenergeetika ning ringmajanduse projektide elluviimisest kuni erinevate uuringute rahastamise ning keskkonnateadlikkuse suurendamisega seotud tegevusteni. 2021-2027. a viib KIK ellu erinevaid tegevusi 60 sekkumise raames kogumalus 546,6 miljonit eurot.

Nendele objektidele, millel pole traditsioonilist välisrahastust, saab kasutada uudsemaid finantseerimise mehhanisme nagu näiteks energiaühistu loomine, ühisrahastus või kaasrahastus. Kuna Ida-Viru kohalike omavalitsuste netovõlakkoormus on madal, saab investeeringuid rahastada ka laenuvahenditega.

KIK meetmed

- 1) Kohalike energia- ja kliimakavade rakendamine ning rohestamiskavade koostamine ja neis toodud tegevuste elluviimine.

Meetmest rahastatakse kohalike energia-ja kliimakavade rakendamise tegevusi ning linnades rohestamiskavade koostamist ja elluviimist.

<u>Plussid</u>	<u>Miinused</u>
- KOV üksused, asutused ja KOV liidud - Ühe taotleja kohta kuni kaks taotlust - Toetus 40-70%	- Linnades - Meetme maht väike - Toetus kuni 200 000 eurot

- 2) Keskkonnateadlikkuse programm

Keskkonnateadlikkuse programmi eesmärk on kujundada arusaama, et inimene on osa loodusest, meie majandustegevuse ja kultuuri jätkusuutlikkus sõltub loodusest ning looduse hüvesid kasutades peame arvestama piiridega, mida ületades ohustame kogu elu Maal. Programmist toetatakse tegevusi, mille teemaks on säästva keskkonnakasutuse põhimõtete, looduse ja inimühiskonna seoste, looduses toimuvate protsesside, sh kliimamuutuste ja nendega kohanemine, ja elurikkuse tundmaõppimine.

<u>Plussid</u>	<u>Miinused</u>
- Maksimum toetus 2 mln eurot - Toetus kuni 80%	- Ainult keskkonnahariduse keskused

3) Jäätmete liigiti kogumise taristu arendamine

Toetuse eesmärk on suurendada teisese toorme kasutamist jäätmete liigiti kogumise tõhustamise kaudu aitamaks kaasa jäätmete põletamise ja ladestamise vähendamisele ning riigile seatud jäätmete ringlussevõtu sihtarvude saavutamisele. Toetatakse mh jäätmejaamade rajamist, rekonstrueerimist ja jäätmejaamas biojätmete käitlusvõimekuse loomist.

<u>Plussid</u>	<u>Miinused</u>
- Maksimum toetus 2 mln eurot - Toetus kuni 70%	- Vajab eeltööks alusdokumente ja lisasid

RTK meetmed

1) Kohaliku omavalitsuse hoonete energiatõhusaks muutmine moderniseerimisfondist

Toetuse andmise eesmärk on avaliku sektori hoonete rekonstrueerimise kaudu energiatõhususe parandamine, kasvuhoonegaaside heite vähendamine, hoonesse tarnitud energia ja hoone ülalpidamiskulude vähendamine, hoonete sisekliima nõuetega vastavusse viimine ning taastuvenergia kasutuse edendamine.

<u>Plussid</u>	<u>Miinused</u>
- Maksimum toetus 1,5-2,1 mln eurot - Toetus 40-70% - Toetust saab nii KOV üksus kui ka sõltuv või valitseva mõju all olev üksus	- Toetust saavad vaid hooned, mis ei vasta energiatõhususarvu piirväärtuse miinimumnõuetele

2) Kohaliku omavalitsuse suuremamahuliste hoonete energiatõhusaks muutmine

Meetme eesmärk on hoonetesse tehtavate investeeringute kaudu energiatõhususe parandamine, kasvuhoonegaaside heite vähendamine, hoonesse tarnitud energia ja hoone ülalpidamiskulude vähendamine ning taastuvenergia kasutuse edendamine. Toetatavad tegevused: väliskeskkonnast katuse ja teiste välispiiretega eraldatud siseruumiga hoonesse tarnitud energiat, hoone ülalpidamiskulusid ja kasvuhoonegaaside heidet vähendavaid ning energiasäästu suurendavaid ja taastuvenergia kasutust edendavaid rekonstrueerimistöid.

<u>Plussid</u>	<u>Miinused</u>
- Toetust saab nii KOV üksus kui ka konsolideerimisgruppi kuuluv üksus	- Toetust saavad hooned, mille köetav pind üle 1000 m² - Tingimused väljatöötamisel

3) Kohaliku omavalitsuse KOVide investeeringud jalgratta- ja/või jalgteedesse väljaspool kolme suuremat linnapiirkonda

Toetuse andmise eesmärk on suurendada jalgrattaga või jalgsi liikujate osakaalu, aidates kohaliku omavalitsuse üksusel leida lahendus teelõikudele, mis takistavad igapäevast jalgrattaga või jalgsi liikumist, ning tagada teenustele, sealhulgas ühistranspordile, ja töökohtadele parem ligipääs väljaspool Tallinna, Tartu ja Pärnu linnapiirkondi.

<u>Plussid</u>	<u>Miinused</u>
- Toetus 40-70%	- Kitsendavad tingimused (50 inimese piirmäär)

4) Kohaliku omavalitsuse üksustele üksustele liginullenergiahoonete ehitamine

Meetme eesmärk on kohaliku omavalitsuse üksuste suure energiakuluga hoonete mahu vähendamine, asendades need liginullenergiahoonetega.

<u>Plussid</u>	<u>Miinused</u>
- Toetus 50-70% - KOV üksus, sõltuv üksus ja valitseva mõju all olev üksus	- Tuleb asendada uue hoonega - Vajalik täiendav dokumentatsioon (nt uue hoone projekt vähemalt eelprojekti staadiumis)

Energiaühistu loomine

Energiaühistu kaudu on igaühel võimalik saada päikese- või tuulepargi osanikuks ja teenida sedasi pikaajalist stabiilset tulu keskkonnahoidlikul viisil. Energiaühistu tavapärane tegutsemisvorm Eestis on tulundusühistu, mille puhul on ühistu arengut puudutavate otsuste tegemisel igal liikmel võrdselt üks hääli sõltumata sellest, kui suur on liikme rahaline panus projektidesse.

<u>Plussid</u>	<u>Miinused</u>
- Kasutatakse erakapitali - Võimalik saada tasuta tehnilist tuge ekspertidest kohalikelt - Tõstab elanike heakskiitu tulevastele KOV taastuenergia projektidele	- Aeganõudev - Vajab KOV üksuse ja kohalike elanike edukat koostööd

Ühisrahastus (*Crowdfunding*)

Ühisrahastus tähendab inimestelt ja ettevõtetelt finantsvahendite hankimist peamiselt interneti platvormide kaudu. Panustajate saadav tasu sõltub ühisrahastuse projektist. Ühisrahastuse puhul on alati kolm osalist: kampaania looja, panustajad ehk osalised ja platvorm. Selline meetod võimaldab igaühel investeerida väike summa ja saada seeläbi osa mõnest kogukondlikust ettevõtmisest, nagu näiteks päikesepargi rajamine.

<u>Plussid</u>	<u>Miinused</u>
- Kasutatakse erakapitali - Tõstab elanike heakskiitu tulevastele KOV ECAP projektidele	- Pikemad otsustusprotsessid - Meetmed pettuse vastu vajalikud - Vajab koostöölepingut

Kaasrahastus (*co-financing*)

Kaasrahastus tähendab vähemalt kahe üksuse ühist rahastust projektile. Sageli rahastatakse kliimaeesmärkide täitmisse panustavat tegevust.

<u>Plussid</u>	<u>Miinused</u>
- Kaasatakse erakapitali - Tõstab elanike heakskiitu tulevastele KOV ECAP projektidele	- Pikemad otsustusprotsessid - Vajab koostöölepingut

5 Finantsstrateegia ja -analüüs

Tulemuslikuks projektide rahastamiseks on vajalik valida sobivaim finantsmehhanism. Kuigi finantside kaasamise viise on palju, ei ole enamasti mõistlik nende vahel otsustamisele aega ega energiat kulutada, kuna sageli on kõige otstarbekam rahastada kliimakava investeeringuid tavapäraste traditsiooniliste vahenditega. Kui aga investeeringu iseloom seda soosib, on mõistlik kasutada ka uudsemaid finantseerimise viise.

Tavapärastelt rahastatud projektid

Ainult traditsioonilistest allikatest rahastatakse eelkõige väiksemaid projekte, kuna uudsete finantseerimismeetodite kaasamine on liiga kulukas ja keeruline. Sama loogika kehtib ka investeeringute puhul, mille olulises osas rahastuseks on juba olemas või tõenäoline toetuse laekumine kas riigieelarvest või EL meetmetest, sh rakendusüksuse kaudu. Sellisel juhul on omaosalus üpris väike koormus ka väiksematele omavalitsustele, arvestades, et investeeringud teostatakse enamasti vähemalt kahe ja sageli veel pikema ajaperioodi jooksul ning kõigi vaadeldud kohalike omavalitsuste netovõlakoormus on suhteliselt väike. See tähendab, et omaosaluse saab kohalik omavalitsus edukalt panustada kas tulubaasist või laenuvahendeid kaasates - mõju netovõlakoormusele on sellistel asjaoludel tagasihoidlik. Paarile väiksemale objektile on siiski soovitatud kaaluda uudset rahastust, kuna nende puhul saavad edukalt ilmned ühise rahastuse positiivsed kõrvalmõjud. Traditsioonilised meetmed on eelistatud ka väiksemates kohalikes omavalitsustes, kus haldussuutlikkus on madalam ning juriidiline ja finantsalane oskusteave väiksem.

Tabel 2. Traditsioonilistest allikatest rahastatud energia- ja kliimakava objektid

Meede	Eeldatav investeeringu maksumus	Omaosalus	Täiendav admin vajalikkus	Täiendavate uuringute ja ekspertiisi vajadus
Iisaku Kool	6 876 470	~1 mln	Olemas	Olemas
Kohtla-Järve Linnavalitsuse hoone renoveerimine	1 600 000	~800 tuh	Olemas	Olemas
Tabori tn kergliiklustee	800 000	~400 tuh	Olemas	Olemas
Kohtla-Järve kergliiklusteed	1 314 777	~400 tuh	Olemas	Olemas
Rahvapargi uuendus	250 000	~110 tuh	Olemas	Olemas
Saja tamme park	562 000	~170 tuh	Olemas	Olemas
Lasteaed Kakuke	1 212 675	~650 tuh	Olemas	Olemas
Lasteaed Buratino	1 500 000	~600 tuh	Olemas	Olemas
Lasteaed Punamütsike	3 622 440	~500 tuh	Olemas	Olemas
Lasteaed Muinasjutt	150 000	~115 tuh	Olemas	Olemas
“Keskonnateadlikkuse edendamine kaasaegsete tehniliste lahenduste kasutamise ja demonstreerimise kaudu“	47 825	~10 tuh	Olemas	Olemas
Sillamäel Hariduse 25 lammutamine	100 000	~30 tuh	Olemas	Olemas
Pavlovi tn kergliiklustee	796 557	~300 tuh	Olemas	Olemas
Sillamäele jäätmejaama ehitamine	1 000 000	~300 tuh	Olemas	Olemas
Muusikakooli ning Huvi- ja Noortekeskuse Ulei hoone (Majakovski tn 7) rek	3 600 000	~1,8 mln	Olemas	Olemas
Jõhvi sotsiaalmaja rekonstrueerimine	5 834 090	~834 tuh	Olemas	Olemas
Kalevipoja maja ergiatõhususe parendamine	330 000	~100 tuh	Olemas	Olemas
Jõhvi spordihalli energiatõhususe parendamine	343 746	~119 tuh	Olemas	Olemas
Jõhvi Malmi tänava kergliiklustee ehitamine	275 000	~90 tuh	Olemas	Olemas
Jõhvi kergliiklusteede proj ja ehitus	100 000	~30 tuh	Olemas	Olemas
Lüganuse kergliiklusteede rajamine	2 609 718	~900 tuh	Olemas	Olemas

Meede	Eeldatav investeeringu maksumus	Omaosalus	Täiendav admin vajalikkus	Täiendavate uuringute ja ekspertiisi vajadus
Kiviõli Kunstide Kooli rekonstrueerimisprojekt	793 050	~393 tuh	Olemas	Olemas
Valaste joa kergtee	270 000	~60 tuh	Olemas	Olemas
Toila asutuste energiatõhusate meetmete rakendamine	140 000	~70 tuh	Olemas	Olemas
Toila kergliiklusteede projekteerimine	55 000	~15 tuh	Olemas	Olemas
Kohtla-Nõmme ja Kohtla kergliiklusteede ühendamine Kohtla-Järve teega	550 000	~50 tuh	Olemas	Olemas
Toila-Jõhvi kergliiklustee	590 000	~90 tuh	Olemas	Olemas
Toila jäätmemajanduse arendamine	70 410	~21 tuh	Olemas	Olemas
Järve küla rekreatsiooniala ja pargi rek	769 434	~230 tuh	Olemas	Olemas
Voka spordihoone Metsa 2 rek	250 000	~150 tuh	Olemas	Olemas
Voka lasteaia rühmaruumide renoveerimine	370 000	~185 tuh	Olemas	Olemas
Kohtla-Nõmme Kooli rekonstrueerimine	585 000	~195 tuh	Olemas	Olemas

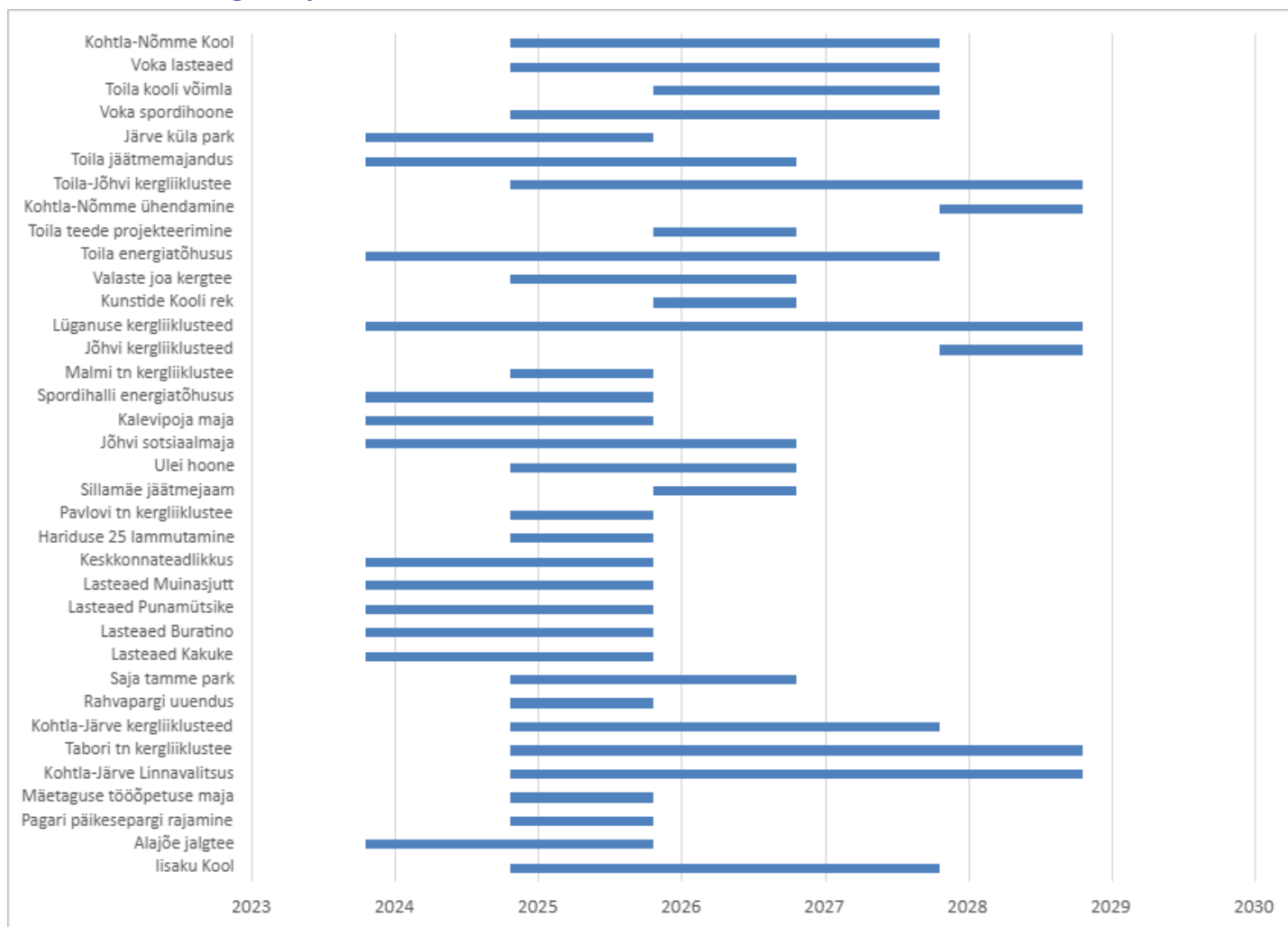
Uudse rahastusega objektid

Jaotamisel lähtutakse konkreetsetest uudetest meetoditest, mille kasutamine Eestis on kõige tõenäolisem ja mille puhul on näha võimalikku täiendavat kasu, nagu kohalike inimeste kaasatus ja positiivsem suhtumine tulevastesse KOV üksuse keskkonnaprojektidesse. Näiteks ühisrahastus (*crowdfunding*) sobib väikeprojektidele, mis pakuvad ka sotsiaalset või emotsionaalset väärtust. Uudetest allikatest rahastatakse idee kohaselt ka suuri projekte, mille rahastamine traditsiooniliste meetoditega võib olla keeruline. Käesolevates Ida-Viru kohalike omavalitsuste eelarvestrateegiates siiski pole väga suurt omafinantseeringut nõudvaid objekte.

Tabel 2. Uudsetest allikatest rahastatud energia- ja kliimakava objektid

Meede	eeldatav maksumus	Omaosalus	Täiendav admin vajalikkus	Täiendavate uuringute ja ekspertiisi vajadus
Alajõe jalgtee	250 000	~200 tuh	Osakoormusega teenistuja, kes jälgib projekti	Kaasrahastuse spetsiifika
Pagari päikesepargi rajamine	100 000	~70 tuh	Energiaühistu liikmete andmebaas, arveldus, tarbimise ja tootmise jälgimine, kaasamine	Nt otsustada KOV osaluse vorm, finantsilise tasuvuse uuring, kaasamisuuring
Mäetaguse põhikooli tööõpetuse maja fassaad ja sadeveekanaliseerimine	60 000	~40 tuh	Õiguslik hinnang, huvide konflikti vältimine, kogukonna kaasamine	Ühisrahastuse spetsiifika
Toila kooli võimla, sh päikesepaneelid	800 000	~500 tuh	Energiaühistu liikmete andmebaas, arveldus, tarbimise ja tootmise jälgimine	Nt otsustada KOV osaluse vorm, finantsilise tasuvuse uuring, kaasamisuuring

Investeeringute ajakava

Joonis 3. Investeeringute ajakava

Projektide teekaardid

Enamik projekte rahastatakse läbi traditsiooniliste finantsmehanismide. KOV-id kasutavad omale laekuvaid tulusid, KIK ja RTK toetuseid ning vajadusel laenu raha. Toetuste puhul lähtutakse konkreetse toetuse nõuetest. Rahastuse sujuvaks kasutamiseks piisab tavapärasest kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvest ja rahavoogude plaanist. Soovitame koostada rahavoogude plaan kuude kaupa ning iga kuu kohta täpsem plaan, mis arvestab päevaseid sissetulekuid ja väljaminekuid. Lühiajalise likviidsusraskuse lahendamiseks saab sel juhul kasutada arvelduskrediiti. Projektitoetuste tagantjärele laekumise korral soovitame abikõlbulikke kulusid sildfinantseerida. Käesolevaga esitatakse detailsemad sammud nende objektide teostamiseks, mida soovitatakse rahastada osaliselt uuenduslike finantsinstrumentidega.

Pagari päikesepark

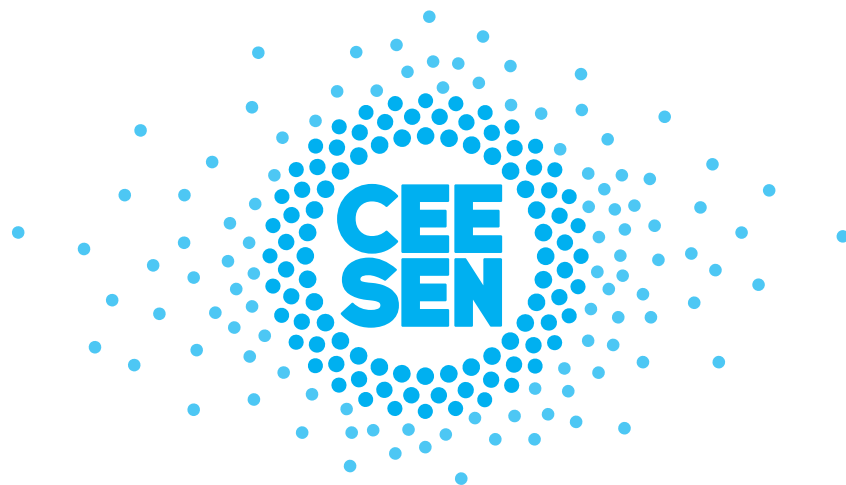
1. Esmane tegevuskava: asukoht (olemas), võimsus (olemas), võimalikud partnerid ja ajakava.
2. Kogukonna kaasamine: infotunnid, arutelud, huviliste kaardistamine, töögrupi loomine.
3. Energiaühistu loomine: juriidilise vormi valik (eeldatavasti tulundusühistu), põhikirja koostamine, energiaühistu (tulundusühistu) äriregistrisse kandmine, pangakonto avamine ning liikmemaksude määramine ja kogumine.
4. Päikesepargi planeerimine: tehnilise analüüsi tellimine (tehnoloogia valik, tootlikkuse prognoos) ja vajalike lubade (ehitusluba, keskkonnamõjude hindamine) hankimine.
5. Eelarvestamine ja rahavoogude prognoos.
6. Päikesepargi rajamine, sh riigihange.
7. Tootmine ja toodangu müümine.

Mäetaguse põhikooli tööõpetuse maja fassaad ja sadeveekanaliseerimine.

1. Objekti valik (olemas)
2. Eelarve määramine (olemas)
3. Kogukonna huvi kaardistamine: miniküsitlus, kas inimesed on valmis panustama
4. Kommunikatsiooniplaan
5. Platvormi valik (Hooandja, Fundwise, partner MTÜ)
6. Kampaania (avakoosolek, jätkuüritused, regulaarne info jagamine)
7. Reaalsed tööd (fassaad, sadeveekanaliseerimine)
8. Kampaania lõpetamine ja aruandlus

Alajõe jalgtee

1. Objekti valik ja pikkuse otsustamine (olemas)
2. Eelarve määramine (olemas)
3. Võimalike panustajate kaardistamine
4. Rahastuse allikate kombinatsiooni otsustamine
5. Partnerluse vormistamine
6. Projekti elluviimine (hanked, erarahastuse realiseerimine, füüsilised tööd)
7. Tee avamine koos partneritega
8. Aruandlus

CEESEU-DIGIT

Central and Eastern Europe Sustainable Energy Union's Design and
Implementation of regional Government Initiatives for a just energy Transition

Místní plán financování v oblasti udržitelnosti

Region: Broumovsko

Country: Česká republika

D5.1 Regional Financing Sustainability Plans

Autor: Veronika Hajná

Datum: 30.04.2025

Co-funded by
the European Union

Projekt je financovaný z programu Evropské Unie LIFE .
Registrační číslo: LIFE21-CET-LOCAL-CEESEU-DIGIT/101077297.
Název projektu: LIFE21-CET-LOCAL-CEESEU-DIGIT.

1 Obsah

1	Obsah	2
2	Shrnutí v anglickém jazyce (English summary)	3
3	O projektu CEESEU-DIGIT	4
4	Úvod	4
5	Energetický a klimatický akční plán pro Broumovsko	5
6	Možnosti financování a analýza výhod a nevýhod	8
6.1	Financování opatření na obecním majetku	9
6.2	Financování opatření v domácnostech	18
7	Finanční strategie a analýza	24
7.1	Projekty financované konvenčním způsobem	25
7.2	Nové způsoby financování	26
7.3	Klasifikace projektů podle typu financování	28
7.4	Seznam opatření	30
8	Seznam projektů (road map)	34
9	Seznam zdrojů	40

2 Shrnutí v anglickém jazyce (English summary)

This Regional Financial Sustainability Plan for the Broumovsko region is part of the LIFE CEESEU-DIGIT initiative and aims to support the implementation of the regional Energy and Climate Action Plan (ECAP) by identifying and analysing suitable funding mechanisms for local climate and energy measures. The plan specifically addresses the needs of small municipalities facing budget constraints, limited administrative capacities, and low access to pre-financing.

The document maps both conventional and innovative financing instruments available in the Czech Republic. These include grants (e.g. Modernisation Fund, OPŽP, IROP), loans from the National Development Bank, as well as newer models such as Energy Performance Contracting (EPC), community energy schemes, revolving funds, and crowdfunding. For each financing tool, pros and cons are outlined from the perspective of municipal governments.

The core of the plan is a classification of over 80 energy-related measures from the ECAP, targeting the public sector, households, and local businesses. These measures are sorted based on their suitability for conventional (e.g. LED retrofits, minor renovations) or innovative financing (e.g. aggregated EPC projects, solar sharing, community-based PV investments).

The strategy also includes a decision-making framework that helps municipalities assess which financial model best fits each project. This includes criteria such as investment size, administrative complexity, return on investment, or need for aggregation across municipalities.

The final section presents a project pipeline (or roadmap), which outlines specific steps for moving from planning to financing and implementation. These include preparation of technical documentation, securing external consultancy, applying for grants or assistance (e.g. ELENA), conducting public procurement, and establishing partnerships with ESCO providers. The roadmap is designed to be replicable and scalable to other municipalities.

This plan contributes to the broader goal of accelerating the green transition in Central and Eastern Europe, ensuring that even smaller communities can play a meaningful role in achieving climate neutrality through well-planned and well-funded energy investments.

3 O projektu CEESEU-DIGIT

Projekt CEESEU-DIGIT (Central and Eastern Europe Sustainable Energy Union's Design and Implementation of Regional Government Initiatives for a Just Energy Transition) je iniciativa financovaná z programu LIFE Evropské unie. Jeho hlavním cílem je posílit kapacity v šesti regionech s vysokými emisemi uhlíku ve střední a východní Evropě pro tvorbu komplexních regionálních energetických a klimatických akčních plánů (ECAP), které jsou v souladu s národními cíli a tzv. Zelenou dohodou. Projekt klade důraz na zapojení marginalizovaných a zranitelných skupin, zejména domácností ohrožených energetickou chudobou.

Dalším cílem projektu je pomoci obcím při formulaci, financování a implementaci jejich vlastních ECAP v souladu s regionálními plány. To zahrnuje budování kapacit veřejného sektoru, podporu při snižování uhlíkové stopy a zlepšování klimaticky citlivých veřejných statků. Projekt také řeší problematiku energetické chudoby a podporuje spolupráci s soukromým sektorem za účelem financování iniciativ ECAP.

CEESEU-DIGIT je pokračováním předchozího projektu CEESEU a jeho realizace probíhá od prosince 2022 do května 2025. Projekt koordinuje Univerzita v Tartu (Estonsko) a mezi partnery patří organizace z Chorvatska, České republiky, Německa, Estonska, Maďarska, Lotyšska, Polska a Slovinska.

4 Úvod

Obce po celé Evropě čelí při prosazování udržitelného rozvoje a klimatických opatření zásadní výzvě: zajistit dostatečné financování. Tradiční zdroje financí bývají omezené, vysoce konkurenční a často neodpovídají specifickým potřebám a dlouhodobým cílům místních samospráv. Menší obce v regionu Broumovska se dlouhodobě potýkají s omezenými finančními možnostmi. Rozpočty obcí jsou často závislé na příjmech ze sdílených daní, které nestačí pokrýt investice do modernizace veřejné infrastruktury, energetických úspor či zavádění obnovitelných zdrojů energie. Část prostředků je vázána na povinné provozní výdaje, jako je školství či odpadové hospodářství, a často chybí odborné kapacity pro přípravu větších projektů a administraci žádostí.

V České republice mají obce k dispozici kombinaci národních a evropských nástrojů, jako jsou Modernizační fond, OPŽP, IROP nebo OP TAK. K dispozici jsou i úvěry od Národní rozvojové banky či nástroje na přípravu investic (např. ELENA, EU City Facility). V posledních letech se objevují i inovativní finanční mechanismy, jako EPC nebo komunitní energetika. Přesto obce narážejí na složitost žádostí a nutnost spolufinancování. Klíčová je proto podpora jejich projektových a plánovacích kapacit.

Místní plán financování v oblasti udržitelnosti vznikl v reakci na výše uvedené problémy a přímo navazuje na Energetický a klimatický akční plán (ECAP) pro Broumovsko. Jeho cílem je poskytnout přehled dostupných způsobů financování a podpořit realizaci konkrétních projektů v oblasti energetiky a klimatu.

Úvodní kapitola tohoto dokumentu popisuje vznik ECAP včetně zapojení stakeholderů. ECAP se zaměřuje na udržitelný rozvoj, snižování emisí, přechod k uhlíkové neutralitě a zvyšování energetické bezpečnosti regionu, který je součástí chráněné krajinné oblasti. Ambicí Broumovska je stát se energeticky efektivním regionem využívajícím obnovitelné zdroje a místní kapacity. Do tvorby ECAP byli zapojeni zástupci MAS, obcí, rozvojových agentur a environmentálních organizací. V rámci ECAP byla analyzována opatření pro veřejný sektor, domácnosti a soukromý sektor, včetně zateplení budov, modernizace vytápění, instalace FVE a rozvoje komunitní energetiky. Výběr opatření reflektuje jak environmentální přínos, tak ekonomickou proveditelnost.

Na ECAP navazuje Místní plán financování v oblasti udržitelnosti, jehož klíčovou částí je analýza dostupných možností financování jednotlivých opatření, doplněná o posouzení jejich výhod a nevýhod z pohledu žadatelů. Plán představuje výběr tradičních i inovativních způsobů financování, přičemž každá

možnost je stručně hodnocena z hlediska relevance a proveditelnosti. Výčet metod v dokumentu není vyčerpávající, ale nabízí širokou paletu nástrojů, které mohou obcím pomoci financovat jejich cestu k udržitelnější a odolnější budoucnosti.

Finanční strategie dokumentu rozděluje navržená opatření do dvou kategorií: projekty vhodné pro konvenční financování a projekty, které je vhodné realizovat prostřednictvím inovativních finančních metod, jako jsou energetické služby se zaručeným výsledkem (EPC) nebo komunitní energetika. Závěrečnou částí plánu je tzv. zásobník projektů, který obsahuje konkrétní projekty a kroky vedoucí k realizaci navržených opatření. Mapa specifikuje harmonogram aktivit, odpovědnosti jednotlivých subjektů a očekávané výsledky, což má obcím pomoci lépe strukturovat přípravu projektů a zvýšit jejich šance na úspěšné získání financování.

5 Energetický a klimatický akční plán pro Broumovsko

Energetický a klimatický akční plán pro Broumovsko se zaměřuje na podporu udržitelného rozvoje, přechodu k uhlíkové neutralitě a posilování energetické bezpečnosti regionu. Vzhledem k tomu, že Broumovsko je součástí Chráněné krajinné oblasti, vyžaduje specifický přístup k ochraně přírodních zdrojů a biodiverzity, který však nemusí být v rozporu s cíli energetické transformace.

Ambicí Broumovska je postupná proměna v energeticky efektivní region, který maximálně využívá potenciál obnovitelných zdrojů energie, energetických úspor i místních lidských a institucionálních kapacit. Cílem ovšem není dosažení úplné energetické nezávislosti, která by vzhledem k charakteru území nebyla realistická, ale spíše udržení bezpečnosti dodávek energie a posílení připravenosti obcí na případné krizové situace.

Energetický a klimatický plán pro Broumovsko identifikuje konkrétní opatření, která reagují na potřeby regionu v oblasti udržitelné energetiky, adaptace na změnu klimatu a snižování emisí skleníkových plynů. Tato opatření byla navržena na základě analýzy potenciálu úspor energie, využití obnovitelných zdrojů a dostupnosti finančních nástrojů na národní i evropské úrovni. V rámci analýzy bylo osloveno celkem 23 obcí v rámci regionu Broumovsko. Cca s polovinou z nich bylo domluveno, že se jich analýza týkat nebude. Důvodem byl například nízký potenciál u obcí s málo vlastními budovami či v minulosti již zpracované energetické koncepce.

Opatření jsou rozdělena podle cílových skupin do tří hlavních oblastí: veřejný sektor – opatření na majetku měst a obcí; soukromý sektor - místní podnikatelé a domácnosti. Veřejný sektor, zejména obce a jejich příspěvkové organizace, má v regionu zásadní roli při realizaci úspor energie, modernizaci budov a rozvoji komunitní energetiky. Soukromý sektor, zejména malé a střední podniky, pak disponuje významným potenciálem pro instalaci obnovitelných zdrojů energie, zvýšení efektivity provozu a investice do nízkoemisních technologií. Výběr opatření odráží nejen jejich environmentální přínos, ale i jejich proveditelnost a ekonomickou efektivitu v podmínkách Broumovska.

Značný potenciál pro snižování emisí a energetických nákladů je i na straně domácností prostřednictvím kombinace opatření jako je zateplování budov, výměna neefektivních topných systémů (zejména uhelných kotlů), instalace fotovoltaických elektráren a rozvoj komunitní energetiky. Instalace FVE na střechy domů může významně přispět k pokrytí spotřeby elektřiny, a díky novým legislativním možnostem sdílení elektřiny lze posílit energetickou soběstačnost celých komunit.

Opatření ve veřejném sektoru

Tato opatření jsou typicky realizována na majetku obcí a zahrnují energetické renovace a instalaci obnovitelných zdrojů energie:

- Zateplení obecních budov a škol – včetně školních zařízení, kulturních domů, tělocvičen apod.

- Instalace fotovoltaických elektráren (FVE) na střechy veřejných budov (např. škol, tělocvičen, úřadů) s možností komunitního sdílení energie.
- Modernizace topných systémů – výměna plynových kotlů za kondenzační, příp. kombinace se solárními systémy.
- Zvýšení energetické efektivity veřejného osvětlení.
- Podpora budování komunitní energetiky – zejména v režimu energetických společenství zapojujících samosprávy.
- Podpora veřejné dopravy a infrastruktury pro cyklisty a pěší.

Opatření v soukromém sektoru

Tato opatření se zaměřují na podniky, zejména z oblasti malého a středního podnikání:

- Instalace FVE na střechách podnikatelských objektů – očekává se realizace desítek MW výkonu v regionu.
- Zateplení a další úsporná opatření ve firmách – včetně modernizace výrobních zařízení a budov.
- Výměna topných systémů – např. za účinnější a ekologičtější technologie.
- Zapojení do komunitní energetiky – jako účastník energetických společenství.

Opatření v domácnostech

Podstatný podíl domácností stále obývá nezateplené rodinné domy s nízkou energetickou efektivitou. Vysoký podíl domácností využívá uhlí, zejména v menších obcích (např. Otovice, Heřmánkovice, Vernéřovice).

- Zateplení obvodových plášťů, střech a podlah.
- Výměna výplní otvorů (okna, dveře).
- Modernizace vytápění – např. výměna plynových kotlů za kondenzační nebo přechod na tepelná čerpadla.
- Výměna uhelných kotlů za zařízení na biomasu, plynové kotle nebo tepelná čerpadla.
- Instalace FVE na střechy rodinných a bytových domů.
- Sdílení vyrobené elektřiny mezi domácnostmi.

Do přípravy Energetického a klimatického akčního plánu pro Broumovsko byli systematicky zapojeni klíčoví stakeholderi. Hlavním cílem jejich zapojení bylo získat relevantní zpětnou vazbu k návrhům opatření, zmapovat dostupné finanční nástroje, posílit spolupráci mezi regionálními aktéry a podpořit úspěšnou implementaci ECAP a dalších akčních plánů prostřednictvím aktivní participace.

Stakeholderi byli oslovováni individuálně, zejména na základě předchozí spolupráce na projektech v oblasti regionálního rozvoje, energetiky a komunitního plánování. Komunikace probíhala prostřednictvím e-mailů, telefonátů, osobních schůzek a v některých případech na základě doporučení jiných zapojených aktérů.

Mezi hlavní zapojené aktéry patřily:

- MAS Broumovsko,
- MAS Stolové hory,
- Agentura pro rozvoj Broumavska,
- zástupci místních samospráv a municipalit,
- zástupci environmentálních organizací a regionálních rozvojových agentur.

Stakeholderi byli prioritizováni podle míry jejich vlivu na realizaci opatření, odbornosti v oblasti energetiky a klimatu a úrovně zapojení do místních rozvojových aktivit. Zvláštní důraz byl kladen na propojení veřejné správy, neziskového sektoru a místních partnerů s cílem vytvořit efektivní síť podporující úspěšnou implementaci navržených projektů.

Součástí širšího procesu zapojování stakeholderů byla rovněž příprava a realizace tematických workshopů zaměřených na podporu regionální energetické transformace. Workshopy pokrývaly témata jako energetická chudoba a její řešení na místní úrovni, úspory energie v domácnostech a zelená energie, výstavba solárních elektráren na obecních budovách, aktuální dotační příležitosti pro obce i firmy, inovativní finanční nástroje jako European City Facility a EPC, energetické plánování obcí (včetně SECAP) a rozvoj komunitní energetiky a energetického managementu.

6 Možnosti financování a analýza výhod a nevýhod

Přehled klíčových finančních možností vhodných pro realizaci opatření zmíněných v předchozí části dokumentu je doplněn stručnou analýzou jejich výhod a nevýhod z pohledu obcí. Cílem je usnadnit rozhodování o tom, které typy financování mohou obce v regionu Broumovska nejlépe využít při přípravě a realizaci projektů zaměřených na energetiku a klimatická opatření. Kapitola se zaměřuje na popis nejrelevantnějších a nejdostupnějších možností financování, přičemž zahrnuje jak tradiční dotační programy, tak i vybrané inovativní způsoby financování. Předložené nástroje reflektují aktuální situaci k dubnu 2025 a byly zvoleny s ohledem na reálnou dosažitelnost pro menší obce.

Realizace úsporných opatření a rozvoj obnovitelných zdrojů energie v českých obcích čelí řadě významných výzev, které ovlivňují úspěšnost přípravy i realizace projektů. Podle Národního klimaticko-energetického plánu České republiky (NKEP) představuje jednu z klíčových bariér nízká institucionální kapacita menších obcí – tedy nedostatek odborných znalostí, lidských zdrojů a projektových zkušeností. Tento faktor ztěžuje přípravu kvalitních investičních projektů a snižuje šanci na získání podpory z dotačních programů.¹

Dalším rizikem je potřeba spolufinancování a předfinancování projektů, která je zejména pro malé obce s omezenými rozpočty problematická. Například v rámci Operačního programu Životní prostředí či Modernizačního fondu je běžné, že žadatel musí nejprve financovat část investice z vlastních prostředků a následně žádat o proplacení. Tento požadavek často odrazuje obce od účasti, neboť nemají dostatečné finanční rezervy či přístup k úvěrům.

Z analýzy České spořitelny vyplývá, že pro malé a střední obce je velkým problémem nízká úvěrová kapacita a obtížný přístup ke komerčnímu financování. Banky často považují menší obecní projekty za rizikové a preferují větší investiční celky.² Překážkou je rovněž fakt, že většina dotačních programů podporuje zejména investice, ale jen omezeně pokrývá náklady na přípravu projektů, což je klíčové zejména u inovativnějších opatření, jako je komunitní energetika.

Z evropského pohledu, shrnutého ve zprávě OECD „Financing Climate Action in Cities and Regions“, je pro české obce typická také fragmentace projektů – malé obce připravují samostatné projekty s nízkým investičním objemem, což snižuje jejich atraktivitu pro investory a komplikovaněji se agregují do větších programů³. Tato roztržitost brání efektivnímu využívání některých inovativních finančních nástrojů, například energetických služeb se zaručeným výsledkem (EPC) nebo revolvingových fondů.

Významné riziko představuje také závislost na politických rozhodnutích a legislativních změnách. Financování z Modernizačního fondu či OPŽP je do značné míry ovlivněno evropskou legislativou a cenou emisních povolenek (EU ETS), což může způsobit kolísání dostupných zdrojů.

Celkově lze shrnout, že pro obce v České republice je největší výzvou kombinace nedostatečné kapacity pro přípravu kvalitních projektů, finanční limity v podobě omezených rozpočtů, nízká dostupnost předfinancování a institucionální fragmentace. Překonání těchto bariér vyžaduje cílenou podporu v oblasti projektového řízení, využívání technické asistence (například ELENA) a rozvoj modelů spolupráce mezi obcemi při přípravě a financování energetických opatření.

¹ Zdroj: MŽP – NKEP, 2020, https://www.mzp.cz/cz/narodni_klimaticko_energeticky_plan

² Zdroj: ČS – Bariéry financování úspor, 2022, dostupné na www.csas.cz

³ Zdroj: OECD – Financing Climate Action, <https://www.oecd.org/environment/financing-climate-action-in-cities-and-regions.htm>

6.1 Financování opatření na obecním majetku

A. Modernizační fond

Modernizační fond je v České republice klíčovým nástrojem financování energetických a klimatických opatření a patří k nejúspěšněji čerpaným fondům v rámci EU. Fond podpořil více než 1 600 projektů v sektorech teplárenství, průmyslu, výstavby fotovoltaických elektráren a energetických úspor. Významně přispívá ke zvýšení energetické soběstačnosti obcí, rozvoji komunitní energetiky a podpoře inovativních řešení v oblasti vodíkových technologií, zachytávání uhlíku a modernizace energetických sítí.

Dotaci jsou postupně rozdělovány v 8 programech podpory:

1. RES+ – Nové obnovitelné zdroje v energetice Podpora projektů nových nepalivových obnovitelných zdrojů energie.
2. HEAT – Modernizace soustav zásobování tepelnou energií Podpora využití OZE a nízkouhlíkových zdrojů pro vytápění – změna palivové základny, modernizace rozvodů tepla.
3. ENERGO – Energetická účinnost a snižování spotřeby energie Podpora pro zvýšení energetické účinnosti a snížení emisí ve veřejných budovách, domácnostech, průmyslu i podnikání.
 - 3A: ENERGO ETS – pro průmysl v EU ETS
 - 3B: ENERGO Com – pro podniky
 - 3C: ENERGO Gov – pro veřejné budovy
 - 3D: HOUSEnerg – pro domácnosti
4. TRANSPORT – Modernizace dopravy Podpora nákupu bezemisních vozidel a výstavby dobíjecí infrastruktury.
 - 4A: TRANSCo – podniky
 - 4B: TRANSGov – veřejná doprava
5. GREENGAS – Obnovitelná plynná a kapalná paliva Podpora produkce a využití biometanu, zeleného vodíku a dalších OZE paliv.
6. SMARTNET – Modernizace energetických soustav Zaměřeno na veřejné energetické sítě a odolnost elektrizační soustavy.
 - 6A: PUBGRID – veřejné sítě
 - 6B: ELEGRID – elektrizační soustava
7. KOMUNERG – Komunitní energetika Podpora energetických společenství a sdílení energie – nekomerční účel.
8. I+ – Inovativní a komplexní projekty Individuální podpora pro komplexní nebo inovační projekty mimo standardní programy (např. z Inovačního fondu).

Typickými příklady projektů realizovaných obcemi z Modernizačního fondu jsou instalace fotovoltaických elektráren na střechy obecních úřadů, škol, hasičských zbrojnic či kulturních domů. Vyrobená elektřina je často využívána přímo v místě nebo sdílena v rámci obecního majetku, což snižuje provozní náklady a zvyšuje efektivitu využití obnovitelných zdrojů. Dalšími častými projekty jsou výměny zdrojů vytápění – například přechod z uhlí na biomasu či zemní plyn – nebo modernizace systémů rozvodů tepla v rámci lokálních vytopen.

V řadě obcí jsou také realizována opatření zaměřená na veřejné osvětlení, kde se nahrazením starých svítidel za LED technologie dosahuje výrazných úspor elektřiny. Specifickým typem projektů jsou fotovoltaické instalace využité k napájení veřejných zařízení, jako jsou koupaliště, sokolovny nebo sběrné dvory. Tyto projekty nejen snižují uhlíkovou stopu obcí, ale zároveň zvyšují povědomí obyvatel o přínosech energetické transformace a slouží jako příklady dobré praxe pro další regiony.

Obec jako žadatel o podporu musí typicky v jednotlivých fázích administrace projektu doložit různé skupiny dokumentů prostřednictvím AIS SFŽP ČR. Při podání žádosti se předkládá mimo jiné doklad o zahájení stavebního řízení (je-li relevantní), výpočet maximální podpory (ve formátu PDF a XLSX), doklad o vedení bankovního účtu a případně čestné prohlášení o podporách de minimis. K uzavření smlouvy musí být přiložena smlouva o připojení výroby elektřiny (nebo její příslib), dokumentace k veřejným zakázkám včetně uzavřených smluv, oprávnění osoby vykonávající odborný technický dozor a rozpočet podle předepsaného vzoru. V průběhu čerpání podpory se pak dokládají účetní a bankovní doklady, fotodokumentace realizace a publicity, dokumenty k uvedení stavby do provozu a doklady o „smart meteringu“, pokud je vyžadován. Pro závěrečné vyhodnocení akce (ZVA) je nezbytné doložit závěrečné stanovisko odborného technického dozoru a potvrzení o umožnění trvalého provozu.

Aktuálně vyhlášené výzvy

RES+ č. 3/2025 – FVE na veřejných budovách (obce do 3000 obyv.)

Příjem žádostí: 1.7.2025 - 30.1.2026

Projekty FVE s jedním nebo více předávacími místy do ES instalovaných na budovách, či jiné infrastruktury, včetně přístřešků (např. pro automobily, stavební techniku, skladování materiálu atp.) vlastněných žadatelem a umístěných na území obce žadatele vč. bateriové akumulace, vynucené rekonstrukce střech, modernizace elektroinstalace, zavedení energetického managementu a projektové přípravy + činnosti tech. a autor. dozoru a BOZP

- výše dotace: max. 60 % z celkových způsobilých výdajů projektu

- žádat mohou obce na území ČR s maximálním počtem obyvatel 3000 k 1. 1. 2025 dle údajů Českého statistického úřadu

Odkaz na výzvu: [Detail výzvy – SFŽP ČR](#)

RES+ č. 4/2025 – Komunální a komunitní FVE

Příjem žádostí: 1.7.2025 - 30.1.2026

Sdružené projekty výstavby FVE, které zahrnují více dílčích projektů s více než jedním předávacím místem do ES umístěných na území obce nebo na území maximálně tří vzájemně sousedících obcí s rozšířenou působností, příp. na území hlavního města Prahy na objektech či pozemcích žadatele a/nebo na objektech či pozemcích vlastněných organizacemi zřízenými či vlastněnými žadatelem

- vč. bateriové akumulace, výroby vodíku elektrolýzou vody, vynucených rekonstrukcí střech, modernizace elektroinstalace, zavedení energetického managementu a projektové přípravy + činnosti tech. a autor. doзору a BOZP

- žádat mohou: kraje, obce a svazky obcí, společenství obcí, samosprávné městské obvody a městské části (+ jejich příspěvkové organizace), energetická společenství, církve a náboženské společnosti

- výše dotace: 45 % způsobilé výdaje (na instalaci FVE, vynucené rekonstrukce střech, modernizaci elektroinstalace), 30 % způsobilé výdaje na bateriovou akumulaci, elektrolyzátor a další související investice

Odkaz na výzvu: [Detail výzvy – SFŽP ČR](#)

Výzva NPO 8/2025 Energetické úspory veřejných budov (Modernizační fond – program ENERG, podprogram ENERGOV

- Příjem žádostí: od 14. 3. 2025 do 31. 10. 2025 (nebo do vyčerpání alokace)

Cíl výzvy: Podpořit komplexní energetické renovace veřejných budov s cílem snížit jejich spotřebu energie, zvýšit využití OZE, zlepšit vnitřní prostředí budov a podpořit udržitelný provoz veřejného sektoru. Projekty musí dosáhnout min. 30 % úspory primární energie

Podporované aktivity

- Zateplení a úpravy obálky budov (fasáda, střechy, výměna oken)
- Instalace řízeného větrání s rekuperací tepla
- Modernizace otopné soustavy a vnitřního osvětlení
- Zavedení energetického managementu
- Instalace fotovoltaických systémů s akumulací, solárně-termických systémů
- Výstavba nebo výměna zdrojů tepla a chladu na bázi OZE (tepelná čerpadla, kotle na biomasu, kogenerace)

Výše podpory

- 50–60 % způsobilých výdajů (dle rozsahu renovace)

Tato výzva je vhodná i pro městské a obecní podniky, pokud jsou 100% vlastněny veřejným subjektem, a plánují například instalaci solárních systémů na veřejné budovy nebo modernizaci kotlen a energetických sítí. Výzva podporuje rovněž projektovou přípravu a je možné ji kombinovat s inovativními způsoby financování jako EPC nebo využitím revolvingových fondů.

Výhody a nevýhody z pohledu financování obecních opatření	
Výhody	Nevýhody
- Vysoká míra podpory – často až 75 % způsobilých nákladů. - Pravidelné výzvy zaměřené specificky na obce (např. FVE, veřejné osvětlení, renovace budov). - Možnost financování i menších projektů v malých obcích.	- Nutnost dodržet technické standardy a doložit úspory energie. - Administrativní náročnost podání žádosti a vyúčtování. - Dlouhá doba mezi podáním žádosti a realizací projektu.

B. Operační program Životní prostředí

Operační program Životní prostředí (OPŽP) je základním dotačním programem v oblasti ochrany životního prostředí. Ve svém třetím programovém období v letech 2021–2027 poskytne České republice z fondů Evropské unie (Evropského fondu pro regionální rozvoj a Fondu soudržnosti) zhruba 61 miliard korun. V závislosti na jednotlivých aktivitách je program určen pro města, obce, kraje, neziskový sektor, podnikatele i fyzické osoby.

Obce v České republice využívají prostředky z Operačního programu Životní prostředí (OPŽP) k realizaci projektů zaměřených na energetické úspory a využívání obnovitelných zdrojů energie. Typickými projekty jsou instalace fotovoltaických systémů na veřejných budovách, jako jsou školy, úřady či kulturní zařízení, což přispívá k pokrytí jejich spotřeby elektřiny a snižuje provozní náklady. Dalšími častými opatřeními jsou výměny zastaralých zdrojů vytápění za moderní zařízení využívající obnovitelné zdroje energie, například tepelná čerpadla nebo kotle na biomasu. Tyto projekty často zahrnují i rekonstrukce otopných soustav a zavedení systémů energetického managementu, které optimalizují spotřebu energie v budovách.

Typickými dokumenty, které žadatel – zejména obec – předkládá v rámci žádosti o podporu z Operačního programu Životní prostředí pro opatření zaměřená na energetické úspory a obnovitelné zdroje energie (zejména specifické cíle 1.1 a 1.2), jsou zpravidla projektová dokumentace včetně položkového rozpočtu a výkazu výměr, energetický posudek nebo průkaz energetické náročnosti budovy (dle typu opatření), doklady o vlastnických právech k nemovitostem, relevantní stavební povolení nebo ohlášení stavby, prohlášení o zajištění financování projektu a jeho udržitelnosti, a další specifikované přílohy dle konkrétní výzvy (např. doklady o veřejné podpoře, doklady o zadávacích řízeních, vyjádření dotčených orgánů, environmentální stanoviska apod.). V případě projektů zahrnujících obnovitelné zdroje energie (např. fotovoltaiky nebo kotle na biomasu) je dále vyžadována technická specifikace zařízení, případně studie proveditelnosti. Všechny tyto dokumenty musí být předloženy v elektronické formě prostřednictvím systému IS KP21+ a musí být v souladu s podmínkami výzvy a Pravidly pro žadatele a příjemce podpory.

Aktuálně vyhlášené výzvy

77. výzva - Snížení energetické náročnosti veřejných budov

Příjem žádostí: 12. 6. 2024 - 30. 6. 2025

Komplexní projekty, kdy je hlavní opatření na podporu revitalizace budov veřejného sektoru s cílem snížení konečné spotřeby energie možné kombinovat se zlepšením kvality vnitřního prostředí budov, podporou OZE nebo zvýšením adaptability veřejných budov na změnu klimatu. Jako součást komplexního projektu může být způsobilým výdajem i dobíjecí stanice pro vozidla na elektropohon.

Žadatelem mohou být obce a další subjekty dle Pravidel pro žadatele a příjemce.

Odkaz na výzvu: [77. výzva – Snížení energetické náročnosti veřejných budov – Operační program Životní prostředí](#)

Výhody a nevýhody z pohledu financování obecních opatření	
Výhody	Nevýhody
- Široké tematické zaměření – adaptace na změnu klimatu, OZE, úspory energie. - Možnost kombinace s jinými zdroji (např. SFŽP půjčky). - Dlouhodobá zkušenost obcí s programem.	- Vysoká konkurence mezi žadateli. - Mění se podmínky v jednotlivých výzvách. - Potřeba spoluúčasti a předfinancování.

C. EPC (Energy Performance Contracting)

Metoda EPC představuje efektivní nástroj pro realizaci energeticky úsporných opatření v budovách a infrastruktuře s garantovanou návratností investice. Spočívá v tom, že poskytovatel energetických služeb (ESCO firma) navrhne a realizuje úsporná opatření, jejichž investici zpočátku financuje sám, a zákazník ji postupně splácí z dosažených úspor energií. Díky garanci dosažených úspor nenese zákazník riziko nenaplnění očekávaného přínosu. EPC je možné kombinovat i s dotacemi, například pokud je návratnost investice delší. Metodu EPC právně vymezuje zákon č.406/2000 Sb. o hospodaření energií.

V České republice má EPC tradici přes 30 let a aktuálně se využívá převážně ve veřejném sektoru – více než 90 % projektů se realizuje na objektech měst, obcí, krajů a jejich příspěvkových organizací, zejména ve školství a zdravotnictví. Významně roste i podpora ze strany státu – Ministerstvo životního prostředí a Státní fond životního prostředí ČR dlouhodobě vyhlašují dotační výzvy, kde je EPC zvýhodněno např. bonusem 5 % na dotaci. V rámci OPŽP, Modernizačního fondu a Národního plánu obnovy bylo již podpořeno 87 projektů částkou 3,3 miliardy Kč. Příkladem úspěšné realizace je projekt v Psychiatrické nemocnici Bohnice, který přinesl rozsáhlé energetické úspory a snížení emisí CO₂ o téměř 60 tisíc tun během deseti let.

Projekty EPC jsou vhodné zejména pro soubory budov s ročními náklady na energie a vodu přesahující 1 milion Kč. Obce tuto metodu využívají zejména pro školy, školky, kulturní zařízení, sportovní haly, domovy s pečovatelskou službou a administrativní budovy. Typickými opatřeními jsou modernizace otopných soustav a zdrojů tepla, zateplení rozvodů, instalace řídicích systémů (MaR), výměna osvětlení, regulace otáček čerpadel a ventilátorů, instalace fotovoltaiky nebo úspory vody pomocí perlátorů a spořičů. Často se přidávají i další opatření s delší návratností (např. výměna oken, zateplení), a to zejména pokud jsou financována z dotací.

Výhodou EPC je jednotný dodavatel, který zajišťuje návrh, realizaci i provozní sledování opatření – to snižuje administrativní nároky a eliminuje technická rizika. Klíčovou roli hraje pečlivá příprava projektu, včetně analýzy potenciálu úspor, zapojení facilitátora a sestavení zadávací dokumentace.

Do budoucna se očekává až trojnásobný nárůst poptávky po EPC v souvislosti s klimatickými cíli EU. EPC přináší nejen úspory energie, ale také zvýšení komfortu, snížení emisí a modernizaci veřejných budov, a je kompatibilní s moderními přístupy v oblasti energetického managementu a využití obnovitelných zdrojů energie.

Asociace poskytovatelů energetických služeb (APES) hraje v České republice klíčovou roli při rozvoji a prosazování metody EPC jako moderního nástroje pro energetické úspory ve veřejném i soukromém sektoru. Byla založena v roce 2005 s cílem zlepšovat podmínky pro rozvoj energetických služeb se zaručeným výsledkem a vytvářet transparentní a kvalitní trh v této oblasti.

Podle údajů APES dosáhla roční úspora z realizovaných EPC projektů v roce 2023 více než 400 milionů Kč, přičemž celkové kumulované úspory již překročily 10 miliard Kč.

Seznam členů APES je k nalezení zde: [APES | Členové](#)

Výhody a nevýhody z pohledu financování obecních opatření	
Výhody	Nevýhody
- Možnost realizace bez vstupních investic ze strany obce. - Energetické úspory jsou smluvně garantovány ESCO firmou. - Vhodné pro školy, úřady a další veřejné budovy. - Návrh koncepce, přípravu, vyprojektování, realizaci a zprovoznění úsporných opatření má na starosti jeden dodavatel, který přebírá většinu finančních i technických rizik, - návrh koncepce, přípravu, vyprojektování, realizaci a zprovoznění úsporných opatření má na starosti jeden dodavatel, který přebírá většinu finančních i technických rizik.	- Komplexní smluvní nastavení – nutná právní a technická expertíza. - Vhodné především pro větší objekty s vyšší spotřebou energie. - Dlouhodobý závazek pro obec (obvykle 8–12 let).

D. ELENA

Program ELENA (European Local Energy Assistance) je iniciativou Evropské investiční banky (EIB) a Evropské komise, která poskytuje neinvestiční podporu ve formě grantů na přípravu investičních projektů v oblasti energetické účinnosti, obnovitelných zdrojů energie a udržitelné městské dopravy. Cílem programu je pomoci zejména veřejným institucím a dalším způsobilým subjektům připravit rozsáhlejší investiční projekty, které by bez technické asistence nebyly snadno realizovatelné. ELENA financuje aktivity jako jsou technické studie, energetické audity, obchodní a právní poradenství, příprava zadávacích řízení, projektové řízení a seskupování menších projektů do větších investičních balíků.

Program poskytuje technickou asistenci formou grantu, který může pokrýt až 90 % způsobilých nákladů na přípravu projektů (např. energetické audity, studie proveditelnosti, příprava tendrů či právní a finanční poradenství). Zbývajících minimálně 10 % si hradí žadatel.

O podporu mohou žádat veřejné i soukromé subjekty, jako jsou obce, kraje, dopravní podniky, poskytovatelé sociálního bydlení, energetické společnosti či banky. Klíčovou podmínkou je připravenost investičního programu v hodnotě obvykle nad 30 milionů eur, který má být realizován v horizontu tří (u energetiky) až čtyř let (u dopravy). Projekty musí přinést zřetelné úspory energie, snížení emisí skleníkových plynů nebo zvýšení podílu obnovitelných zdrojů.

Podpora ELENA se člení do tří tematických oblastí: udržitelná energie (např. zateplování veřejných budov, výměna osvětlení, místní OZE), udržitelné bydlení (renovace soukromých i veřejných obytných budov) a udržitelná městská doprava (např. elektromobilita, chytré dopravní systémy, cyklainfrastruktura). Investiční programy musí dosáhnout požadovaného „leverage faktoru“ – např. v oblasti energetiky musí být celková hodnota investice alespoň 20× vyšší než poskytnutý grant.

Grant je vyplácen ve třech fázích: 40 % po podpisu smlouvy, 30 % v průběžné fázi a zbytek po finálním vyúčtování, včetně doložení, že projekt dosáhl očekávaných investic. Program lze kombinovat s jinými formami podpory, pokud nedochází k dvojímu financování stejné aktivity.

Kromě přímého zapojení do programu ELENA prostřednictvím Evropské investiční banky (EIB) se mohou obce, veřejné instituce i podniky v České republice zapojit do tohoto programu nepřímo – skrze spolupráci s vybranými finančními institucemi, jako je například Komerční banka. Ta v roce 2024 získala grant z

programu ELENA a nabízí svým klientům zvýhodněné technické poradenství a podporu při přípravě a realizaci investic zaměřených na energetickou účinnost. Díky této spolupráci se mohou příjemci podpory podílet na udržitelných projektech v celkové hodnotě přes 2,4 milionu eur, přičemž samotná spolupráce mezi Komerční bankou a EIB je plánována na období tří let.

Komerční banka cílí především na střední podniky (do 3000 zaměstnanců) a veřejný sektor. Klientům nabízí technické poradenství, zajištění dotací, přípravu zadávacích řízení i financování formou úvěrů – a to vše se zásadním zvýhodněním: klient hradí pouze 10 % nákladů na poradenství, zbytek je pokryt prostředky EIB. Podmínkou je realizace investice do konce března 2027.

Podmínky programu ELENA KB:

- služby KB – klient hradí pouze 10 % ceny poradenství
- minimální úspora energie 30 % na jeden projekt
- Dotace ve výši 30–65 % dle dotačního programu, typu projektu a žadatele (soukromý / veřejný subjekt)

Základní podmínky pro získání slevy:

- Investice musí být dokončena do března 2027
- Investiční náklady projektu přesáhnou 10 mil. Kč

Více informací o podpoře z ELENA u KB: [Program ELENA | Střední a velké firmy, instituce | Komerční banka](#)

Výhody a nevýhody z pohledu financování obecních opatření	
Výhody	Nevýhody
- Krytí nákladů na přípravu projektů (technické studie, audity, veřejné zakázky). - Vhodné pro agregaci projektů více obcí. - Možnost profesionální podpory pro komplexní investiční balíky.	- Vhodné především pro větší investice (typicky nad 30 mil. EUR). - Vysoké nároky na projektové řízení a koordinaci. - Nepodporuje samotnou realizaci, pouze přípravu.

E. Crowdfunding (skupinové financování)

Crowdfunding je alternativní metoda financování projektů prostřednictvím hromadného sběru drobných příspěvků od široké veřejnosti, obvykle pomocí online platform. V oblasti energetiky umožňuje financovat menší lokální projekty, například instalaci fotovoltaických elektráren, komunitních bateriových úložišť či úsporných opatření v budovách. Zvyšuje angažovanost veřejnosti a podporuje komunitní vlastnictví projektů.

Skupinové financování (crowdfunding) je v dokumentu *Community Energy Guide*⁴ popsán jako jeden z hlavních způsobů financování komunitní energetiky. Crowdfunding je prezentován jako přístup, který umožňuje občanům přímo se podílet na financování projektů, a to několika způsoby. Jedním z nich jsou **dary**, kdy přispěvatelé neočekávají žádnou finanční návratnost, ale chtějí projekt podpořit z přesvědčení.

⁴ [Community Energy Guide Czech](#)

Další variantou jsou **dluhopisy**, které představují formu půjčky, u níž investoři očekávají návratnost ve formě úroků. Třetí možností jsou **podíly**, které poskytují investorům spoluvlastnický podíl na projektu a umožňují jim zapojení do rozhodování v rámci energetického družstva. Crowdfunding je popsán jako dostupný a efektivní nástroj, který podporuje zapojení veřejnosti, posiluje komunitní vazby a zajišťuje potřebný kapitál pro rozjezd komunitních projektů v oblasti obnovitelné energie.

Projekt *SolarTown* ve městě Slavutych na Ukrajině⁵ představuje inspirativní příklad úspěšného komunitního energetického projektu financovaného formou crowdfundingu. Město Slavutych vzniklo po černobylské katastrofě jako nové sídlo pro evakuované zaměstnance jaderné elektrárny a jejich rodiny. V roce 2018 zde Andrij Zinchenko a jeho tým založili první energetické družstvo na Ukrajině s cílem vytvořit pozitivní budoucnost v regionu zatíženém tragickou minulostí.

Díky silné podpoře místní samosprávy, promyšlenému finančnímu plánu a transparentní komunikaci se občany se jim podařilo během čtyř měsíců získat 145 000 EUR formou crowdfundingu. Do družstva vstoupilo 97 členů – především místních obyvatel – kteří investovali minimálně 500 EUR (s návratností zhruba 130 EUR ročně na každých 1000 EUR do roku 2030). Projekt zahrnoval výstavbu tří solárních elektráren, jejichž výnosy nejen poskytují investorům zhodnocení, ale 5 % ročních příjmů je přímo alokováno na rozvoj města.

SolarTown tak není pouze komerční aktivitou, ale příkladem občanské energetiky s významnými sociálními přínosy. Podporuje lokální ekonomiku, vzdělává komunitu a slouží jako model pro další podobné iniciativy. Zakladatelé projektu chtějí inspirovat další komunity na Ukrajině k využívání skupinového financování a sdílení dobré praxe, čímž přispívají k větší energetické soběstačnosti a odolnosti celé společnosti.

Aby bylo možné crowdfunding reálně ověřit i v kontextu Broumovska, doporučujeme pilotní ověření na menším, přehledném projektu, ideálně s vysokou mírou viditelnosti a pozitivního dopadu pro místní obyvatele. Takovým typem projektu může být například:

- instalace komunitní fotovoltaiky na kulturním domě, obecním úřadu nebo základní škole,
- instalace solárního ohřevu vody ve sportovním areálu nebo komunitním centru,
- menší bateriové úložiště s veřejnou vizualizací spotřeby a úspor,
- nebo instalace veřejného dobíjecího bodu pro e-kola nebo elektromobily napájeného z FVE.

Pilotní využití crowdfundingu v regionálním kontextu přináší řadu přínosů, které přesahují čistě finanční rámec projektu. Zapojením místních obyvatel do financování konkrétní investice dochází k posilování vzájemné důvěry mezi veřejností a samosprávou a buduje se pocit společné odpovědnosti za rozvoj obce. Takový projekt zároveň plní osvětovou funkci – představuje obnovitelnou technologii v praxi a přibližuje její fungování přímo veřejnosti. Komunitní kampaň, která crowdfunding provází, pak může sloužit jako nástroj pro podporu dalších iniciativ v oblasti udržitelnosti.

Doporučený postup:

- Výběr vhodného objektu a příprava jednoduchého technického záměru.
- Zajištění základního rozpočtu a ověření legislativních možností příspěvků od občanů.
- Spolupráce s crowdfundingovou platformou (např. HitHit, Donio nebo zahraniční specializované platformy na energetiku).
- Komunitní informační kampaň a aktivní zapojení místních aktérů – spolků, škol, MAS.

⁵ [Slavutych, Ukraine – The community energy story you need to hear! - Energy Cities](#)

- Transparentní prezentace výnosů a přínosů projektu (např. veřejný panel, webová vizualizace výroby FVE).

Obec může vystupovat jako hlavní investor a příjemce podpory, zatímco crowdfunding pokryje část nákladů – např. pořízení akumulace, monitoring nebo vylepšení provozního komfortu. Místní akční skupina (MAS) může sehrát roli facilitátora a koordinátora kampaně.

Pilotní projekt může vytvořit důležitý precedens pro další využití tohoto nástroje v regionu, a to nejen v oblasti energetiky, ale i u jiných udržitelných témat – např. úpravy veřejných prostranství, komunitních zahrad nebo recyklačních míst.

Výhody a nevýhody z pohledu financování obecních opatření	
Výhody	Nevýhody
- Aktivní zapojení veřejnosti, posiluje lokální vlastnictví a podporu projektu. - Nízké administrativní náklady oproti dotačním schémátům. - Možnost využití pro menší pilotní nebo komunitní projekty (např. FVE na škole).	- Omezené částky – nevhodné pro rozsáhlé investice. - Nejistý výsledek kampaně (není garantováno dosažení cílové částky). - Vyžaduje komunikaci, marketing a důvěru komunity.

6.2 Financování opatření v domácnostech

V České republice je pro **domácnosti** k dispozici několik dotačních programů zaměřených na financování energetických a klimatických opatření, zejména na zateplení, výměnu zdrojů vytápění, instalaci fotovoltaiky či adaptační opatření na změnu klimatu. Níže je přehled nejvýznamnějších z nich, opět s uvedením jejich výhod a nevýhod.

A. Nová Zelená Úsporám / NZÚ

Program Ministerstva životního prostředí administrovaný Státním fondem životního prostředí ČR zaměřený na úspory energií v rodinných a bytových domech. Jádrem programu Nová zelená úsporám je snižování energetické náročnosti obytných domů, tedy renovace a výstavba nízkoenergetických rodinných a bytových domů. Stále vyšší důraz je ale kladen na využití obnovitelných zdrojů energie. Základní portfolio podpory doplňují opatření, jejichž cílem je připravit objekty na probíhající změnu klimatu a motivovat veřejnost k realizaci energeticky úsporných opatření. K nim patří zejména hospodaření s dešťovou vodou u obytných budov, výměna neekologických zdrojů energie pro vytápění, výstavba infrastruktury pro elektromobilitu, zelených střech a energetické úspory při rekonstrukci a výstavbě bytových domů po celé České republice.

Program Nová zelená úsporám představuje klíčový nástroj podpory energeticky úsporných opatření v České republice. Od svého spuštění pomohl realizovat více než 324 tisíc projektů, zaměřených zejména na zateplování budov, instalaci obnovitelných zdrojů energie a další úpravy vedoucí ke snížení energetické náročnosti domácností. Žadatelům již bylo vyplaceno přes 70 miliard korun, přičemž průměrná výše dotace činí přibližně 216 tisíc Kč.

Odkaz na výzvy: [Nová zelená úsporám – Dotace pro úsporné bydlení](#)

Speciální podprogramy:

- **NZÚ Light** – pro nízkopříjmové domácnosti (důchodci, příjemci příspěvku na bydlení); jednodušší proces, 100% pokrytí nákladů.

Program Nová zelená úsporám Light je součástí Modernizačního fondu a je určen především pro vlastníky rodinných domů s nízkými příjmy. Cílem programu je podpora zateplení domů a instalace obnovitelných zdrojů energie, a to prostřednictvím jednoduchého a administrativně nenáročného procesu. Verze platná od února 2025 přináší aktualizované podmínky a rozšířenou nabídku podporovaných opatření.

Oprávněnými žadateli jsou fyzické osoby, které vlastní podporovanou nemovitost (rodinný dům, případně bytovou jednotku), nemají dluhy vůči veřejným institucím, a jejich nemovitost se nachází na území České republiky. Nízkopříjmové domácnosti mohou žádat o zvýhodněnou dotaci, pokud pobírají důchod, příspěvek na bydlení či přídavek na dítě. Nemovitost musí být obývána žadatelem nebo jeho blízkým příbuzným a nesmí být více než z 20 % využívána k podnikání či pronájmu.

Program podporuje opatření ve třech hlavních oblastech:

1. Zateplení (Oblast A) – výměna oken, dveří, izolace střech, fasád či podlah. Podpora se pohybuje od 300 Kč/m² do 5 500 Kč/m² v závislosti na typu konstrukce a příslušnosti domácnosti k nízkopříjmovým. Celková dotace na zateplení může dosáhnout až 500 000 Kč.
2. Zdroje energie (Oblast C) – podpora výměny zdrojů tepla (kotle na biomasu, tepelná čerpadla), instalace systémů pro ohřev vody (solární, fotovoltaický, TČ), fotovoltaických systémů na výrobu elektřiny, systémů větrání se zpětným ziskem tepla nebo systémů na využití tepla z odpadní vody. Výše podpory se liší dle konkrétního zařízení (např. až 130 000 Kč na tepelné čerpadlo země-voda).
3. Adaptační a mitigační opatření (Oblast D) – výstavba zelených střech a systémů na využití dešťové nebo šedé vody. Výše podpory může dosáhnout až 100 000 Kč na projekt.

Součástí programu jsou také bonusy: například za kombinaci více opatření, za umístění nemovitosti v podporovaném regionu nebo za environmentálně šetrné řešení (až 30 000 Kč).

Žádosti se podávají elektronicky prostřednictvím systému AIS SFŽP ČR. K žádosti je nutné přiložit stanovené dokumenty, mj. zprávu o navrhovaných opatřeních zpracovanou oprávněnou osobou. V případě nízkopříjmových domácností je třeba doložit specifické doklady o příjmu a záznam z návštěvy odborného poradce MAS nebo EKIS. Po schválení je možné čerpat podporu buď zálohově, nebo zpětně.

- **NZÚ Oprav dům po babičce** – zvýhodněné financování (záloha, kombinace s úvěrem). Program je součástí Modernizačního fondu, konkrétně jeho podprogramu HOUSEnerg, a jeho cílem je podpora renovace domů za účelem snížení energetické náročnosti, využití obnovitelných zdrojů a zajištění klimatické odolnosti.

Program Oprav dům po babičce je určen výhradně pro fyzické osoby, které vlastní nebo staví rodinný dům na území ČR, a které současně nevlastní více než dvě nemovitosti určené k bydlení. Cílem je zvýšení energetické účinnosti starších domů, přičemž podmínkou podpory je skutečné užívání domu k bydlení ze strany žadatele či jeho přímých příbuzných.

Podporované oblasti zahrnují:

- Zateplení obálky budovy (oblast A) – s možností podpory až 1 milion Kč, zahrnuje výměnu oken, dveří, izolace stěn, střech i podlah, a instalaci venkovní stínící techniky.
- Novostavby (oblast B) – výstavba domů s velmi nízkou energetickou náročností (Pasiv++), podpora 400 000 Kč.
- Zdroje energie (oblast C) – zahrnuje výměnu tepelných zdrojů (např. tepelná čerpadla, kotle na biomasu), ohřev vody (solární, FV systémy), instalaci fotovoltaických elektráren, větrání s rekuperací tepla a využití tepla z odpadní vody.
- Adaptační a mitigační opatření (oblast D) – např. zelené střechy (800 Kč/m²) nebo systémy na využití dešťové vody až do výše 100 000 Kč.

Dotační bonusy dále motivují žadatele k širší aplikaci opatření:

- 5% bonus pro znevýhodněné regiony,
- kombinační bonusy až 100 000 Kč za propojení více opatření,
- 30 000 Kč za environmentálně šetrné řešení projektu,
- 50 000 Kč za každé nezaopatřené dítě v péči žadatele.

Na podporu dosáhnou pouze projekty, které jsou realizovány v souladu s technickými standardy a jsou doloženy odpovídající dokumentací. Projekt může kombinovat více opatření napříč oblastmi, přičemž vždy musí být součástí buď zateplení (oblast A), nebo novostavba (oblast B). Klíčová je také udržitelnost výsledků po dobu minimálně 5 let.

Součástí žádosti je potřeba doložit odborný posudek (energetické hodnocení, projektovou dokumentaci), potvrzení o realizaci a fotodokumentaci, popř. zprávu o instalaci zařízení. Žádosti se podávají elektronicky a podpora se poskytuje do výše reálných nákladů, které jsou ověřeny a doloženy.

- **NZÚ Light – Výměna neekologických zdrojů tepla v domácnostech s nízkými příjmy (financováno z Národního plánu obnovy)**

Cílem programu je podpořit domácnosti ohrožené energetickou chudobou, zejména seniory, invalidní důchodce a rodiny pobírající příspěvek na bydlení nebo přídavek na dítě, aby mohly vyměnit své staré, neekologické kotle a topidla za moderní, efektivní a ekologické zdroje tepla. Podpora se vztahuje na rodinné domy i byty v bytových domech, které žadatel nebo člen jeho domácnosti trvale obývá.

Podpora se poskytuje výhradně na výměnu hlavního zdroje tepla ve stávající budově. Oprávněné výměny zahrnují nahrazení kotlů nižších než 3. třídy, kotlů na uhlí nebo lokálních topidel na tuhá paliva. Vyloučeny jsou stavby s dotací na kotle po roce 2009, napojené na centrální teplotní síť nebo projekty s více než 20% komerčním využitím.

Podpora je poskytována ve fixních částkách podle typu instalovaného zařízení:

- Tepelné čerpadlo: až 150 000 Kč
- Kotel na biomasu: až 110 000 Kč
- Kamna na biomasu: až 50 000 Kč

Výše podpory pokrývá až 100 % přímých realizačních výdajů (zařízení, instalace, doprava, drobné stavební úpravy, ekologická likvidace starého zdroje atd.).

Žadosti se podávají elektronicky přes systém AIS SFŽP ČR, a to před realizací, v jejím průběhu nebo po ní. Poskytnutí podpory je podmíněno doložením celé řady dokumentů – např. odborným posudkem, potvrzením o likvidaci původního kotle a zprávou o instalaci nového zdroje.

Senioři a domácnosti s nižšími příjmy mají k dispozici bezplatné poradenství a asistenci při vyřízení dotace ze strany poradců MAS a EKIS, seznam poradců zde: [Poradenství pro seniory a domácnosti s nižšími příjmy – Nová zelená úsporám](#)

Výhody a nevýhody z pohledu financování opatření v domácnostech	
Výhody	Nevýhody
- Široké spektrum podporovaných opatření: Zateplení budov (stěny, střechy, podlahy, výměna oken a dveří, FVE, baterie, dešťovka). - Až 50 % nákladů lze pokrýt dotací, v některých případech i více (např. NZÚ Light = 100 %). - Kombinace více opatření navyšuje celkovou dotaci (tzv. kombinační bonusy). - Opatření lze realizovat postupně, zpětně (až 2 roky) i do budoucna. - Podpora jak pro novostavby, tak pro rekonstrukce. - NZÚ Light – určen seniorům, invalidům, příjemcům příspěvku na bydlení; jednoduchá žádost, bez nutnosti spolufinancování. - Nízkopříjmové domácnosti mají možnost využít zálohové financování. - Jednoduché online podání žádosti - Přes portál AIS SFŽP; žadatel nemusí chodit na úřad. - V některých krajích k dispozici energetičtí poradci a mobilní týmy, které pomáhají s vyřízením.	- Pro některé žadatele (např. starší nebo méně technicky zdatné) může být proces náročný bez odborné pomoci. - Kromě variant Light je většinou nutné předfinancovat realizaci (platba firmám předem). Některé domácnosti nemají dostatečnou hotovost nebo přístup k úvěru. - Vyhodnocení žádosti a výplata dotace může trvat i několik měsíců. V době vyšší poptávky může dojít k přetížení systému nebo prodlení. - U starších domů nebo komplikovaných projektů je nutné investovat více, aby byly požadavky splněny.

B. Modernizační fond/IROP

Financování energetických opatření v domácnostech může probíhat i nepřímo, a to prostřednictvím programů zaměřených primárně na obce, města nebo společenství vlastníků jednotek (SVJ). Významnými nástroji jsou zejména Modernizační fond – Komunitní energetika a Integrovaný regionální operační program (IROP). Tyto programy umožňují financovat opatření jako je výstavba komunitních fotovoltaických elektráren, sdílení vyrobené elektřiny, modernizace bytových domů nebo připojení domácností na centrální obnovitelné zdroje tepla.

Výhody a nevýhody z pohledu financování opatření v domácnostech

Výhody	Nevýhody
- možnost dosáhnout úspor v domácnostech, které by jinak na individuální investici finančně nedosáhly - využití úspor z rozsahu a efektivnější správa projektů (např. v rámci celé obce nebo bytového bloku). - Komunitní projekty navíc posilují místní energetickou soběstačnost a připravují prostor pro solidární modely sdílení energie, kdy silnější pomáhají slabším.	- vyšší složitost přípravy - projekty vyžadují právní, technickou a organizační připravenost - nutnost zajištění dlouhodobého konsensu mezi více aktéry (např. obyvateli domu nebo vedením obce) - delší schvalovací lhůty.

C. Revolvingový fond

Revolvingové fondy na komunitní úrovni představují inovativní způsob financování energeticky úsporných opatření v domácnostech, zejména prostřednictvím obcí, měst nebo společenství vlastníků jednotek (SVJ). Tyto fondy fungují na principu opakovaného využívání finančních prostředků: po poskytnutí půjčky na energetickou renovaci se splátky vracejí zpět do fondu, odkud jsou následně použity na další projekty. Tímto způsobem se vytváří udržitelný mechanismus financování, který může dlouhodobě podporovat energetické úspory v komunitě.

V České republice zatím nejsou revolvingové fondy na komunitní úrovni běžně využívány, ale vzhledem k úspěšným zahraničním příkladům představují potenciálně efektivní nástroj pro financování energetických úspor v domácnostech. Jejich implementace by mohla být podpořena prostřednictvím stávajících programů, jako je Modernizační fond nebo Integrovaný regionální operační program (IROP).

Příklad dobré praxe 1:

Město Litoměřice založilo v roce 2014 Městský fond energetických úspor (ESF)⁶ jako nástroj pro systematické snižování energetické náročnosti veřejných budov a opakované investice do energeticky úsporných opatření. Fond funguje jako revolvingový – finanční úspory dosažené snížením spotřeby energie jsou z velké části znovu investovány do dalších projektů zaměřených na úspory energií.

Financování a mechanismus fondu: Počáteční vklad činil 69 000 EUR z městského rozpočtu. Ušetřené prostředky jsou rozdělovány podle pevně daného klíče:

- 30 % se vrací do revolvingového fondu,
- 35 % se odvádí zpět do městského rozpočtu,
- 30 % získává příslušné městské oddělení jako motivační odměnu za realizovaný projekt,
- 5 % je určeno pro zvláštní komisi.

Tímto způsobem jsou jednotlivá oddělení přímo motivována k návrhům a realizaci úsporných opatření, neboť z úspor mají přímý prospěch. Fond je po vytvoření do velké míry nezávislý na dalším financování z městského rozpočtu, což je důležité v podmínkách omezených veřejných financí.

Přínosy a výsledky: Mezi lety 2014–2017 dosáhl fond úspor ve výši přibližně 300 000 EUR. Do roku 2030 plánuje město snížení spotřeby energie ve veřejných budovách alespoň o 20 % oproti roku 2013. Ušetřené

⁶ [NetZeroCities](#)

prostředky jsou investovány zpět do modernizace budov a snižují provozní náklady, což zvyšuje kvalitu života obyvatel města.

Příklad dobré praxe 2:

Estonský program KredEx Revolving Fund, zřízený v roce 2009, představuje úspěšný model financování energetických renovací vícebytových domů pomocí kombinace výhodných úvěrů a dotací. Fond je spravován národní finanční institucí KredEx, která působí jako státem vlastněná, ale nezávislá společnost. Hlavním cílem fondu je zajištění dostupného financování pro vlastníky bytových domů, kteří chtějí snížit energetickou náročnost svých budov a zvýšit jejich komfort.

Finanční prostředky fondu pocházejí z více zdrojů: půjčky od Rady Evropy (CEB), úvěru od estonského státu, vlastních prostředků KredEx a evropského strukturálního fondu ERDF. Díky tomu se podařilo vytvořit kapitál ve výši téměř 73 milionů eur, který je revolvingový – tedy splátky poskytnutých úvěrů se vrací zpět do fondu a jsou dále využívány pro nové projekty.

Domácnosti, konkrétně vlastníci vícebytových domů postavených před rokem 1993, mohou prostřednictvím fondu získat nízkouúročený úvěr se splatností až 20 let a fixním úrokem kolem 3,5–4 %. Kromě toho mohou čerpat i nenávratné dotace, které se liší podle rozsahu dosažených energetických úspor – od 15 % až po 35 % v případě komplexních renovací s výrazným snížením spotřeby energie. Navíc je možné získat 50% dotaci na energetický audit a projektovou dokumentaci.

Klíčem k úspěchu fondu bylo nejen politické rozhodnutí jeho vytvoření, ale i promyšlená struktura financování, která kombinuje půjčky a dotace, jednoduchý přístup pro žadatele a spolupráce s komerčními bankami, jež úvěry poskytují. KredEx tak vytvořil systém, který efektivně podporuje energetickou transformaci v domácnostech a zároveň je finančně udržitelný.

Výhody a nevýhody z pohledu financování opatření v domácnostech	
Výhody	Nevýhody
- Opakované využívání splácených prostředků umožňuje dlouhodobé financování bez nutnosti neustálého získávání nových zdrojů. - Domácnosti, které by jinak neměly přístup k tradičním úvěrům, mohou využít výhodnějších podmínek. - Zapojení obcí a SVJ posiluje místní angažovanost a spolupráci.	- Zřízení fondu vyžaduje počáteční investici, často z veřejných prostředků nebo grantů. - Správa fondu a monitoring projektů mohou být složité a vyžadují odborné kapacity. - Existuje riziko, že některé domácnosti nebudou schopny půjčky splácet, což může ohrozit udržitelnost fondu.

7 Finanční strategie a analýza

Závěrečná část strategie se zaměřuje na rozdělení identifikovaných opatření (viz kapitola 4) podle způsobu jejich možného financování. Cílem je poskytnout obcím strukturovaný přehled o tom, která opatření jsou vhodná pro realizaci prostřednictvím konvenčních finančních nástrojů (např. dotace, úvěry, vlastní rozpočet obce) a která vyžadují či umožňují využití nových, inovativních forem financování (např. EPC, komunitní energetika, revolvingové fondy, zelené dluhopisy).

Rozdělení opatření do dvou kategorií – konvenčně financované projekty a projekty s využitím nových finančních přístupů – umožňuje efektivněji plánovat další kroky vedoucí k realizaci, lépe cílit na dostupné zdroje a připravit odpovídající implementační postupy. V této kapitole jsou proto jednotlivá opatření nejen roztříděna, ale i stručně analyzována z hlediska vhodnosti financování, očekávané finanční náročnosti, požadavků na kapacity obce a míry proveditelnosti.

Tato analýza napomáhá obcím v regionu Broumovska rozhodnout, na jaký typ financování se u jednotlivých projektů zaměřit, a tvoří základ pro další strategické plánování i přípravu žádostí o podporu z dostupných programů.

Tradiční (konvenční) způsoby financování, jako jsou dotace, úvěry a využití vlastního obecního rozpočtu, zůstávají klíčovým nástrojem při realizaci energetických opatření v obcích. Nejčastěji se jedná o granty z evropských nebo národních programů, které umožňují spolufinancovat investice do obnovitelných zdrojů energie, energetických úspor nebo modernizace infrastruktury. Výhodou těchto nástrojů je jejich stabilita, zkušenost s administrací a předvídatelnost procesů. Nevýhodou však bývá vysoká konkurence mezi žadateli, omezené rozpočty programů a často i komplexní administrativní požadavky. U úvěrů je navíc nutné zohlednit bonitu obce a dlouhodobé rozpočtové závazky, což může limitovat jejich využití, zejména v menších obcích s omezeným fiskálním prostorem.

S rostoucími nároky na klimatická opatření a omezenou kapacitou tradičních fondů se obce stále více obracejí k inovativním formám financování. Mezi ně patří například energetické služby se zaručeným výsledkem (EPC), veřejně-soukromá partnerství (PPP), zelené municipální dluhopisy, revolvingové fondy nebo crowdfunding. Tyto nástroje často umožňují realizaci projektů bez počátečního kapitálu obce nebo s využitím soukromého financování. Jejich výhodou je vyšší flexibilita, možnost mobilizace externích zdrojů a často i dlouhodobá udržitelnost. Na druhé straně vyžadují vyšší technickou a právní připravenost, důkladnou projektovou přípravu a v některých případech i schopnost sdružit projekty z více subjektů. Pro obce představují tyto formy financování důležitou příležitost, jak rozšířit svůj investiční potenciál a efektivně realizovat opatření v oblasti energetiky a klimatu.

7.1 Projekty financované konvenčním způsobem

Obecná kritéria pro zařazení opatření do skupiny projektů financovaných konvenčním způsobem jsou v této části dokumentu vymezena s ohledem na specifika, která upřednostňují jejich realizaci prostřednictvím tradičního financování, jako je vlastní rozpočet obce, běžné dotační programy či úvěrové nástroje.

Konvenční financování je efektivní a bezpečnou volbou pro menší či standardní projekty, protože umožňuje využít již zaběhnuté postupy (podání žádosti o dotaci, čerpání úvěru, financování z vlastních zdrojů), nevyžaduje komplexní smluvní vztahy ani pokročilé finanční nástroje. Tradiční dotační programy a rozpočtové zdroje jsou zároveň dostupné a mají zavedené kontrolní mechanismy, což snižuje riziko selhání projektu. Díky těmto charakteristikám mohou obce rychleji realizovat potřebná opatření bez zbytečné administrativní a finanční zátěže.

Kritéria pro zařazení opatření do skupiny projektů financovaných konvenčním způsobem

1. Nižší finanční náročnost projektu

Projekty, které vyžadují relativně nízké investiční náklady a jejich realizace není finančně nad rámec běžných možností rozpočtu obce, jsou vhodné k financování tradičními způsoby. Obvykle jde o menší investice jako je například modernizace veřejného osvětlení nebo částečné zateplení budov.

2. Dostupnost standardních dotačních titulů

Projekty, které lze zařadit pod již existující dotační programy (např. OPŽP, Modernizační fond, IROP) a které mají předvídatelné podmínky čerpání podpory, jsou vhodné pro konvenční financování. Dotace pokrývají velkou část způsobilých nákladů, což obcím umožňuje snížit vlastní investiční zatížení.

3. Nízká technická a organizační složitost

Jednodušší projekty, které nevyžadují složitou technickou přípravu, agregaci více subjektů ani komplexní smluvní vztahy, lze snadno zvládnout v rámci běžné projektové administrace obce. Typicky jde například o výměnu zdroje tepla, zateplení, instalaci menších fotovoltaických systémů.

4. Dostatečná administrativní kapacita obce

Opatření, která je obec schopna připravit a administrovat vlastními silami nebo s minimální externí podporou, jsou vhodná pro financování konvenčním způsobem. Předpokládá se běžná znalost dotační administrativy a projektového řízení.

5. Krátkodobý až střednědobý investiční horizont

Projekty, u kterých lze očekávat návratnost investice v krátkém nebo střednědobém horizontu (do cca 10 let) a které nevyžadují dlouhodobé finanční závazky nebo sdílení rizik, jsou ideální pro tradiční financování z dotací nebo rozpočtu.

Na základě provedené analýzy byly vybrány projekty, které jsou svou povahou, investiční náročností a technickou složitostí vhodné k financování prostřednictvím tradičních finančních nástrojů. Mezi tyto nástroje patří zejména dotace z národních a evropských programů (např. Modernizační fond, OPŽP, IROP), úvěrové produkty Národní rozvojové banky a využití vlastních rozpočtových prostředků obcí.

Opatření zařazená do této kategorie mají následující společné znaky:

- nízká až střední investiční náročnost (obvykle do 1,5 mil. Kč),

- dostupnost předdefinovaných dotačních titulů s jasnými podmínkami,
- nízká technická a administrativní složitost,
- rychlá návratnost investice,
- schopnost obce zajistit administraci projektu z vlastních kapacit nebo s minimální externí podporou.

Mezi typické příklady těchto opatření patří výměna svítidel za LED, výměna výplní otvorů, instalace menších FVE bez sdílení elektřiny, výměna kotlů nebo částečné zateplení budov.

7.2 Nové způsoby financování

Obecná kritéria pro zařazení opatření mezi projekty vhodné k realizaci prostřednictvím inovativních finančních nástrojů jsou v této části dokumentu definována s ohledem na jejich potenciál podpořit náročnější a kapitálově intenzivní záměry bez nutnosti vysokých počátečních investic ze strany obce. Inovativní formy financování zároveň umožňují sdílení rizik, větší flexibilitu splátkových mechanismů a přispívají k dlouhodobé finanční udržitelnosti projektů. Otevírají tak nové možnosti tam, kde tradiční dotační podpora selhává nebo není k dispozici.

Inovativní způsoby financování umožňují realizaci náročnějších a kapitálově intenzivních projektů bez nutnosti vysoké počáteční investice obce. Zároveň přinášejí možnost sdílení rizik, větší flexibilitu v nastavení splátkových mechanismů a podporu dlouhodobé finanční stability projektů. Tyto nástroje rozšiřují možnosti obcí tam, kde tradiční dotační podpora není dostačující nebo dostupná.

Kritéria pro zařazení opatření do skupiny projektů financovaných inovativními finančními nástroji

1. Vyšší finanční náročnost projektu

Projekty s vysokými investičními náklady, které by bylo obtížné pokrýt pouze z vlastního rozpočtu obce nebo standardních dotačních programů, jsou vhodné pro inovativní formy financování. Typicky jde o rozsáhlé renovace budov, výstavbu komunitních fotovoltaických elektráren nebo modernizaci soustav zásobování teplem.

2. Potřeba rozložení nákladů v čase

Projekty, které vyžadují financování rozložené na více let, například prostřednictvím garantovaných úspor energie (EPC) nebo splátek v rámci PPP projektů, jsou lépe financovatelné pomocí inovativních metod.

3. Možnost zapojení soukromého kapitálu

Opatření, kde existuje prostor pro zapojení soukromých investorů (například ESCO firmy, crowdfundingové platformy, emisní obchodování), jsou ideální pro inovativní modely. Inovativní nástroje umožňují sdílení rizik a finanční zátěže mezi veřejným a soukromým sektorem.

4. Potřeba překonání omezené úvěrové kapacity obce

Inovativní financování je vhodné v případech, kdy obec nemá dostatečnou úvěrovou bonitu nebo nechce navyšovat své zadlužení, ale přesto chce realizovat významné projekty.

5. Dlouhodobý investiční horizont

Projekty, které přinášejí návratnost investice až v delším horizontu (více než 10 let), jako jsou komplexní energetické renovace nebo rozvoj komunitní energetiky, jsou vhodnější pro inovativní financování, protože běžné dotační programy preferují kratší návratnost.

6. Vyšší technická a organizační složitost

Opatření vyžadující pokročilé technické řešení, agregaci více subjektů, složitější správu projektů nebo inovativní přístupy (např. využití zelených municipálních dluhopisů nebo revolvingových fondů) spadají pod tuto skupinu.

Vedle tradičních dotačních a úvěrových schémat existují i inovativní finanční nástroje, které umožňují realizovat rozsáhlejší, technicky náročnější nebo organizačně složitější projekty. Tyto nástroje – jako jsou energetické služby se zaručeným výsledkem (EPC), komunitní energetika, revolvingové fondy, zelené dluhopisy nebo crowdfunding – umožňují obcím realizovat opatření bez nutnosti okamžitého financování z vlastního rozpočtu a často umožňují zapojení soukromého kapitálu nebo komunitních investorů.

Projekty vhodné k tomuto typu financování zpravidla vykazují:

- vyšší investiční náklady (obvykle nad 1,5–2 mil. Kč),
- dlouhodobější návratnost (nad 10 let),
- potenciál sdílení energie či výnosů,
- vhodnost pro zapojení více subjektů (obcí, SVJ, podnikatelů),
- potřebu rozložení nákladů v čase (splátky, revolving),
- vyšší požadavky na projektové řízení, technické studie a právní zajištění.

Příklady vhodných opatření: komunitní FVE se sdílením energie, agregované EPC projekty, využití revolvingového fondu pro zateplení bytových domů, projekty financované formou crowdfundingu.

7.3 Klasifikace projektů podle typu financování

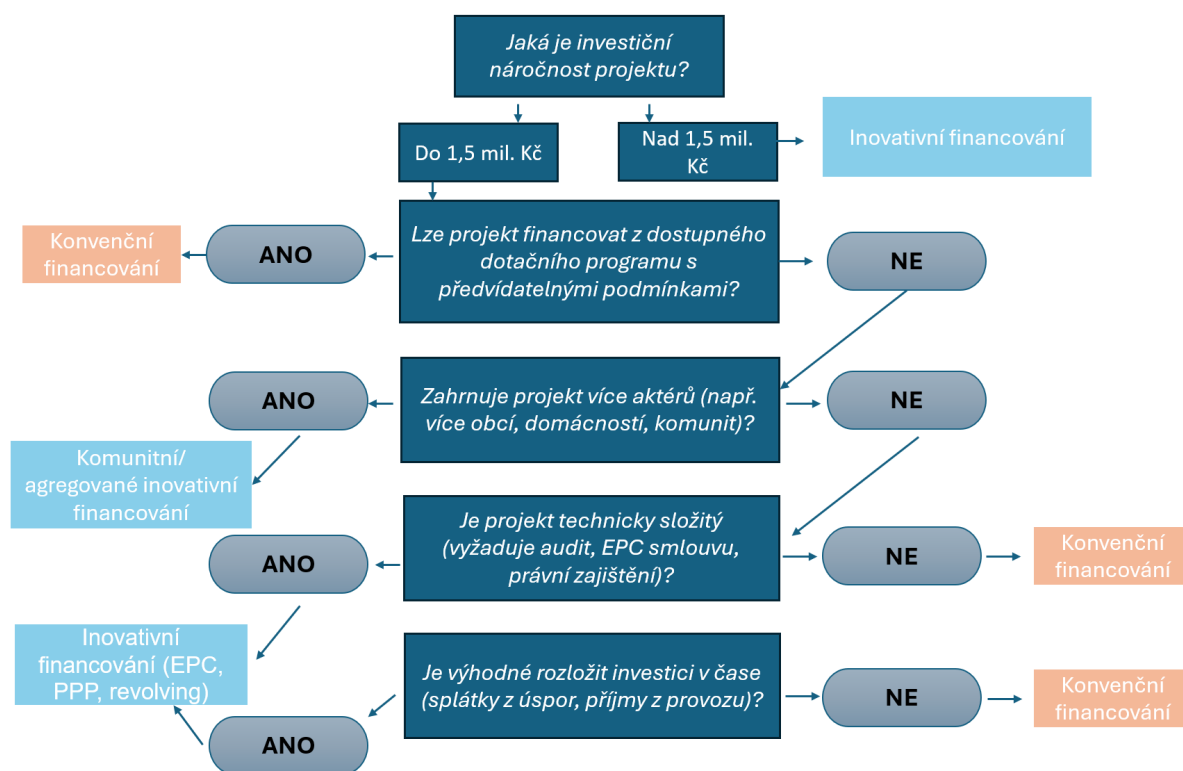
Jako nástroj rozhodování o vhodném způsobu financování jednotlivých opatření byl vytvořen jednoduchý rozhodovací rámec, který zohledňuje technické, ekonomické a organizační parametry projektů. Tento rámec pomůže obcím, projektovým manažerům i dalším aktérům vyhodnotit, zda je vhodnější využít tradiční (konvenční) nástroje financování, nebo zda projekt vyžaduje zapojení inovativních forem.

Kritérium	Doporučený typ financování
Investice do 1 mil. Kč, standardní technologie (LED, výměna kotle)	Konvenční
Opatření s předem definovanou dotací (OPŽP, MF, NZÚ)	Konvenční
Vyšší investice (>1,5 mil. Kč) a vícezdrojové financování	Inovativní
Opatření s potenciálem pro sdílení (FVE na střechy s komunitním využitím)	Inovativní
Opatření s dlouhou návratností / vysokou úsporou energií	Inovativní (EPC, PPP)
Nutnost přípravy studií / odborného řízení	Inovativní
Projekt zahrnuje více obcí nebo partnery	Inovativní (agregace, ELENA)

Rozhodovací strom – výběr typu financování

1. Jaká je investiční náročnost projektu?
 - Do 1,5 mil. Kč → Přejdi na otázku 2
 - Nad 1,5 mil. Kč → Zvaž inovativní financování
2. Lze projekt financovat z dostupného dotačního programu s předvídatelnými podmínkami?
 - Ano → Konvenční financování
 - Ne → Přejdi na otázku 3
3. Zahrnuje projekt více aktérů (např. více obcí, domácností, komunit)?
 - Ano → Zvaž komunitní / agregované inovativní řešení
 - Ne → Přejdi na otázku 4
4. Je projekt technicky složitý (vyžaduje audit, EPC smlouvu, právní zajištění)?
 - Ano → Inovativní financování (EPC, PPP, revolving)
 - Ne → Konvenční financování
5. Je výhodné rozložit investici v čase (splátky z úspor, příjmy z provozu)?

- Ano → Inovativní financování (EPC, ESCO, crowdfunding)
- Ne → Konvenční financování

7.4 Seznam opatření

Seznam opatření v tabulce níže vychází z Energetického a klimatického akčního plánu (ECAP) pro region Broumova. K jednotlivým navrženým opatřením byla doplněna škála možností jejich financování, zahrnující jak tradiční dotační programy, tak inovativní finanční nástroje. Tento rozšířený přehled má obcím pomoci lépe se zorientovat v dostupných zdrojích financování a efektivně plánovat realizaci jednotlivých projektů.

Opatření #	Název	Úspora energií [MWh/rok]	Úspora emisí CO ₂ [t/rok]	Období realizace	Investiční náklady [Kč]	Navržený způsob financování	Zdůvodnění
Bezděkov 1	Výměna svítidel za LED v úřadu v obci Bezděkov nad Metují	1,5	1,29	2024/2025	25000	Konvenční	Nízké náklady a jednoduché technické řešení
Bezděkov 2	Výměna výplní otvorů v úřadu v obci Bezděkov nad Metují	2,9	0,58	2024/2025	592000	Konvenční	Nízké náklady a jednoduché technické řešení
Bezděkov 3	Výměna kotlů na základní škole v obci Bezděkov nad Metují	9,6	1,92	2024/2025	200000	Konvenční	Nízké náklady a jednoduché technické řešení
Bezděkov 4	Instalace FVE na sběrném dvoře v obci Bezděkov nad Metují	27,6	23,736	V závislosti na dotačním titulu.	1110000	Konvenční	FVE s nízkým výkonem, pravděpodobně bez komunitního sdílení
Božanov 1	Instalace FVE na střechy obecních budov v obci Božanov	32,6	28,036	V závislosti na dotačním titulu.	1300000	Konvenční	FVE s nízkým výkonem, pravděpodobně bez komunitního sdílení
Broumov 1	Výměna kotlů v bytovém domě v obci Broumov	18,2	3,64	2024/2025	300000	Konvenční	Nízké náklady a jednoduché technické řešení
Broumov 2	Částečná rekonstrukce bytového domu v obci Broumov	20,3	4,06	2024/2025	980000	Konvenční	Standardní opatření s nízkou složitostí
Broumov 3	Výměna kotlů v bytovém domě v obci Broumov	14	2,8	2024/2025	200000	Konvenční	Nízké náklady a jednoduché technické řešení
Broumov 4	Částečná rekonstrukce bytového domu v obci Broumov	40,2	8,04	2024/2025	1380000	Konvenční	Standardní opatření s nízkou složitostí

Broumov 5	Revitalizace obálky budovy - objekt technických služeb	59	11,8	V závislosti na dotačním titulu.	5800000	Inovativní	Komplexní renovace budovy, vhodné pro EPC
Broumov 6	Instalace FVE na střechu objektu	4,7	4,042	V závislosti na dotačním titulu.	275000	Konvenční	FVE s nízkým výkonem, pravděpodobně bez komunitního sdílení
Broumov 7	Výměna zdroje tepla - objekt technických služeb	10	2	V závislosti na finančních prostředcích.	280000	Konvenční	Standardní opatření s nízkou složitostí
Broumov 8	Instalace IRC regulace - objekt DDM Ulita	5,4	1,08	V závislosti na finančních prostředcích.	192000	Konvenční	Standardní opatření s nízkou složitostí
Broumov 9	Výměna zdroje tepla - objekt DDM Ulita	6,8	1,36	V závislosti na finančních prostředcích.	200000	Konvenční	Standardní opatření s nízkou složitostí
Broumov 10	Decentralizace vytápění s využitím plynových kotlů - MÚ budova III	-2,2	2,5	V závislosti na finančních prostředcích.	600000	Konvenční	Nízké náklady a jednoduché technické řešení
Broumov 11	Decentralizace vytápění s využitím TČ - MÚ budova III	37,2	-1,6	V závislosti na finančních prostředcích.	880000	Konvenční	Standardní opatření s nízkou složitostí
Broumov 12	Instalace FVE na střechu objektu MÚ budova III	9,4	8,084	V závislosti na dotačním titulu.	550000	Konvenční	FVE s nízkým výkonem, pravděpodobně bez komunitního sdílení
Broumov 13	Výměna svítidel za LED svítidla - MÚ budova III	7,7	6,622	V závislosti na finančních prostředcích.	960000	Konvenční	Nízké náklady a jednoduché technické řešení
Broumov 14	Revitalizace obálky budovy - sportovní hala	52	13,312	V závislosti na dotačním titulu.	13000000	Inovativní	Komplexní renovace budovy, vhodné pro EPC
Broumov 15	Výměna svítidel za LED svítidla - sportovní hala	2,2	1,892	V závislosti na finančních prostředcích.	400000	Konvenční	Nízké náklady a jednoduché technické řešení
Broumov 16	Decentralizace vytápění s využitím plynových kotlů - sportovní hala	-5,5	6,3	V závislosti na finančních prostředcích.	960000	Konvenční	Nízké náklady a jednoduché technické řešení
Broumov 17	Decentralizace vytápění s využitím TČ - sportovní hala	87,6	-4	V závislosti na finančních prostředcích.	1920000	Inovativní	Vyšší náklady a potenciál pro inovativní model
Bukovice 1	Výměna kotlů v tělocvičně + byt v obci Bukovice	4,6	0,92	2024/2025	100000	Konvenční	Nízké náklady a jednoduché technické řešení

Bukovice 2	Instalace FVE na střechu tělocvičny + byt v obci Bukovice	27	23,22	V závislosti na dotačním titulu.	1090000	Konvenční	FVE s nízkým výkonem, pravděpodobně bez komunitního sdílení
Bukovice 3	Částečná rekonstrukce ZŠ a MŠ v obci Bukovice	4,5	0,9	2024/2025	510000	Konvenční	Standardní opatření s nízkou složitostí
Hejtmánkovice 1	Instalace FVE na střechu bývalého OÚ v obci Hejtmánkovice	31,5	27,09	V závislosti na dotačním titulu.	1260000	Konvenční	FVE s nízkým výkonem, pravděpodobně bez komunitního sdílení
Hejtmánkovice 2	Instalace FVE na střechu OÚ 1 v obci Hejtmánkovice	15,7	13,502	V závislosti na dotačním titulu.	630000	Konvenční	FVE s nízkým výkonem, pravděpodobně bez komunitního sdílení
Hejtmánkovice 3	Instalace FVE na střechu OÚ 2 v obci Hejtmánkovice	75,6	65,016	V závislosti na dotačním titulu.	3000000	Inovativní	Vyšší náklady a potenciál pro inovativní model
Hejtmánkovice 4	Instalace FVE na střechu OÚ 3 v obci Hejtmánkovice	81	69,66	V závislosti na dotačním titulu.	3200000	Inovativní	Vyšší náklady a potenciál pro inovativní model
Hynčice 1	Výměna svítidel za LED v OÚ a hospody v obci Hynčice	0,3	0,258	2024/2025	10000	Konvenční	Nízké náklady a jednoduché technické řešení
Hynčice 2	Instalace FVE na střechu OÚ a hospody v obci Hynčice	19,9	17,114	V závislosti na dotačním titulu.	800000	Konvenční	FVE s nízkým výkonem, pravděpodobně bez komunitního sdílení
Hynčice 3	Částečná rekonstrukce OÚ a hospody v obci Hynčice	3,3	0,66	2024/2025	570000	Konvenční	Standardní opatření s nízkou složitostí
Jetřichov 1	Instalace FVE na střechu kulturního domu v obci Jetřichov	14,5	12,47	V závislosti na dotačním titulu.	580000	Konvenční	FVE s nízkým výkonem, pravděpodobně bez komunitního sdílení
Jetřichov 2	Instalace FVE na střechu hasičské zbrojnice v obci Jetřichov	5,4	4,644	V závislosti na dotačním titulu.	220000	Konvenční	FVE s nízkým výkonem, pravděpodobně bez komunitního sdílení
Meziměstí 1	Instalace FVE na střechu pošty a bytov v obci Meziměstí	16,3	14,018	V závislosti na dotačním titulu.	660000	Konvenční	FVE s nízkým výkonem, pravděpodobně bez komunitního sdílení
Meziměstí 2	Výměna svítidel za LED na poště a bytech v obci Meziměstí	3	2,58	2024/2025	80000	Konvenční	Nízké náklady a jednoduché technické řešení
Meziměstí 3	Výměna výplní otvorů na poště a bytech v obci Meziměstí	0,9	0,18	2024/2025	160000	Konvenční	Nízké náklady a jednoduché technické řešení

Meziměstí 4	Napojení objektu pošty a bytů na CZT v obci Meziměstí	-	-	2024/2025	600000	Konvenční	Standardní opatření s nízkou složitostí
Otovice 1	Instalace FVE na střechu OÚ a restaurace v obci Otovice	6,1	5,246	V závislosti na dotačním titulu.	250000	Konvenční	FVE s nízkým výkonem, pravděpodobně bez komunitního sdílení
Otovice 2	Nabíjecí stanice pro elektrokola v obci Otovice	-	-	V závislosti na dotačním titulu.	50000	Konvenční	Standardní opatření s nízkou složitostí
Police 1	Výměna svítidel za LED na ZŠ v obci Police nad Metují	30,7	26,402	2024/2025	300000	Konvenční	Nízké náklady a jednoduché technické řešení
Police 2	Výměna zdroje tepla za nový na ZŠ v obci Police nad Metují	-	-	2024/2025	-	Nelze určit	Investiční náklady neuvedeny
Police 3	Zateplení + výměna výplní MŠ v obci Police nad Metují	22,9	4,58	2024/2025	1100000	Konvenční	Nízké náklady a jednoduché technické řešení
Police 4	Výměna výplní otvorů na poště v obci Police nad Metují	4,4	0,88	2024/2025	100000	Konvenční	Nízké náklady a jednoduché technické řešení
Police 5	Výměna svítidel za LED v areálu TS v obci Police nad Metují	7,7	6,622	2024/2025	123000	Konvenční	Nízké náklady a jednoduché technické řešení
Police 6	Výměna kotlů v areálu TS v obci Police nad Metují	12,2	2,44	2024/2025	300000	Konvenční	Nízké náklady a jednoduché technické řešení
Police 7	Instalace FVE v areálu TS v obci Police nad Metují	35,2	30,272	V závislosti na dotačním titulu.	1410000	Konvenční	FVE s nízkým výkonem, pravděpodobně bez komunitního sdílení
Police 8	Zateplení, výměna výplní v areálu TS v obci Police nad Metují	38,4	7,68	2024/2025	2500000	Inovativní	Vyšší náklady a potenciál pro inovativní model
Šonov 1	Instalace FVE na střechu domova pro seniory v obci Šonov	9,5	8,17	V závislosti na dotačním titulu.	360000	Konvenční	FVE s nízkým výkonem, pravděpodobně bez komunitního sdílení
Šonov 2	Výměna svítidel za LED na obecním úřadu a MŠ v obci Šonov	16,5	14,19	2024/2025	263000	Konvenční	Nízké náklady a jednoduché technické řešení
Šonov 3	Instalace FVE na střechu obecního úřadu a MŠ v obci Šonov	5,4	4,644	V závislosti na dotačním titulu.	170000	Konvenční	FVE s nízkým výkonem, pravděpodobně bez komunitního sdílení

8 Seznam projektů (road map)

Zásobník klíčových energetických a klimatických projektů identifikovaných v obcích regionu představuje přehled konkrétních souborů opatření – například výměny kotlů, instalace fotovoltaických systémů či zateplení budov –, které jsou tematicky i územně propojené. U každého projektu jsou uvedeny základní parametry, jako jsou odhadované investiční náklady, očekávané snížení emisí CO₂ a doporučený typ financování. Ten je navržen s ohledem na charakter opatření a aktuálně dostupné dotační programy v ČR. Přehled slouží jako praktický nástroj pro plánování, strukturování žádostí o podporu a zajištění koordinace mezi obcemi a dalšími partnery.

Projekt	Obec	Název	Úspora energií [MWh/rok]	Úspora emisí CO ₂ [t/rok]	Investiční náklady [Kč]	Navržený způsob financování	Zdroj financování
1	Bezděkov	Komplexní energetická modernizace veřejných objektů v Bezděkově nad Metují	41,60	27,53	1 927 000,00	Konvenční	OPŽP / Modernizační fond / NZÚ veřejné budovy
2	Božanov	Instalace FVE na střechy obecních budov v obci Božanov	32,60	28,04	1 300 000,00	Konvenční	Modernizační fond – RES+ / Komunitní energetika
3	Broumov	Modernizace veřejných a bytových budov v Broumově	399,60	99,97	30 177 000,00	EPC, projektová příprava ELENA	EPC, ELENA KB
4	Bukovice	Energetická modernizace vzdělávacích a sportovních objektů v obci Bukovice	36,10	25,04	1 700 000,00	Konvenční	OPŽP / Modernizační fond / NZÚ veřejné budovy
5	Hejtmánkovice	Komunitní solární projekt - Hejtmánkovice	203,80	175,27	8 090 000,00	Inovativní - komunitní sdílení, projektová příprava ELENA	Modernizační fond – Komunitní energetika
6	Hynčice	Komplexní modernizace obecního úřadu a společenského zázemí v obci Hynčice	23,50	18,03	1 380 000,00	Konvenční	OPŽP / Modernizační fond / NZÚ veřejné budovy
7	Jetřichov	Solární energetika v Jetřichově	19,90	17,11	800 000,00	Konvenční	Modernizační fond – RES+ /

							Komunitní energetika
8	Meziměstí	Modernizace objektu pošty a bytového domu v Meziměstí	20,20	16,78	1 500 000,00	Konvenční	OPŽP / Modernizační fond / NZÚ veřejné budovy
9	Otovice	Obnovitelné zdroje a podpora čisté mobility v obci Otovice	6,10	5,25	300 000,00	Konvenční	OPŽP / Modernizační fond / NZÚ veřejné budovy
10	Police	Integrovaná energetická obnova veřejných budov v Polici nad Metují	151,50	78,88	5 833 000,00	EPC, projektová příprava ELENA	
11	Šonov	Solární a energetická modernizace veřejných budov v obci Šonov	31,40	27,00	793 000,00	Konvenční	EPC, ELENA KB Modernizační fond – RES+ / Komunitní energetika

Alternativní seskupení opatření dle typu (např. FVE napříč obcemi)

Vedle regionálního seskupení opatření do projektů podle jednotlivých obcí lze uvažovat o alternativním přístupu, kdy jsou opatření napříč regionem agregována podle jejich typu – například všechny instalace fotovoltaických elektráren (FVE) do jednoho společného projektu. Tento přístup může být zvláště výhodný u standardizovatelných opatření, kde lze dosáhnout úspor z rozsahu.

Výhody tohoto přístupu:

- Efektivní příprava a zadávání: Umožňuje připravit jednotnou technickou specifikaci, vypsát jedno výběrové řízení a realizovat instalace centralizovaně – čímž se snižují administrativní náklady a urychluje proces.
- Vyšší vyjednávací síla: Soustředění více podobných projektů do jednoho balíku zvyšuje atraktivitu pro dodavatele a může vést k výhodnějším cenám díky hromadnému zadání.
- Vhodné pro podporu z fondů: Programy jako ELENA nebo EU City Facility přímo podporují agregované projekty napříč obcemi, a to jak ve fázi přípravy, tak pro získání technické asistence.
- Snadnější monitoring a vyhodnocení: Jednotná metodika sledování úspor energie a emisí CO₂ usnadňuje plnění reportovacích povinností vůči donorským institucím.

Nevýhody tohoto přístupu:

- Omezená individuální flexibilita: Obce musí sladit své časové harmonogramy, rozpočtové možnosti a technické podmínky, což může být v praxi složité.
- Potřeba centrální koordinace: Agregované projekty vyžadují efektivní řízení, právní zajištění a komunikaci mezi všemi zapojenými subjekty – což obvykle přesahuje možnosti jednotlivých obcí a vyžaduje podporu externího facilitátora.
- Riziko nerovnoměrného přínosu: Menší obce mohou mít pocit, že jejich potřeby jsou v rámci většího celku přehlíženy nebo že přínosy nejsou rovnoměrně rozloženy.

Doporučené způsoby financování:

- Inovativní finanční nástroje – zejména programy technické asistence typu *ELENA*, které podporují přípravu agregovaných projektů.
- Modernizační fond – výzvy typu RES+ č. 4/2025 – výslovně umožňují seskupení projektů mezi více obcemi, a to včetně sdílení vyrobené energie.
- Energetické společenství jako žadatel – v případě komunitního projektu může žádat nově založené energetické společenství sdružující více obcí.

V kontextu Broumovska lze takto agregovat například projekt FVE pro veřejné budovy, v rámci kterého by byl vypsán společný tendr na instalaci jednotných systémů s centralizovanou koordinací. Tento model lze následně replikovat i pro další oblasti (např. komunitní dobíjecí infrastruktura, výměna osvětlovacích soustav, implementace systému energetického managementu apod.).

Opatření #	Název	Úspora energií [MWh/rok]	Úspora emisí CO ₂ [t/rok]	Investiční náklady [Kč]
Bezděkov 4	Instalace FVE na sběrném dvoře v obci Bezděkov nad Metují	27,6	23,736	1 110 000
Božanov 1	Instalace FVE na střechy obecních budov v obci Božanov	32,6	28,036	1 300 000
Broumov 6	Instalace FVE na střechu objektu	4,7	4,042	275 000
Broumov 12	Instalace FVE na střechu objektu MÚ budova III	9,4	8,084	550 000
Bukovice 2	Instalace FVE na střechu tělocvičny + byt v obci Bukovice	27	23,22	1 090 000

Hejtmánkovice 1	Instalace FVE na střeche bývalého OÚ v obci Hejtmánkovice	31,5	27,09	1 260 000
Hejtmánkovice 2	Instalace FVE na střeche OÚ 1 v obci Hejtmánkovice	15,7	13,502	630 000
Hejtmánkovice 3	Instalace FVE na střeche OÚ 2 v obci Hejtmánkovice	75,6	65,016	3 000 000
Hejtmánkovice 4	Instalace FVE na střeche OÚ 3 v obci Hejtmánkovice	81	69,66	3 200 000
Hynčice 2	Instalace FVE na střeche OÚ a hospody v obci Hynčice	19,9	17,114	800 000
Jetřichov 1	Instalace FVE na střeche kulturního domu v obci Jetřichov	14,5	12,47	580 000
Jetřichov 2	Instalace FVE na střeche hasičské zbrojnice v obci Jetřichov	5,4	4,644	220 000
Meziměstí 1	Instalace FVE na střeche pošty a bytov v obci Meziměstí	16,3	14,018	660 000
Otovice 1	Instalace FVE na střeche OÚ a restaurace v obci Otovice	6,1	5,246	250 000
Police 7	Instalace FVE v areálu TS v obci Police nad Metují	35,2	30,272	1 410 000
Šonov 1	Instalace FVE na střeche domova pro seniory v obci Šonov	9,5	8,17	360 000
Šonov 3	Instalace FVE na střeche obecního úřadu a MŠ v obci Šonov	5,4	4,644	170 000
		417,4	358,964	16 865 000

Níže jsou popsány jednotlivé kroky, které povedou k zajištění financování pro konkrétní projekty zaměřené na zvyšování energetické účinnosti a využívání obnovitelných zdrojů energie. Cílem je stanovit jasnou a strukturovanou cestu k realizaci projektů – od přípravy žádostí až po samotnou implementaci. Každý krok zahrnuje specifikaci časového harmonogramu, určení odpovědných subjektů a definici očekávaných výstupů, aby byl celý proces maximálně přehledný a v souladu s cíli financování. Plánované kroky budou přizpůsobeny konkrétním podmínkám každé obce, a to s ohledem na její velikost, aktuální úroveň připravenosti, regionální specifika a charakter navržených opatření.

Níže je uveden praktický seznam kroků, které obcím pomohou úspěšně získat potřebné finanční prostředky a efektivně realizovat připravené projekty. Příklad se týká financování projektu pomocí metody EPC.

Žádost o financování přípravy projektu

- **Popis:** Příprava a podání žádosti do programu (např. EUCF, ELENA) na financování projektové dokumentace.
- **Časový harmonogram:** 0–6 měsíců
- **Odpovědný subjekt:** Obec / Energetický manažer
- **Očekávaný výstup:** Získání finančních prostředků na projektovou přípravu.

Najmutí externího konzultanta

- **Popis:** Výběr odborníka pro přípravu zadávacích podmínek, technickou podporu a řízení veřejných zakázek.
- **Časový harmonogram:** 4–8 měsíců
- **Odpovědný subjekt:** Obec / Externí konzultant
- **Očekávaný výstup:** Připravené podklady a odborná podpora pro zadávání zakázek.

Žádost o financování realizace

- **Popis:** Příprava a podání žádosti do vybraného programu (např. OPŽP, Modernizační fond) na financování realizace konkrétních opatření.
- **Časový harmonogram:** 0–6 měsíců
- **Odpovědný subjekt:** Obec / Projektový manažer/ Externí konzultant
- **Očekávaný výstup:** Získání finančních prostředků na realizaci projektu.

Příprava a vyhlášení výběrového řízení na ESCO (alternativně v závislosti na typu financování)

- **Popis:** Vyhlášení výzvy pro ESCO společnosti na realizaci EPC projektů (zajištění úspor energie).
- **Časový harmonogram:** 8–10 měsíců

- **Odpovědný subjekt:** Obec / Konzultant
- **Očekávaný výstup:** Vyhlášené transparentní výběrové řízení.

Výběr dodavatele a podpis smlouvy

- **Popis:** Vyhodnocení nabídek, výběr nejvhodnějšího dodavatele a uzavření smlouvy.
- **Časový harmonogram:** 10–12 měsíců
- **Odpovědný subjekt:** Obec / Výběrová komise
- **Očekávaný výstup:** Podepsaná smlouva s vybraným dodavatelem.

Realizace projektu

- **Popis:** Realizace investičních opatření na základě smlouvy s dodavatelem a harmonogramu.
- **Časový harmonogram:** 1.–3. rok
- **Odpovědný subjekt:** ESCO společnost / Obec
- **Očekávaný výstup:** Realizované energeticky úsporné opatření.

Monitoring a vyhodnocení úspor energie

- **Popis:** Pravidelný monitoring dosažených úspor a jejich vyhodnocení podle smluvních podmínek.
- **Časový harmonogram:** od 1. roku po realizaci, průběžně
- **Odpovědný subjekt:** Obec / ESCO společnost
- **Očekávaný výstup:** Dokumentace o dosažených úsporách a kontrolní zpráva.

9 Seznam zdrojů

Operační program Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost 2021–2027 (OP TAK)

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR

<https://www.optak.cz>

Operační program Životní prostředí 2021–2027 (OPŽP)

Ministerstvo životního prostředí / Státní fond životního prostředí ČR

<https://www.sfzp.cz>

Modernizační fond – výzvy RES+, ENERGov, HEAT

Státní fond životního prostředí ČR

<https://www.sfzp.cz/dotace-a-pujcky/modernizacni-fond/>

Program Nová zelená úsporám (vč. NZÚ Light, Oprav dům po babičce)

Státní fond životního prostředí ČR

<https://novazelenausporam.cz>

ELENA – European Local Energy Assistance

Evropská investiční banka

<https://www.eib.org/en/products/advisory-services/elena>

EU City Facility (EUCF)

Podpora pro místní samosprávy při přípravě investičních projektů

<https://www.eucityfacility.eu>

Pakt starostů a primátorů pro klima a energii

<https://www.covenantofmayors.eu>

Metodická příručka MŽP: Komunitní energetika – Právní a procesní rámec (2023)

Ministerstvo životního prostředí ČR

KredEx Revolving Fund – Estonský příklad podpory renovací

KredEx Estonia

<https://www.kredex.ee>

Případová studie: Revolvingový fond města Litoměřice

Energy Cities, 2021

<https://energy-cities.eu>

Asociace poskytovatelů energetických služeb (APES)

<https://www.apes.cz>

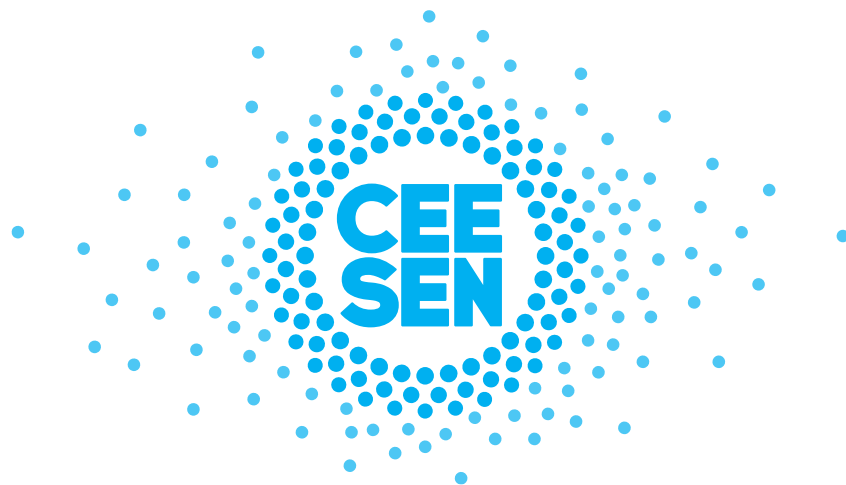
Community Energy Guide (CZ)

Friends of the Earth Europe, REScoop.eu

<https://friendsoftheearth.eu>

Zákon č. 458/2000 Sb., energetický zákon

a související legislativa v oblasti energetiky a komunitní energetiky

CEESEU-DIGIT

Central and Eastern Europe Sustainable Energy Union's Design and
Implementation of regional Government Initiatives for a just energy Transition

(hrv. Dizajn i provedba regionalnih javnih inicijativa za pravednu energetske
tranziciju održive energetske Unije Srednje i Istočne Europe)

Regionalni plan financijske održivosti

Regija: Međimurska županija

Država: Republika Hrvatska

D5.1 Regionalni plan financijske održivosti

Autor: Međimurska energetska agencija d.o.o.

Datum: Svibanj 2025

Co-funded by
the European Union

Projekt je financiran putem programa Europske unije LIFE.
Administrativni broj: LIFE21-CET-LOCAL-CEESEU-DIGIT/101077297.
Akronim projekta: LIFE21-CET-LOCAL-CEESEU-DIGIT.

Sadržaj

1 Opis projekta CEESEU-DIGIT	3
2 Uvod.....	5
3 Mogućnosti i izvori financiranja te analiza prednosti i nedostataka	8
4 Popis mjera	12
5 Financijska strategija i analiza.....	25
5.1 Projekti financirani iz tradicionalnih izvora.....	25
5.2 Inovativni modeli financiranja	28
6 Plan provedbe projekata.....	30

1 Opis projekta CEESEU-DIGIT

Projekt **CEESEU-DIGIT – Dizajn i provedba regionalnih javnih inicijativa za pravednu energetske tranziciju održive energetske unije Srednje i Istočne Europe** (engl. *Central and Eastern Europe Sustainable Energy Union's Design and Implementation of regional Government Initiatives for a just energy Transition*) prijavljen je u siječnju 2022. godine na javni poziv programa LIFE i potprograma „Prijelaz na čistu energiju“ kojim se potiče obnovljiva energija i izgradnja nisko-ugljične i otporne klime u budućnosti, a njegova je provedba započela u prosincu 2022. godine te završava u svibnju 2025. godine.

Cilj projekta CEESEU-DIGIT je podržati lokalne i regionalne vlasti u pripremi nove vrste regionalnih energetske i klimatske planova (ECAP+) u šest ciljanih regija Srednje i Istočne Europe s visokim emisijama ugljika (regije unutar zemalja Srednje i Istočne Europe: Hrvatska, Češka, Estonija, Latvija, Poljska, Slovenija) uz suradnju s mađarskim partnerom. Projekt je također usmjeren na jačanje kapaciteta lokalnih i regionalnih vlasti u svim aspektima obuhvaćenim ECAP+ dokumentom, osigurava usklađenost dokumenata s nacionalnim i ciljevima Europske unije do 2050. godine vezanim za ugljičnu neutralnost, te stvara metodologiju kojom se, uz mjere ublažavanja i prilagodbe, jednako vrednuju i socijalni aspekti te korištenje krajolika.

Međimurska županija, jedno od pilot područja projekta CEESEU-DIGIT smještena na krajnjem sjeveru Republike Hrvatske, je u posljednjim godinama postala predvodnica kontinuiranog gospodarskog razvoja, ali bez obzira na to suočava se s izazovima učestalijih klimatskih promjena, povećane potrošnje energije, ekstremnih vremenskih uvjeta i potrebe za smanjenjem emisija stakleničkih plinova. S razvojnim potrebama i ulaganjima koje na području Županije predstoje do 2030. godine i posljedično 2050. godine, važnu ulogu poprima proces energetske i klimatske planiranja te se provedbom projekta CEESEU-DIGIT na području Međimurske županije postavljaju relevantni regionalni okviri ključni za promicanje pravedne energetske tranzicije u svim sektorima potrošnje energije (zgradarstvo, promet, javna rasvjeta, industrija i poduzetništvo, poljoprivreda, gospodarenje otpadom) s fokusom na energetske sigurnost, prilagodbu klimatskim promjenama i energetske siromaštvo, tri ključna problema današnjice.

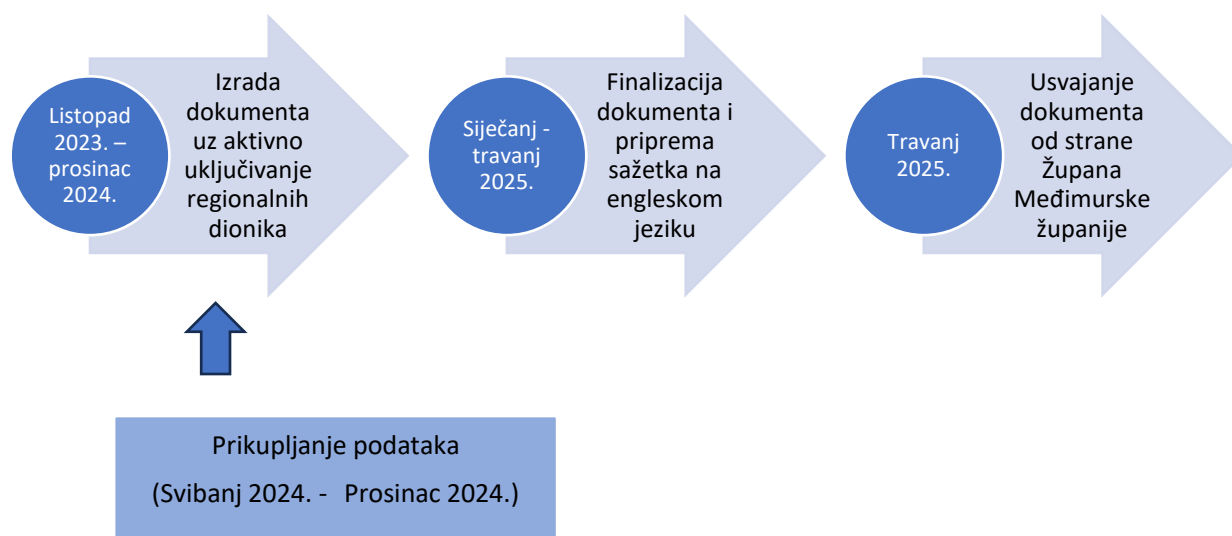
Nastavno na odredbe regionalne politike Međimurske Županije (u nastavku: Županija) kao jedinice regionalne samouprave, Županija se fokusira na diverzifikaciju izvora opskrbe energijom na županijskoj razini, s naglaskom na obnovljive izvore i modernizaciju postojeće dotrajale energetske infrastrukture s ciljem osiguranja pouzdane i kvalitetne opskrbe energijom te prilagodbe mreže za prihvatanje većeg broja decentraliziranih izvora (fotonaponske elektrane na kućama). Nadalje, na području Županije, gdje se mnoge obitelji u ruralnim sredinama suočavaju s nižim prihodima, potiču se aktivnosti usmjerene na rješavanje energetske siromaštva, s posebnim naglaskom na načelo pravedne tranzicije kako bi se osiguralo da nitko ne bude zapostavljen. Sve su to aspekti koji su obuhvaćeni navedenim dokumentom, dok se dodana vrijednost ovakvog plana za područje Međimurske županije očituje u sljedećem:

- plan osigurava da prijelaz na održive izvore energije bude pravedan, uključujući sve društvene skupine i sprječavajući povećanje nejednakosti;
- omogućuje sudjelovanje različitih aktera (lokalne zajednice, gospodarstvo, civilno društvo) što vodi ka inkluzivnom i bolje prihvaćenom planu;

- pruža jasne upute i sredstva za lokalne zajednice za razvoj i provedbu klimatskih i energetske mjere bez čega bi provedba bila otežana ili neusklađena;
- pomaže u osiguravanju energetske sigurnosti, borbi protiv energetske siromaštva te pripremi za negativne posljedice klimatskih promjena (poplave, suše, itd.);
- na temelju stvarnog energetske stanja i klimatske situacije na razini Županije, omogućeno je planiranje i provedba konkretnih mjera koje su realne i primjenjive u lokalnom kontekstu;
- jedinice lokalne samouprave su ključne za implementaciju jer bez njihove uključenosti mjere bi ostale samo na papiru.

2 Uvod

Regionalni energetska i klimatski akcijski plan za Međimursku županiju (u nastavku: ECAP+) smatra se prvim planskim dokumentom na regionalnoj razini koji objedinjeno pristupa ključnim i međusobno povezanim izazovima današnjice, a to su **pravedna (energetska) tranzicija, energetska sigurnost i energetska siromaštvo**. ECAP+ je nastao u sklopu projekta CEESEU-DIGIT čiji je proces koordinirala Međimurska energetska agencija d.o.o., dok je ključni dionik u izradi dokumenta bila Međimurska županija, jedinica regionalne samouprave čije su djelatnosti i djelokrug rada (obrazovanje, gospodarski razvoj, zdravstvo i dr.) koji obuhvaća područja od regionalnog značaja, propisani zakonom.

Slika 1 Proces izrade Regionalnog energetska i klimatskog akcijskog plana za Međimursku županiju

U samu izradu dokumenta, odnosno pojedine faze izrade kao što su prikupljanje podataka, definiranje mjera, itd. povremeno su uključivani i drugi regionalni dionici (gradovi i općine, distributeri električne energije i prirodnog plina, poduzetnički centri, visokoobrazovne institucije, LAG-ovi, udruge i civilno društvo, građani, zavod za socijalni rad i dr.) čime je povećan legitimitet plana, osigurana relevantnost mjera, potaknuta suradnja i partnerstvo, unaprijeđena je transparentnost kao i olakšana provedba mjera te omogućeno pravovremeno prepoznavanje rizika i prepreka u kasnijoj implementaciji. Uključivanje relevantnih dionika u izradu ECAP+ dokumenta osigurana je kroz organizaciju različitih sastanaka, panel rasprava, razmjenu najboljih praksi, individualnih konzultacija, terenskog rada, fokus grupa te kroz različite edukativne i informativne radionice koje su pokrivale različite teme u području energetike, klimatskih promjena, energetska siromaštva, potencijalnih mehanizama financiranja, itd. ECAP+ za Međimursku županiju pruža uvid u demografiju, stanje regionalne infrastrukture i zgrada, poslovno okruženje, geografiju i postojeće energetska stanje regije na temelju čega su utvrđeni ključni potencijali u razvoju Županije koji su između ostaloga usklađeni i sa **Planom razvoja Međimurske županije za razdoblje do 2027. godine**. Temeljem podataka o ukupnoj potrošnji energije i količine emitiranih emisija CO₂ utvrđeni su sektori koji emitiraju najviše emisija. Shodno tome, u okviru istog, predložene su mjere ublažavanja i prilagodbe usmjerene na smanjenje emisija stakleničkih plinova i prilagodbu štetnim učincima klimatskih promjena kao i potencijalni mehanizmi njihovog financiranja koji predstavljaju središte ovog dokumenta.

Ova financijska strategija odnosno **Regionalni plan financijske održivosti** kreiran je kao dodatak ECAP+ dokumentu te je posebno usmjeren na mjere ublažavanja i prilagodbe identificirane u okviru dokumenta, odnosno na identifikaciju potrebnih ulaganja za njihovu provedbu kao i na pronalazak relevantnih tradicionalnih i/ili inovativnih mehanizama financiranja koji su najprikladniji za općine i gradove te ostale dionike na području Međimurske županije.

U skladu s regionalnom vizijom postavljenom u ECAP+ dokumentu, **glavni ciljevi i svrha razvoja ovakvog planskog dokumenta** za regionalnu samoupravu su sljedeći:

- promicanje pravedne energetske tranzicije,
- stavljanje većeg naglaska na prilagodbu i krajobrazno planiranje u odnosu na već postojeće energetske i klimatske planove s posebnim osvrtom na ranjive/marginalizirane društvene skupine i energetska siromaštvo, kao i na socijalne aspekte osjetljivosti na klimatske promjene i ciljeve zaštite klime,
- osiguravanje usklađenosti s ciljevima EU-a za 2050. godinu vezanim uz ugljičnu neutralnost,
- priprema ovih dokumenata u skladu s ciljevima postavljenim u nacionalnim energetske i klimatskim planovima,
- povećanje financijske podrške i planiranja za pravednu energetske tranziciju.

Što se tiče samog **financiranja ECAP+ dokumenta**, Županija kao i svi gradovi i općine na području Županije su suočeni s nizom strukturnih i fiskalnih izazova koji otežavaju održavanje dugoročne financijske stabilnosti i efikasne alokacije proračuna. Županija kao i gradovi i općine tako raspolažu ograničenim financijskim sredstvima, dok je proračun Međimurske županije za 2024. iznosio približno 91,8 milijuna EUR, dok je tijekom 2025. taj iznos povećan na 149,8 milijuna EUR. Unatoč spomenutom povećanju, navedeno je i dalje nedovoljno za provođenje kapitalnih projekata, čineći tako Županiju prvenstveno ovisnom o transferima iz državnog proračuna, sredstvima EU fondova (ovisnost o natječajnim ciklusima) te širokoj paleti inovativnih i alternativnih izvora financiranja. Dodatno, provedba takvih razvojnih projekata često zahtijeva određeno vlastito sufinanciranje uključujući samostalno pred-financiranje što predstavlja izazov obzirom na ograničene lokalne i regionalne financijske izvore te nedostatak adekvatnih administrativnih kapaciteta koje ne mogu ispuniti sve jedinice lokalne samouprave na području Međimurske županije. Porezni su prihodi također relativno niski zbog nižih prosječnih primanja stanovnika te stalne migracije radne snage. Nadalje, na samu financijsku stabilnost regije, dodatno utječe i nepovoljna demografska struktura (pad broja stanovnika, smanjenje radno sposobnog stanovništva odnosno starenje populacije i dr.). Shodno tome značajna se sredstva usmjeravaju u sustav zdravstvene zaštite i socijalne skrbi. Istovremeno, postoji pritisak na ulaganja u kapitalne projekte, posebice iz područja zelene i digitalne tranzicije, u kojima Županija sve manje zaostaje za razvijenijim regijama. Sama alokacija proračunskih sredstava Županije suočena je s izazovima ravnomjerne raspodjele među urbanim i ruralnim dijelovima, kao i između različitih sektora (obrazovanje, zdravstvo, socijalna skrb i energetika) u koje je potrebno ulagati, a koji su suočeni s nedostatnim financijskim resursima. Postoji konstantna potreba za efikasnim balansiranjem između financiranja kratkoročnih potreba (operativni troškovi, održavanje infrastrukture i dr.) te strateških ulaganja koja bi mogla donijeti dugoročne koristi za regiju i šire.

Kako bi se prethodno navedeni problemi riješili ključno je unaprjeđenje strateškog i proračunskog planiranja, jačanje kapaciteta za pripremu i provedbu projekata te razvoj održivih modela financiranja koji

će omogućiti Županiji, ali i jedinicama lokalne samouprave ravnomjeran i dugoročno stabilan razvoj i kontinuirana ulaganja u projekte s energetsom i/ili klimatskom komponentom.

Promatrajući **financiranje na nacionalnoj razini**, pojavljuju se brojni modeli financiranja koji omogućuju implementaciju razvojnih rješenja, posebice u kontekstu zelene i digitalne tranzicije, jačanja društvene kohezije i smanjenje nejednakosti regija. Svaki od modela ima svoje prednosti i nedostatke ovisno o ciljevima projekta, administrativnim i tehničkim kapacitetima kao i o potencijalnim korisnicima istih. U Republici Hrvatskoj tako su dostupni sljedeći modeli: proračunsko financiranje, financiranje putem nacionalnih programa i fondova (FZOEU, NPOO, ministarstva), financijski instrumenti (HAMAG, HBOR), krediti komercijalnih banaka, programi i fondovi Unije (LIFE, HORIZON EUROPE, ERDF, i dr.), javno-privatna partnerstva, sredstva Socijalnog fonda za klimatsku politiku, ESCO model kao i klimatsko budžetiranje. Od prethodno spomenutih, za Republiku Hrvatsku najznačajnije je **financiranje iz državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i regionalne samouprave** (ali uglavnom u kombinaciji sa još nekim izvorom financiranja) te predstavlja temeljni oblik financiranja javnih potreba u državi. Njegova najveća prednost ogleda se u stabilnosti i predvidivosti te osigurava kontinuiranu podršku osnovnim funkcijama javnog sustava, međutim navedeni model ima ograničen financijski kapacitet, osobito u slabije razvijenim županijama, općinama i gradovima koji se suočavaju s fiskalnim ograničenjima i visokom ovisnošću o državnim transferima. Uz to, često se koriste **sredstava iz europskih fondova i programa**, uključujući Europski fond za regionalni razvoj, programe LIFE i HORIZON EUROPE, programe transnacionalne i prekogranične suradnje, koji predstavljaju ključan izvor bespovratnih sredstava za strateške projekte i ostale projekte od transnacionalnog, nacionalnog, regionalnog ili lokalnog značaja. Navedeni programi Republici Hrvatskoj omogućuju provedbu inicijativa koje se odnose na energetske učinkovitost, digitalnu tranziciju, jačanje kapaciteta i poticanje inovacija, a glavna je prednost u većem iznosu raspoloživih sredstava i usmjerenosti na prioritetna područja, dok istovremeno sa sobom nose izazove neizvjesnosti, administrativne složenosti, dugotrajnosti postupka pripreme i evaluacije, no unatoč tome imaju velik značaj za područje Republike Hrvatske i jedan su od najprikladnijih načina financiranja. **Uspješnost financiranja u Republici Hrvatskoj**, dakle zahtijeva **kombinaciju različitih modela financiranja**, a ključno je i efikasno strateško planiranje, kvalitetna priprema projekata te jačanje institucionalnih kapaciteta kako bi se maksimalno iskoristile mogućnosti koje različiti modeli nude. Također, među budućim trendovima u financiranju projekata jedinica lokalne i regionalne samouprave ističe se sljedeće:

- **Povećana upotreba zelenog financiranja:** kako održivost okoliša postaje veći prioritet, očekuje se da će sve više JLS usvajati inovativne izvore financiranja;
- **Digitalizacija i pametno financiranje:** tehnološki napredak nastaviti će utjecati na financiranje JLS, s više procesa koji se sele u online oblik, uključujući digitalne platforme za upravljanje i praćenje financiranja;
- **Veći naglasak na društvenom utjecaju:** mehanizmi financiranja koji daju prednost društvenoj jednakosti, pravednoj tranziciji i koristima zajednice, poput crowdfunding-a i ulaganja u koja investiraju zajednice, vjerojatno će dobiti na značaju;
- **Međusektorska partnerstva:** očekuje se da će se suradnja između javnog, privatnog i neprofitnog sektora povećati, stvarajući integriranija i sveobuhvatnija rješenja financiranja.

3 Mogućnosti i izvori financiranja te analiza prednosti i nedostataka

U ECAP+ dokumentu identificirani su potencijalni tradicionalni i inovativni izvori financiranja, dok su za potrebe detaljne analize odabrana financiranja najpogodnija i najprimjenjivija za područje Međimurske županije. Od tradicionalnih izvora to su: financiranje iz **proračuna jedinica lokalne i regionalne samouprave**, financiranje putem **nacionalnih programa i fondova** te **programa i fondova EU-a**, dok su od inovativnih izvora financiranja posebno izdvojeni **Socijalni fond za klimatsku politiku** kao novi model financiranja projekata u domeni energetike i klimatskih promjena te **ESCO model financiranja**. Za svaki od navedenih modela predstavljeni su prednosti i nedostaci financiranja sa gledišta njihove primjene od strane jedinica lokalne i regionalne samouprave na području Međimurske županije.

A. FINANCIRANJE IZ PRORAČUNA JEDINICA LOKALNE I REGIONALNE SAMOUPRAVE, Republika Hrvatska

Financiranje projekata iz proračuna jedinica lokalne i regionalne samouprave važan je mehanizam za podršku regionalnim i specifičnim lokalnim razvojnim prioritetima. Sektori ulaganja odnose se na obrazovanje, zdravstvo, socijalnu skrb, kulturu, gospodarstvo i zaštitu okoliša, pri čemu prioritet imaju projekti koji se odnose na energetske obnovu škola i javnih zgrada te razvoj komunalne i prometne infrastrukture koji će doprinijeti povećanju energetske učinkovitosti i smanjenju emisija stakleničkih plinova. Ovakav način financiranja omogućava brzo reagiranje na specifične potrebe regije, no ujedno je financijski ograničen, za što je važno kombinirati lokalna i/ili regionalna sredstva sa nacionalnim ili europskim fondovima i programima kako bi se ostvarili ciljevi održivog i uključivog razvoja.

Prednosti i nedostaci financiranja iz proračuna jedinica lokalne i regionalne samouprave

<u>Prednosti</u>	<u>Nedostaci</u>
- jednostavnija prijava i izvještavanje - jednostavnija evaluacija i praćenje - brža dostupnost sredstava - lakše planiranje i održivost planiranih aktivnosti - usklađenost s potrebama Županije i jedinica lokalne samouprave (financiranje projekata koji imaju značaj za iste) - podržavanje lokalnih inicijativa - razvoj Međimurske županije kroz projekte povećanja kvalitete života stanovnika	- ograničenost financijskih sredstava - otežano financiranje zahtjevnih kapitalnih projekata - neuravnoteženost u razvijenosti općina i gradova na području Međimurske županije (prilikom odluke o namjeni sredstava) - konkurentnost među sektorima - nedostatak stručne podrške i ljudskih kapaciteta

B. NACIONALNI PROGRAMI I FONDOVI, Republika Hrvatska

Financiranje iz nacionalnih programa i fondova kao što su Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (FZOEU), sredstva dostupna u okviru Nacionalnog plana oporavka i otpornosti (NPOO) te različiti programi i natječaji ministarstva (npr. Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, Ministarstvo okoliša i zelene tranzicije, Ministarstvo gospodarstva i dr.) omogućuju provedbu projekata usmjerenih na zelenu tranziciju, povećanje energetske učinkovitosti i smanjenje

energetskog siromaštva te ostale ciljeve vezane uz dobrobit lokalne i regionalne zajednice. Ovi izvori nude bespovratna sredstva, sufinanciranje i tehničku pomoć za jedinice lokalne samouprave, poduzeća i građane. Budući da ovi izvori imaju uglavnom slične uvjete u procesu prijave i odobrenja sredstava, grupirani su u skupinu nacionalnih programa i fondova čija je glavna prednost dostupnost i usmjerenost na nacionalne prioritete, dok izazovi uključuju složenu administraciju i ograničene proračune. Od navedenih ističe se FZOEU koji provodi različite programe sufinanciranja energetske obnove privatnog i javnog sektora što doprinosi povećanju energetske učinkovitosti, smanjenju računa za energiju, smanjenju energetskog siromaštva (kroz pomoć ranjivim/marginaliziranim skupinama) te u konačnici doprinosi ostvarenju postavljenih klimatskih ciljeva na EU razini.

Prednosti i nedostaci financiranja sredstvima nacionalnih programa i fondova

<u>Prednosti</u>	<u>Nedostaci</u>
- smanjenje financijskog opterećenja korisnika (bespovratna sredstva) - pristupačnost i usklađenost s nacionalnim potrebama, prioritetima i zakonodavnim okvirom - fokus na specifične sektore (energetska učinkovitost, socijalna uključenost, digitalizacija i dr.) - usmjerenost na ranjive skupine - jasni kriteriji i upute za ostvarenje financiranja - učinkoviti mehanizmi za praćenje i evaluaciju projekata - mogućnost kombiniranja s EU sredstvima	- ograničena predviđena raspoloživa sredstva - ovisnost o državnom proračunu - administrativna složenost - ograničeni rokovi za prijavu - najčešće potrebno vlastito financijsko učešće u financiranju - pokrivanje troškova unaprijed - tehnička zahtjevnost (potrebna stručna podrška za složenije prijave) - nemogućnost pokrivanja izvanrednih troškova nastalih ili zbog povećanja cijena na tržištu ili nekih drugih legitimnih razloga - manja mogućnost međunarodnog umrežavanja (rjeđe uključivanje međunarodnih partnera)

C. PROGRAMI I FONDOVI EUROPSKE UNIJE (EFRR/ERDF)

Financiranje iz različitih programa i fondova Europske unije kao što su Europski fond za regionalni razvoj (EFRR), Horizon Europe, LIFE program omogućava pristup većim raspoloživim sredstvima za projekte koji doprinose održivom razvoju, postizanju klimatske neutralnosti, energetske učinkovitosti, zelenom i urbanom razvoju i brojnim drugim ciljevima. EFRR usmjeren je na smanjenje regionalnih razlika na području Europske unije kroz infrastrukturna te ulaganja u zelenu tranziciju, inovacije i održivi razvoj. LIFE program je instrument EU za financiranje projekata iz područja zaštite okoliša, klimatskih promjena i prelaska na čistu energiju. Horizon Europe je istraživačko-inovacijski program EU koji podupire znanstvena istraživanja i tehnološki razvoj, uključujući rješenja za klimatske izazove. Obzirom na slične karakteristike i način prijave, u navedeno se može svrstati i European Climate Initiative (EUKI), program financiranja ministarstva Njemačke za jačanje suradnje unutar Europske unije u borbi protiv klimatskih promjena i razmjenu znanja i kapaciteta. Zajednička karakteristika navedenih programa jest da potiču prekograničnu suradnju, dijeljenje primjera dobre prakse i implementaciju inovativnih rješenja u skladu sa strateškim ciljevima EU-a. Nude visoku razinu sufinanciranja, međutim zahtijevaju kompleksniji proces prijave te često uključuje međunarodne partnere i visoke standarde provedbe.

Prednosti i nedostaci financiranja sredstvima programa i fondova EU

<u>Prednosti</u>	<u>Nedostaci</u>
- značajan financijski kapacitet - pogodan za kapitalne projekte (financiranje infrastrukturnih i strateških projekata) - jasan strateški okvir - veći intenzitet potpore za slabije razvijene regije - mogućnost kombinacije financiranja s drugim fondovima - povezanost s regionalnim i nacionalnim strategijama - umrežavanje sa međunarodnim partnerima i dijeljenje dobre prakse	- potreba za većim financijskim učešćem - administrativno opterećenje - kompleksnost prijave, izvještavanja i kontrole - ograničenja prihvatljivosti troškova i korisnika za financiranje - strogi očekivani pokazatelji - dugotrajan proces evaluacije i dobivanje sredstava - otežan pronalazak partnera

D. SOCIJALNI FOND ZA KLIMATSKU POLITIKU (SCF)

Socijalni fond za klimatsku politiku, novi je instrument Europske Unije, uspostavljen kao dio paketa „Spremni za 55“, namijenjen ublažavanju socijalnih posljedica zelene tranzicije odnosno smanjenju socijalne nejednakosti i energetske siromaštva. Navedeni instrument uključen je u kategoriju inovativnih mehanizama financiranja jer je posebno osmišljen za pružanje financijske podrške projektima usmjerenim na energetske i prometno siromaštvo. Sredstva Socijalnog fonda za klimatsku politiku su dakle namijenjena rješavanju problema energetske i prometnog siromaštva u razdoblju od 2026. do 2032. godine. Posebnim mjerama u prometnom i stambenom sektoru teži se pristupačnom i održivom prijevozu i povećanju energetske učinkovitosti zgrada. Potpora iz Socijalnog fonda za klimatsku politiku namijenjena je **ranjivim kućanstvima, ranjivim korisnicima prijevoza i ranjivim mikro poduzećima**, odnosno osobama koje su značajno pogođene porastom cijena goriva i energije, a nemaju mogućnosti prilagoditi se povećanim troškovima stanovanja i prijevoza. Uz to obuhvaća i financiranje projekata energetske učinkovitosti, obnovljivih izvora energije, zelene mobilnosti, ali i pruža izravne potpore za pokrivanje troškova tranzicije (npr. subvencije za energente).

Prednosti i nedostaci financiranja sredstvima Socijalnog fonda za klimatsku politiku

<u>Prednosti</u>	<u>Nedostaci</u>
- usmjerenost financiranja na najugroženije skupine (energetski siromašna kućanstva, mikro poduzeća i prometno ovisni građani) - mogućnost dva načina financiranja (investicije i izravna pomoć) - podrška lokalnim i nacionalnim prioritetima - komplementarnost s drugim EU mehanizmima financiranja	- vremenski jaz između problema uslijed tranzicije i dobivanja potpore - neizvjesnost raspodjele sredstva (alokacija sredstva ovisi i o razvijenosti zemlje) - financiranje iz dijela prihoda od ETS2 (ne iz stalnog budžeta EU) - rizik smanjenja dostupnih sredstava uslijed pada cijena emisije

E. ESCO MODEL FINANCIRANJA

ESCO model financiranja (Energy Service Company) je inovativni model financiranja projekata energetske učinkovitosti na način da poduzeće koje pruža energetske usluge preuzima troškove analize, razvoja, financiranja, ugradnje, rada i održavanja sustava.

Projekti čija se provedba financira ovim modelom mogu obuhvaćati mjere na sustavima opskrbe el. energijom i korištenje obnovljivih izvora energije (FNE, javna rasvjeta i sl.), mjere toplinske izolacije vanjske ovojnice, modernizacije sustava grijanja i hlađenja i dr. U Republici Hrvatskoj, ESCO model odnosno model ugovaranja energetske usluge putem ugovora o energetskom učinku predstavlja model putem kojeg se realizira energetska obnova građevine i provode mjere poboljšanja energetske učinkovitosti na način da se one financiraju isključivo iz ušteda ostvarenih smanjenom potrošnjom energije. Provedbeno tijelo na nacionalnoj razini za ESCO model u Republici Hrvatskoj je Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama (APN). U Hrvatskoj je u 2022. godini ukupno realizirano 12 ugovora o energetskom učinku (uštede energije) u svrhu poboljšanja energetske učinkovitosti zgrada, putem kojih je završena **cjelovita energetska obnova 69 zgrada javnog sektora** ukupne neto korisne grijane površine od 248.000 m², a temeljem kojih se ostvaruju godišnje uštede od 60 milijuna kWh.

Prednosti i nedostaci ESCO modela financiranja

<u>Prednosti</u>	<u>Nedostaci</u>
- Županija i njene ustanove ne trebaju osigurati vlastita sredstva (smanjenje javne potrošnje) - ESCO snosi financijski rizik - ESCO tvrtka garantira energetska uštedu i održava sustav kroz dogovoreni period - brža realizacija projekata - stručnost i iskustvo ESCO partnera - mogućnost kombiniranja s bespovratnim sredstvima - jačanje suradnje javnog i privatnog sektora - poticanje tržišta energetske učinkovite tehnologije	- potreban pravni i tehnički nadzor - kompleksnost Javne nabave i ugovaranja - dug povrat investicije - dugoročna obveza i financijski rizik uslijed neostvarenja projiciranih ušteda - ograničen opseg radova ESCO tvrtki - mali broj ESCO tvrtki na hrvatskom tržištu - kompleksnost verifikacije ušteda

4 Popis mjera

Predložene mjere ublažavanja i prilagodbe u ECAP+ dokumentu osmišljene su kako bi se smanjile štetne emisije CO₂ i ostvarila prilagodba na negativne učinke klimatskih promjena na području Međimurske županije. One predstavljaju skup jasno definiranih aktivnosti koje se trebaju provesti do 2030. godine, s ciljem postizanja smanjenja emisija za 55,92 % u svim identificiranim sektorima potrošnje energije.

Za svaku predloženu mjeru ublažavanja, osim općih informacija (naziv mjere, ključni dionici, razdoblje provedbe u godinama, procijenjeni trošak provedbe u eurima, mogući izvori financiranja i opis same mjere), navedene su i očekivane uštede toplinske i električne energije, izražene u MWh, kao i predviđeno smanjenje emisija CO₂, izraženo u tonama. U sklopu ECAP+ dokumenta za Međimursku županiju ukupno su identificirane 24 mjere ublažavanja te je u tablici u nastavku prikazan popis navedenih mjera koje objedinjavaju sektor zgradarstva (podsektor zgrada javne namjene, stambenih zgrada i kućanstva te komercijalni i uslužni sektor), sektor prometa i sektor javne rasvjete te **mjere za suzbijanje energetske siromaštva** sa navedenim svim potencijalnim izvorima financiranja, troškovima ulaganja, očekivanim smanjenjem emisija stakleničkih plinova te rokovima provedbe.

<u>Mjera</u>	<u>Očekivani troškovi ulaganja u €</u>	<u>Očekivano smanjenje emisije stakleničkih plinova do 2030. u tonama CO₂e/god</u>	<u>Razdoblje realizacije</u>	<u>Mogući izvori financiranja</u>
Sektor zgradarstva				
Edukacija djelatnika i korisnika javnih zgrada o učinkovitijem korištenju energije	150.000,00	818,44	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave Međimurske županije - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva)
Energetski učinkoviti sustavi rasvjete u javnim zgradama	2.200.000,00	202,73	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave Međimurske županije - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - ESCO - ERDF - Transnacionalni i prekogranični programi - EUKI

Provođenje energetske pregleda i energetske certificiranje javnih zgrada	320.000,00	0,00	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave međimurske županije - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - ERDF - Transnacionalni i prekogranični programi - EUKI
Energetska obnova javnih zgrada	105.000.000,00	3.293,41	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave Međimurske županije - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - NPOO, ESCO - Europske banke i fondovi - JPP - Krediti komercijalnih banaka
Ugradnja fotonaponskih sustava za proizvodnju električne energije na javne zgrade	5.525.000,00	1.544,59	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave Međimurske županije - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - NPOO
Zamjena postojećih sustava grijanja u objektima u javnim zgradama s energetske učinkovitijim sustavima	2.700.000,00	4.742,51	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave Međimurske županije - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva)

				- ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - NPOO - ESCO, JPP
Održavanje i nadogradnja ISGE-a i uspostava „smart metering“ sustava za mjerenje potrošnje energije	2.700.000,00	214,26	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave Međimurske županije - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - EUKI
Obrazovanje i promocija energetske učinkovitosti i informiranje o učincima klimatskih promjena za građane	250.000,00	1.631,58	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave - Međimurske županije - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - EUKI
Energetski učinkoviti sustavi rasvjete u kućanstvima	40.000.000,00	2.339,60	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave Međimurske županije - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi
Energetska obnova obiteljskih kuća i višestambenih zgrada	432.342.000,00	33.380,55	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave Međimurske županije - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva)

				- ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - Krediti komercijalnih banaka
Ugradnja sustava za grijanje/hlađenje koji koriste obnovljive izvore energije u obiteljske kuće i višestambene zgrade	250.900.000,00	57.223,80	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave Međimurske županije - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - Privatni kapital - Krediti komercijalnih banaka
Edukacija djelatnika i vlasnika komercijalnih i uslužnih zgrada te industrijskih zgrada o učinkovitijem korištenju energije i mogućnostima ostvarenja ušteda energije	450.000,00	1.015,00	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave Međimurske županije - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - ESCO - Krediti komercijalnih banaka - JPP
Ugradnja fotonaponskih sustava na zgrade komercijalne i uslužne djelatnosti te zgrade industrijskih postrojenja	112.140.904,82	31.546,10	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave Međimurske županije - Proračun vlasnika objekta - Modernizacijski fond - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - ESCO - Krediti komercijalnih banaka - JPP
Provođenje programa integralne energetske obnove zgrada komercijalne i uslužne	300.000.000,00	8.648,22	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave Međimurske županije

djelatnosti i industrijskih zgrada				- Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - ESCO - Modernizacijski fond - Krediti komercijalnih banaka - HBOR
Sektor prometa				
Elektrifikacija osobnih vozila na području Međimurske županije	163.434.000,00	16.179,02	2025. – 2030.	- Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - Privatni kapital - Krediti komercijalnih banaka - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi
Izgradnja infrastrukture za alternativna vozila	1.200.000,00	8.166,65	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave na području Međimurske županije - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - Operativni programi, transnacionalni i prekogranični programi - ERDF, LIFE, HORIZON EUROPE
Sektor javne rasvjete				
Modernizacija javne rasvjete	2.405.000,00	160,30	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave na području Međimurske županije - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi
Mjere za smanjenje energetske siromaštva				
Provedba informativnih kampanja, edukacija i	75.000,00	0,00	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije

aktivnosti podizanja svijesti o energetske siromaštvu među ranjivim skupinama				- Proračun jedinica lokalne samouprave Međimurske županije - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - LIFE, HORIZON EUROPE - Socijalni klimatski fond - EUKI
Pružanje financijske pomoći ranjivim skupinama kroz različite oblike potpora	25.410.000,00	0,00	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave Međimurske županije - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - Socijalni klimatski fond
Uspostava suradnje sa socijalnim institucijama i nevladinim organizacijama (NGO) za pomoć ranjivim skupinama	10.000,00	0,00	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave Međimurske županije - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - LIFE, HORIZON EUROPE - Socijalni klimatski fond
Provedba preliminarnih energetskih pregleda u energetske siromašnim kućanstvima s posebnim naglaskom na davanje konkretnih savjeta o uštedi energije i distribuciji	177.620,00	7,76	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave Međimurske županije - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva)

proizvoda za uštedu energije				- ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - LIFE, HORIZON EUROPE - Socijalni klimatski fond
Korištenje energetske učinkovitosti kućanskih aparata i rasvjete	75.500,00	35,38	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave na području Međimurske županije - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - LIFE, HORIZON EUROPE - Socijalni klimatski fond

Međimurska županija sve je više izložena prirodnim nepogodama, uključujući ekstremne vrućine, kratkotrajne, ali intenzivne oborine koje dovode do poplava, kao i suše i jaka olujna nevremena. Buduće klimatske promjene na regionalnoj razini mogle bi imati značajne negativne posljedice, uz samo nekoliko mogućih dugoročnih koristi. To zahtijeva hitno djelovanje na području prilagodbe klimatskim promjenama. U sklopu ECAP+ dokumenta identificirano je 16 mjera prilagodbe (adaptacija) klimatskim promjenama, za čiju su provedbu potrebna financijska ulaganja veća od 127,31 milijuna eura. Za razliku od mjera ublažavanja, čiji je primarni cilj smanjenje ili sprječavanje emisija CO₂ i ograničavanje intenziteta klimatskih promjena, mjere prilagodbe usmjerene su na prilagodbu postojećim ili očekivanim učincima klimatskih promjena. Stoga ovaj skup mjera uključen u ECAP+ za Međimursku županiju ne uključuje projicirane uštede emisija CO₂, već se isključivo fokusira na potrebna ulaganja za njihovu provedbu.

U tablici u nastavku prikazane su **mjere prilagodbe klimatskim promjenama** identificirane u okviru ECAP+ dokumenta za Međimursku županiju. Popis identificiranih mjera prilagodbe relevantnih za područje Međimurske županije dostupan je s obzirom na ključne sektore: zgradarstvo, prometna infrastruktura, energetske sektor, upravljanje vodama, prostorno planiranje i upravljanje zemljištem, poljoprivreda i šumarstvo, okoliš i bioraznolikost, zdravstveni sektor, gospodarstvo, turizam i ostalo (edukacije).

<u>Mjera</u>	<u>Očekivani troškovi ulaganja u €</u>	<u>Očekivano smanjenje emisije stakleničkih plinova do 2030. u tonama CO₂e/god</u>	<u>Razdoblje realizacije</u>	<u>Mogući izvori financiranja</u>
Sektor zgradarstva				
Mapiranje građevina na području Međimurske županije u svrhu određivanja potencijala primjene zelenih tehnologija	624.000,00	0,00	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave na području Međimurske županije - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - LIFE, HORIZON EUROPE - EUKI, EUCF
Osmišljavanje i provođenje programa informiranja i edukacije javnosti o prednostima klimatski otpornih zgrada	1.250.000,00	0,00	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave na području Međimurske županije - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - LIFE, HORIZON EUROPE - Socijalni klimatski fond - EUKI
Unaprjeđenje i promocija biciklističkog prometa na području Međimurske županije	62.500.000,00	0,00	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave na području Međimurske županije

				- ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - LIFE, HORIZON EUROPE - Socijalni klimatski fond
Održivo upravljanje cestovnim površinama s aspekta prilagodbe klimatskim promjenama	12.500.000,00	0,00	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave na području Međimurske županije - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - LIFE, HORIZON EUROPE
Energetski sektor				
Analiza postojećih distribucijskih sustava električne energije i prirodnog plina te jačanje njihove otpornosti na učinke klimatskih promjena	2.500.000,00	0,00	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave na području Međimurske županije - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - LIFE, HORIZON EUROPE
Sektor upravljanja vodama				
Podizanje javne svijesti o značaju potrošnje vode u kućanstvima i utjecaju klimatskih promjena na vode kao sastavnicu okoliša	1.250.000,00	0,00	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave na području Međimurske županije

				- ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - LIFE, HORIZON EUROPE
Smanjenje potrošnje vode pri održavanju zelenih javnih površina, rasadnika te športskih i rekreacijskih površina	313.000,00	0,00	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave na području Međimurske županije - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - LIFE, HORIZON EUROPE
Izrada analize i plana primjene integralnog koncepta odvodnje oborinskih voda	2.500.000,00	0,00	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave na području Međimurske županije - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - LIFE, HORIZON EUROPE
Sektor prostornog planiranja i upravljanja zemljištem				
Integracija koncepta zelene i plave infrastrukture u procese prostornog i strateškog planiranja	625.000,00	0,00	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave na području Međimurske županije - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi

				- Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - LIFE, HORIZON EUROPE
Sadnja stabala na području prometne, pješačke i biciklističke infrastrukture te parkova i ostalih javnih površina	25.000.000,00	0,00	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave na području Međimurske županije - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - LIFE, HORIZON EUROPE
Sektor poljoprivrede i šumarstva				
Pošumljavanje zapuštenih i degradiranih šumskih površina	12.500.000,00	0,00	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave na području Međimurske županije - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - LIFE, HORIZON EUROPE
Sektor okoliša i bioraznolikosti				
Uspostava sustava prilagodljivog upravljanja prirodnim staništima	1.250.000,00	0,00	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave na području Međimurske županije - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva)

				- LIFE, HORIZON EUROPE
Zdravstveni sektor				
Modeliranje mikroklimе na području Međimurske županije	125.000,00	0,00	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave na području Međimurske županije - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - LIFE, HORIZON EUROPE
Sektor gospodarstva i turizma				
Povećanje otpornosti na klimatske promjene u sektoru turizma	2.500.000,00	0,00	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave na području Međimurske županije - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - LIFE, HORIZON EUROPE
Poticanje poduzetništva i osnivanja gospodarskih subjekata vezanih uz sektore: klimatskih promjena, energetske učinkovitosti, ekološke proizvodnje, održivog razvoja	1.250.000,00	0,00	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave na području Međimurske županije - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - LIFE, HORIZON EUROPE
Ostale mjere prilagodbe				

Edukacija i informiranje učenika i djece predškolske dobi, javnosti i građana o klimatskim promjenama i održivosti	625.000,00	0,00	2025. – 2030.	- Proračun Međimurske županije - Proračun jedinica lokalne samouprave na području Međimurske županije - ERDF, transnacionalni i prekogranični programi - Nacionalni programi i fondovi (FZOEU, ministarstva) - LIFE, HORIZON EUROPE
--	------------	------	---------------	---

5 Financijska strategija i analiza

Financijska strategija i analiza su ključne komponente učinkovitog planiranja u području energije i klimatskih promjena na regionalnoj i lokalnoj razini te predstavljaju osnovu za definiranje ulaganja koja su isplativa, održiva te usklađena s postavljenim regionalnim političkim ciljevima zacrtanim u postojećim strateškim i planskim dokumentima. U kontekstu realizacije mjera definiranih u okviru ECAP+ dokumenta financijska strategija i analiza imaju izuzetnu važnost za učinkovito provođenje identificiranih mjera budući da omogućuju optimalno planiranje, raspodjelu i korištenje dostupnih resursa. Nadalje, omogućuje jasno definiranje ciljeva i potrebnih resursa te izbor **najprikladnijeg izvora financiranja**. Kroz detaljnu financijsku analizu mogu se pravovremeno prepoznati potencijalni rizici i osigurati financijska održivost, dok se financijskom strategijom određuje dinamika i redoslijed provedbe aktivnosti. Temeljita financijska priprema smanjuje potencijalne financijske gubitke te rizik od propuštanja mogućnosti za dodatna ulaganja, osobito u kontekstu energetske tranzicije i borbe protiv energetske siromaštva.

U nastavku su prikazani tradicionalni i inovativni izvori financiranja s kratkim osvrtom zašto je i za koje mjere odabran određen model financiranja, nakon čega slijedi plan provedbe.

5.1 Projekti financirani iz tradicionalnih izvora

Tradicionalni izvori financiranja obuhvaćaju: financiranje iz proračuna jedinice lokalne i regionalne samouprave, nacionalne programe i fondove (Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, ministarstva (Ministarstvo gospodarstva, Ministarstvo graditeljstva, prostornog uređenja i državne imovine, Ministarstvo okoliša i zelene tranzicije i dr.), Nacionalni plan oporavka i otpornosti), programe i fondove EU kao i transnacionalne i prekogranične programe (Europski fond za regionalni razvoj, EUKI, LIFE, HORIZON Europe, INTERREG SI-HR, itd.).

U nastavku su definirani neki od **općih kriterija** koje mjere trebaju zadovoljavati kako bi za iste bilo **najprikladnije financiranje upravo iz tradicionalnih izvora**:

- **usklađenost sa razvojnim strategijama i politikama** (Integrirani nacionalni energetske i klimatski plan (NECP) za razdoblje od 2021. do 2030. godine, Plan razvoja Međimurske županije za razdoblje do 2027. godine, Strategija nisko-ugljičnog razvoja do 2030. s pogledom na 2050. i dr.);
- **jasno definirani i konkretni ciljevi i rezultati** (smanjenje emisija u CO₂ izraženo u tonama, smanjenje troškova za energiju u €, broj educiranih korisnika, broj energetske obnovljenih objekata i dr.);
- **financijska održivost** (potrebno prikazati jasno zatvaranje financijske konstrukcije te održivost tijekom i nakon provedbe mjere);
- **administrativni kapaciteti** (potrebni stručni i organizirani ljudi za učinkovitu provedbu mjera);
- **uključenost dionika** (za provođenje mjera pravedne tranzicije i energetske obnove ključno je uključiti relevantne dionike kao što su javne institucije, građani, ranjive skupine i dr. da bi se osigurala široka prihvaćenost i veći utjecaj)
- **transparentnost** (provedba mjere treba biti usklađena sa pravilima javne nabave, izvještavanja i izbjegavanja dvostrukog financiranja).

Zadovoljavanjem prethodno identificiranih općih kriterija, financiranje iz tradicionalnih izvora osigurava ne samo kontrolu i odgovornost u korištenju javnih sredstava, već i doprinos dugoročnom razvoju i pravednijem društvu.

S obzirom na prethodno analizirane prednosti i nedostatke, kod financiranja iz proračuna lokalne i regionalne samouprave identificirana je ograničenost financijskih i administrativnih resursa te da je za kvalitetnu provedbu potrebno kombinirati navedeni sa još nekim od izvora financiranja (kombinacija proračuna i nacionalnih izvora ili kombinacija proračuna i EU izvora).

Iz **tradicionalnih izvora** mogu se financirati sljedeće mjere, koje su podijeljene u nekoliko kategorija:

- **Edukacija i podizanje svijesti**: Edukacija djelatnika i korisnika javnih zgrada o učinkovitijem korištenju energije; Edukacija djelatnika i vlasnika komercijalnih i uslužnih zgrada te industrijskih zgrada o učinkovitijem korištenju energije i mogućnostima ostvarenja ušteda energije; Podizanje javne svijesti o značaju potrošnje vode u kućanstvima i utjecaju klimatskih promjena na vode kao sastavnicu okoliša; Obrazovanje i promocija energetske učinkovitosti i informiranje o učincima klimatskih promjena za građane; Edukacija i informiranje učenika i djece predškolske dobi, javnosti i građana o klimatskim promjenama i održivosti
- **Mjere za povećanje energetske učinkovitosti stambenih objekata**: Provođenje energetskih pregleda i energetske certificiranje javnih zgrada; **Ugradnja fotonaponskih sustava za proizvodnju električne energije na javne zgrade**; Održavanje i nadogradnja ISGE-a i uspostava „smart metering“ sustava za mjerenje potrošnje energije; **Ugradnja fotonaponskih sustava na privatne kuće i stambene zgrade**; Energetski učinkoviti sustavi rasvjete u kućanstvima; Energetska obnova obiteljskih kuća i višestambenih zgrada; Ugradnja sustava za grijanje/hlađenje koji koriste obnovljive izvore energije u obiteljske kuće i višestambene zgrade; Mapiranje građevina u svrhu određivanja potencijala primjene zelenih tehnologija.
- **Mjere za smanjenje emisije CO₂ u prometu i okolini**: Elektrifikacija osobnih vozila u vlasništvu građana; Izgradnja infrastrukture za električna vozila; Održivo upravljanje cestovnim površinama s aspekta prilagodbe klimatskim promjenama; Sadnja stabala na području prometne, pješačke i biciklističke infrastrukture te parkova i ostalih javnih površina; Modernizacija javne rasvjete; Integracija koncepta zelene i plave infrastrukture u procese prostornog i strateškog planiranja
- **Analize za prilagodbu klimatskim promjenama**: Analiza postojećih distribucijskih sustava električne energije i prirodnog plina te jačanje njihove otpornosti na učinke klimatskih promjena; Smanjenje potrošnje vode pri održavanju zelenih javnih površina, rasadnika te športskih i rekreacijskih površina; Izrada analize i plana primjene integralnog koncepta odvodnje oborinskih voda
- **Mjere prilagodbe u sektoru okoliša i bioraznolikosti**: Pošumljavanje zapuštenih i degradiranih šumskih površina; Uspostava sustava prilagodljivog upravljanja prirodnim staništima;
- **Mjere prilagodbe u sektoru zdravstva, turizma i gospodarstva**: Modeliranje mikroklima na području Međimurske županije; Povećanje otpornosti na klimatske promjene u sektoru turizma; Poticanje poduzetništva i osnivanja gospodarskih subjekata vezanih uz sektore: klimatskih promjena, energetske učinkovitosti, ekološke proizvodnje, održivog razvoja.

Obzirom da su neke mjere vrlo slične odnosno zahtijevaju sličnu proceduru prijave na relevantne izvore financiranja te administrativne i financijske kapacitete izdvojene su dvije najznačajnije **za Međimursku županiju** te su iste detaljnije analizirane u nastavku.

Projekt 1: Ugradnja fotonaponskih sustava na privatne kuće i stambene zgrade

Mjera obuhvaća ugradnju i puštanje u pogon fotonaponske elektrane za proizvodnju električne energije iz sunčeve energije. Navedeni sustavi imaju velik potencijal smanjenja emisija stakleničkih plinova. Navedeni projekt financirat će se sredstvima nacionalnih programa i fondova, točnije sredstvima Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Razlog financiranja putem fonda jest pristup bespovratnim sredstvima uz jednostavne administrativne uvjete. Program je nacionalno prilagođen, ciljano podržava energetske neovisnost kućanstava i smanjenje emisija stakleničkih plinova.

Potrebno financiranje iz vlastitog proračuna: 50%

Administrativni kapaciteti: Prikupljanje i priprema potrebne dokumentacije (dokaz o vlasništvu, dokaz o prebivalištu, dokaz o zatvaranju financijske konstrukcije), projektno-tehničku dokumentaciju (glavni projekt, situacijski nacrt, proračun očekivane proizvodnje energije, tehnički opis sustava), elektroenergetske suglasnosti, ponude izvođača radova te financijsku dokumentaciju kao i ostalu dokumentaciju nužnu za uspješnu prijavu.

Potrebne dodatne studije i iskustvo: Potrebni su stručnjaci sa znanjem i iskustvom iz područja elektrotehnike, stručnjaci za pripremu i provedbu projekata i provođenje javne nabave. Ovisno o složenosti projekta, može biti potreban energetski pregled, studija isplativosti, studija utjecaja na okoliš i dr.

Projekt 2: Energetska obnova obiteljskih kuća i višestambenih zgrada

Mjera se prvenstveno odnosi na obiteljske kuće koje su energetski neučinkovite uslijed loše termoizolacije i neučinkovitih sustava grijanja. Provedba mjere podrazumijeva toplinsku izolaciju vanjske ovojnice zgrada kao i zamjenu vanjske stolarije. Toplinskom izolacijom vanjskih zidova, krova ili stropa u kombinaciji s energetski učinkovitijom stolarijom uvelike se doprinosi smanjenju potrošnje energije za grijanje te emisija CO₂. Navedeni projekt financirat će se također sredstvima nacionalnih programa i fondova, točnije Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (u okviru NPOO inicijative).

Potrebno financiranje iz vlastitog proračuna: 40%

Administrativni kapaciteti: Prikupljanje i priprema dokumentacije prijavitelja, projektno-tehničke dokumentacije, ponude izvođača radova te financijske dokumentacije. Korištenje usluga savjetodavnih tvrtki, projekatana za izradu glavnog projekta energetske obnove, usluga lokalnih/regionalnih energetskih agencija te energetskih certifikatora. Potrebni stručnjaci za provedbu javne nabave.

Potrebne dodatne studije i iskustvo: Potreban energetski certifikat i energetski pregled zgrade od ovlaštenog certifikatora.

Prethodno navedeni projekti najprikladniji su za financiranje iz tradicionalnih izvora budući da zadovoljavaju postavljene opće kriterije (mjerljivost, administrativni kapaciteti, usklađenost sa strategijama i dr.).

5.2 Inovativni modeli financiranja

Inovativni model financiranja obuhvaća financiranje sredstvima **Socijalnog fonda za klimatsku politiku** (namijenjen za rješavanje problema energetske i prometne siromaštva u razdoblju od 2026. do 2032. godine te predviđa provedbu posebnih mjera u prometnom i stambenom sektoru kojima se teži pristupačnom i održivom prijevozu i povećanju energetske učinkovitosti zgrada) te **ESCO modela** financiranja. Inovativni izvori financiranja su kreativni i fleksibilni pristupi financiranju, korišteni u održivom razvoju, zelenoj tranziciji i socijalnim projektima te je njihov cilj privući dodatne izvore sredstava, smanjiti ovisnost o tradicionalnim izvorima i potaknuti ulaganja s pozitivnim društvenim i okolišnim učinkom.

Opći kriteriji koje mjere trebaju zadovoljavati kako bi za njih bilo najpovoljnije financiranje iz **inovativnih izvora** jesu:

- **usklađenost s politikama EU i nacionalnim ciljevima;**
- **mjerljivost rezultata** (mjerljivost energetske uštede i smanjenja emisije: smanjenje potrošnje u kWh, smanjenje emisije u tCO₂);
- **samoodrživost projekta** (mjera treba generirati uštede koje će pokriti troškove ulaganja tijekom vremena, posebice za ESCO model);
- **socijalna osjetljivost** (mjere trebaju biti usmjerene na ranjive skupine – energetska siromašna kućanstva ili su od javno-socijalnog značaja, kao što su škole u ruralnim područjima, domovi za starije, bolnice i dr.);
- **visoka spremnost dokumentacije** (jasni imovinsko-pravni odnosi, ishođenje sve potrebne dozvole i pripremljena projektna i tehnička dokumentacija);
- **dugoročna održivost** (osigurava dugotrajan učinak, smanjuje troškove održavanja i potrošnju energije);
- **financijska isplativost.**

Iz sredstava **Socijalnog fonda za klimatsku politiku** financirat će se sljedeće mjere: Provedba informativnih kampanja, edukacija i aktivnosti podizanja svijesti o energetske siromaštva među ranjivim skupinama; Pružanje financijske pomoći ranjivim skupinama kroz različite oblike potpora; Uspostava suradnje sa socijalnim institucijama i nevladinim organizacijama (NGO) za pomoć ranjivim skupinama; Uspostava regionalnog informacijskog centra za energetske savjetovanje i pomoć energetske siromašnim kućanstvima; Provedba preliminarne energetske preglede u energetske siromašnim kućanstvima s posebnim naglaskom na davanje konkretnih savjeta o uštedi energije i distribuciji proizvoda za uštedu energije; Korištenje energetske učinkovitih kućanskih aparata i rasvjete; Osmišljavanje i provođenje programa informiranja i edukacije javnosti o prednostima klimatske otpornih zgrada; Unaprjeđenje i promocija biciklističkog prometa na području Međimurske županije.

Putem ESCO modela moguće je financirati sljedeće mjere: Energetske učinkoviti sustavi rasvjete u javnim zgradama; **Energetska obnova javnih zgrada**; Zamjena postojećih sustava grijanja u objektima u javnim zgradama s energetske učinkovitijim sustavima; Ugradnja fotonaponskih sustava na zgrade komercijalne i uslužne djelatnosti i zgrade industrijskih postrojenja; Provođenje programa integralne energetske obnove zgrada komercijalne i uslužne djelatnosti i industrijskih zgrada.

Projekt 3. Energetska obnova javnih zgrada

Mjera obuhvaća provođenje integralne energetske obnove, dubinske obnove ili sveobuhvatne obnove zgrada javnog sektora u sklopu energetske usluge u zgradarstvu koja će rezultirati uštedom godišnje potrebne toplinske energije za grijanje i uštedom godišnje primarne energije u odnosu na stanje prije obnove te smanjenjem emisija CO₂ što će pridonijeti dekarbonizaciji zgrada. Navedeni projekt financirat će se putem ESCO modela financiranja, a razlog odabira modela jest što predstavlja učinkovit i održiv način za obnovu javne infrastrukture, posebno u manjim općinama i gradovima na području Međimurske županije koja u pravilu imaju ograničena financijska sredstva. ESCO tvrtke preuzimaju na sebe većinu operativnih zadataka, kao što su tehnička priprema, izvođenje, održavanje, praćenje ušteda i upravljanje sustavima što uvelike olakšava implementaciju mjera s obzirom na kapacitetnu preopterećenost jedinica.

U Republici Hrvatskoj podršku potencijalnim prijaviteljima u sklopu Javnog poziva za energetska obnova zgrada javnog sektora putem ugovaranja energetske usluge (ESCO model) pruža Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama (u nastavku: APN) koje je sukladno Zakonu o energetske učinkovitosti te nacionalnim planovima i programima energetske učinkovitosti provedbeno tijelo za energetska obnova zgrada javnog sektora. APN provodi postupak javne nabave za energetska uslugu u zgradarstvu u ime i za račun proračunskih i izvanproračunskih korisnika državnog proračuna Republike Hrvatske, u skladu s programom energetske obnove zgrada javnog sektora. Ostali subjekti javnog sektora (jedinice lokalne samouprave, trgovačka društva kojima je osnivač RH...) mogu ovlastiti APN da u njihovo ime i račun provodi postupak javne nabave za energetska uslugu u zgradarstvu.

Potrebno financiranje iz vlastitog proračuna: 10%

Administrativni kapaciteti: Potreban projektni tim sastavljen od stručnjaka za prostorno planiranje, energetiku, pripremu i provedbu projekata te stručnjaka za javnu nabavu (veće općine i gradovi unutar Županije imaju svoje odjele za provedbu projekata, dok oni koji nemaju, za to trebaju angažirati vanjske stručnjake). U slučaju kada su javne zgrade u vlasništvu zdravstvenih, obrazovnih ili socijalnih ustanova kojima je Županija osnivač, potrebna je kontinuirana suradnja s istima zbog prikupljanja podataka i realizacije planiranih aktivnosti.

Potrebne dodatne studije i iskustvo: Potreban energetska pregled i certifikat energetske razreda, prije i poslije obnove dobiven od strane energetske certifikatora. Uz to, potrebna studija izvodivosti te analiza troškova i koristi. Također, ukoliko je potrebno, moguće ishođenje ocjene o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš.

6 Plan provedbe projekata

Koraci za provedbu **Projekta 1. Ugradnja fotonaponskih sustava na privatne kuće i stambene zgrade** jesu sljedeći:

- Županija će po objavi poziva za sufinanciranje uz podršku regionalne energetske agencije obavijestiti građane na području Županije o mogućnosti prijave projekta ugradnje fotonaponske elektrane i temeljem njihovih zahtjeva pružati podršku u pripremi projektne prijave. Sukladno tome, regionalne energetske agencije (ali i savjetodavne tvrtke ili odjeli unutar JLRS) pripremat će projektnu dokumentaciju (uporabna dozvola, projektno-tehnička dokumentacija, elektroenergetska suglasnost, potvrda za trajni pogon i dr.) te pružati podršku u procesu prijave potencijalnim korisnicima. Građani također mogu samostalno podnijeti prijavu uz stručnu pomoć projekatanata ili energetskih certifikatora na što naravno Županija kao ni regionalna energetska agencija nemaju utjecaja.
- Po uspješnoj prijavi, nadležno tijelo istu pregledava te donosi odluku o odobrenju sufinanciranja nakon čega se potpisuje ugovor o financiranju. Evaluacija i potpisivanje ugovora najčešće traje 3 mjeseca.
- Slijedi sama provedba projekta. Ukoliko jedinica lokalne ili regionalne samouprave ili energetska agencija preuzima glavnu ulogu u implementaciji projekta, ona provodi javnu nabavu izvođača radova ili pružatelja usluga za ugradnju fotonaponskih elektrana, u protivnome to građani rade samostalno, odnosno uz stručnu podršku iz ostalih organizacija. Rok provedbe javne nabave je 2 mjeseca.
- Na temelju sklopljenih ugovora sa izvođačima radova, provodi se i sama ugradnja fotonaponskih sustava na objekte krajnjih korisnika. Jedinice lokalne/regionalne samouprave ili energetska agencija nadziru poštivanje rokova, provjeravaju kvalitetu i osiguravaju tehničku provjeru sustava po završetku ugradnje. Rok za ugradnju sustava ovisi o samom broju korisnika, može biti 6-12 mjeseci.

Koraci za provedbu **Projekta 2. Energetska obnova obiteljskih kuća i višestambenih zgrada** jesu:

- Županija će uz podršku regionalne energetske agencije obavijestiti građane na području Županije o mogućnosti prijave projekta energetske obnove i temeljem njihovih zahtjeva pružati podršku u pripremi projektne prijave prije same objave javnog poziva te će, uz vanjske stručnjake (iz regionalne energetske agencije) pružiti podršku korisnicima u pripremi dokumentacije (glavni projekt obnove, troškovnik, uporabna dozvola, energetski pregled (energetski certifikator), ugovor o upravljanju zgradom i dr.). Ishod je pripremljena i uspješno poslana prijava po objavi poziva, a rok za provedbu definiran je pozivom (3-4 mjeseca). Građani također mogu samostalno podnijeti prijavu uz stručnu pomoć projekatanata ili energetskih certifikatora na što naravno Županija kao ni regionalna energetska agencija nemaju utjecaja.
- Nadležno tijelo pregledava projektnu prijavu i dokumentaciju te donosi odluku o odobrenju sufinanciranja te se potpisuje ugovor o financiranju. Evaluacija i potpisivanje ugovora najčešće traje 3 mjeseca.
- Slijedi postupak javne nabave odnosno potrebno je odabrati izvođača radova energetske obnove kao i građevinskog nadzora. Rok provedbe javne nabave je 2 mjeseca.

- Na temelju sklopljenih ugovora izvodit će se radovi rekonstrukcije. Kroz cjelokupni proces provodi se evaluacija, praćenje i izvještavanje. Rok može biti 12 mjeseci, ovisno o broju korisnika.

Koraci u provedbi **Projekta 3. Energetska obnova javnih zgrada** su sljedeći:

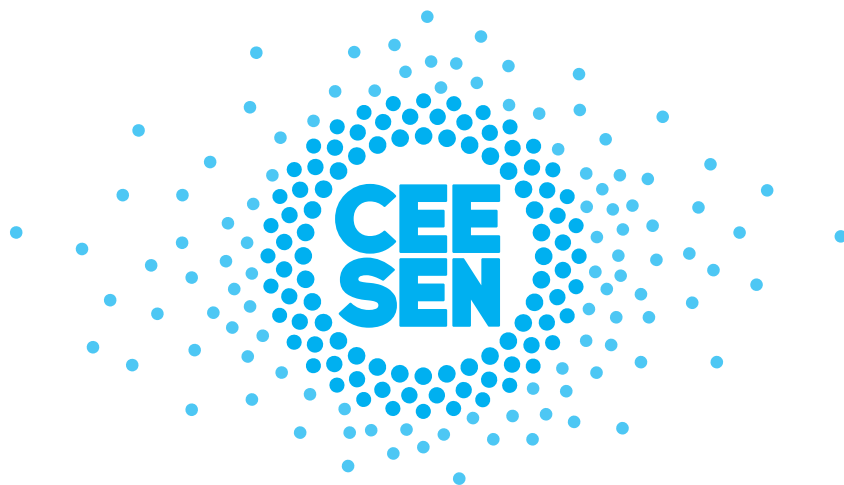
- Županija će izvršiti pregled javnih zgrada, provesti analizu potrošnje energije kako bi se identificirale javne zgrade s visokim troškovima energije, s najlošijim energetskim svojstvima te one s najvećim potencijalom ušteda energije nakon čega se odlučuje na uključanje u program energetske obnove javnih zgrada putem ugovaranja energetske usluge. Rok provedbe je 2 mjeseca.
- Nakon detaljnog upoznavanja s uvjetima javnog poziva za energetska obnova zgrada javnog sektora putem ugovaranja energetske usluge (ESCO model) pripremit će se relevantna dokumentacija i analiza isplativosti te će JLRS u suradnji sa vanjskim stručnjacima (projektanti, energetski stručnjaci) izraditi izvješća o energetskim pregledima, troškovnike i procjenu potencijalnih ušteda generiranih projektom. Rok provedbe je 2 mjeseca.
- JLRS prijavljuje putem prijavnog obrasca listu zgrada u program za ESCO model uz koju prilaže i izrađenu postojeću relevantnu dokumentaciju (prvenstveno energetski certifikat i pregled). Rok provedbe je 1 mjesec.
- APN u ulozi provedbenog tijela za energetska obnova zgrada javnog sektora temeljem podataka iz prijavnog obrasca i ostale priložene dokumentacije provjerava prihvatljivost zgrade i vlasnika zgrade te samog projekta i njegove provedivosti. Ovisno o dostupnosti tehničke dokumentacije postojećeg stanja zgrade APN naručuje izradu potrebne tehničke dokumentacije. Rok provedbe je 2 mjeseca.
- APN u suradnji s prijaviteljem definira tehničke uvjete za potrebe pokretanja postupka javne nabave za projekt energetske obnove putem ugovaranja energetske usluge te pokreće proces i odabire ESCO tvrtku s kojom se potpisuje ugovor o energetskom učinku (EPC). Navedenim ugovorom reguliraju se odnosi između ESCO tvrtke i JLRS. Rok provedbe 3 mjeseca.
- Po sklapanju ugovora ESCO tvrtka će projektirati (osigurava glavni projekt, potrebne suglasnosti i dozvole) te izvesti potrebne radove energetske obnove (obnova fasade, krovništva, stolarije, rasvjete i dr.) na zgradi. Rok provedbe 8-12 mjeseci ovisno o broju zgrada koje je potrebno obnoviti.
- Nadzorni će inženjer po završetku radova obaviti pregled, zatim će se verificirati uštede odnosno izmjeriti postignuta energetska učinkovitost (potreban ponovni energetski pregled zgrade) te započeti razdoblje otplate kroz uštede. Rok za provedbu je 15 dana od završetka radova.
- ESCO tvrtka će u suradnji sa JLRS-om kao korisnikom objekta raditi na praćenju potrošnje energije odnosno ostvarenih ušteda, a ESCO će tvrtka raditi na održavanju (najčešće do 10 godina).

Po uzoru na planove provedbe prethodno spomenutih projekata, iste je moguće napraviti za sve definirane mjere u sklopu ECAP+ dokumenta, međutim s obzirom da su ove vrste projekata najučestalije na području Međimurske županije, isti su detaljnije obrađeni i u ovom dokumentu. U nastavku je prikazan vremenski tijek provedbe navedenih projekata s obzirom na postojeća predviđanja objava relevantnih javnih poziva od strane nacionalnih fondova i ministarstava.

Tablica 1: Primjer plana provedbe projekta

	2025	Q3	Q4	2026	Q1	Q2	Q3	2027	Q1	Q2	Q3
Projekt 1. Ugradnja fotonaponskih sustava na privatne kuće i stambene zgrade											
Objava javnog poziva i analiza uvjeta prijave Odluka za prijavu		x									
Priprema natječajne dokumentacije Slanje prijave		x									
Evaluacija prijave Potpisivanje ugovora o financiranju			x								
Odabir izvođača radova					x						
Ugradnja fotonaponskih sustava					x	x	x				
Provjera sustava i održavanje Praćenje ušteda i izvještavanje							x				
Projekt 2. Energetska obnova obiteljskih kuća i višestambenih zgrada											
Objava javnog poziva Priprema natječajne dokumentacije Slanje prijave na objavljeni javni poziv					x						
Evaluacija prijave Potpisivanje ugovora o financiranju						x					
Odabir izvođača radova							x				
Energetska obnova							x		x	x	x
Praćenje ušteda i izvještavanje											x
Projekt 3. Energetska obnova javnih zgrada putem ugovaranja energetske usluge											

Pregled javnih zgrada i analiza potrošnje energije i ostalih pokazatelja					X						
Prijava na Javni poziv za energetska obnovu zgrada javnog sektora putem ugovaranja energetske usluge					X						
Priprema dokumentacije Analiza isplativosti						X					
Postupak javne nabave za odabir ESCO tvrtke u suradnji s APN-om							X				
Odabir ESCO tvrtke Potpisivanje ugovora							X				
Energetska obnova							X		X	X	X
Pregled izvršenih radova Energetski pregled zgrade											X
Praćenje ušteda Održavanje											X

CEESEU-DIGIT

Central and Eastern Europe Sustainable Energy Union's Design and
Implementation of regional Government Initiatives for a just energy Transition

Regionalni trajnostni načrt financiranja

Podravje,
Slovenija

D5.1 Regionalni trajnostni načrt financiranja

Avtor: Roman Kekec, LEASP

Date: Maj 2025

Co-funded by
the European Union

The project is financed by the European Union's LIFE programme.
Administration number: LIFE21-CET-LOCAL-CEESEU-DIGIT/101077297.
Project acronym: LIFE21-CET-LOCAL-CEESEU-DIGIT.

KAZALO VSEBINE

KAZALO VSEBINE.....	2
1 Povzetek v angleškem jeziku/Executive summary	3
2 O projektu CEESEU-DIGIT.....	5
3 Uvod	6
4 Financiranje – priložnosti, viri sredstev ter analiza prednosti in slabosti	16
4.1 EKO SKLAD	16
4.2 BORZEN	18
4.3 Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo	20
5 Akcijski načrt ECAP Podravje	22
6 Finančna strategija in analiza	24
6.1 Klasično financirani projekti	24
6.2 Inovativni načini financiranja	26
7 Razvojni načrt projektov (roadmap)	28

1 Povzetek v angleškem jeziku/Executive summary

This Regional Financial Sustainability Plan for the Podravje region has been developed as part of the EU-funded LIFE CEESEU-DIGIT project, which supports high-carbon-intensity regions in their transition towards low-carbon economies. The plan serves as a strategic tool to enable the effective implementation of the regional Energy and Climate Action Plan (ECAP) by identifying and evaluating diverse funding mechanisms tailored to local climate and energy initiatives.

Aligned with the EU's 2050 climate neutrality goals, the plan sets ambitious targets to be achieved by 2030, including:

- Increasing the share of renewable energy sources (RES) to 33% of final energy consumption,
- Reducing greenhouse gas (GHG) emissions by 35–45% compared to 2005 levels,
- Improving building energy efficiency by 15%, and
- Achieving a 17% share of electric vehicles in the transport sector.

The plan focuses on three key areas: climate change mitigation, climate adaptation, and reduction of energy poverty. To ensure coordinated action, an institutional framework is established under the leadership of the Local Energy Agency Spodnje Podravje (LEASP), with active involvement from municipalities, NGOs, and the private sector.

The financial framework supporting Podravje's Energy and Climate Plan combines traditional and innovative funding sources to drive the region's transition towards climate neutrality by 2050. Focus areas include building renovation, increased uptake of renewable energy, transport electrification, energy poverty reduction, and the development of smart infrastructure.

Traditional Funding Sources

- **Municipal budget**
- **Loans**
- **Subsidies and grants:**
 - o **ECO Fund:** Provides national grants and loans for energy renovation, renewable energy projects, electric vehicles, and energy poverty reduction. Eligible beneficiaries include households, municipalities, and businesses.
 - o **EU Cohesion Fund:** Covers up to 85% of eligible costs for sustainable mobility projects, public building renovations, and renewable energy installations.
 - o **Borzen:** Offers grants for solar photovoltaic systems, energy storage solutions, and electric vehicles.

- **EU programmes:** LIFE, Horizon Europe, Interreg, ELENA, etc., support pilot, development, and infrastructure projects.

Innovative Financial Mechanisms

- **ESCO Models:** Facilitate energy renovations without upfront costs, with repayments made from the resulting energy savings.
- **Green Bonds:** Provide long-term financing for environmentally beneficial projects such as solar plants and district heating networks.
- **Crowdfunding:** Enables community-based financing of local energy initiatives.
- **Public-Private Partnerships (PPP):** Promote joint investments in infrastructure projects like EV charging stations and smart lighting.
- **Green Loans:** Offer favourable bank loans tailored for sustainable investments.

Linking measures and funding

Measure	Potential funding sources
Public building renovation	ECO Fund, EU Cohesion Fund, Public Private Partnerships
Solar PV on public buildings	Borzen, crowdfunding, green loans
Fleet electrification/sustainable mobility	ECO Fund, Borzen, green loans, green bonds
Residential energy renovation	ECO Fund, Reserve fund, green loans
Energy poverty mitigation	ECO Fund

Despite the availability of diverse financial instruments, the Podravje region faces challenges in the practical implementation of its Energy and Climate Plan. These challenges include limited access to funding, complex and time-consuming application procedures, and insufficient technical support, especially in smaller municipalities.

To overcome these obstacles and ensure the successful delivery of planned measures, it is essential to:

- Strengthen advisory and technical support services,
- Simplify administrative and funding application processes, and
- Foster active collaboration among municipalities, NGOs, and private sector stakeholders.

2 O projektu CEESEU-DIGIT

Opis in cilji projekta CEESEU-DIGIT

Projekt **CEESEU-DIGIT** (Central and Eastern Europe Sustainable Energy Union's Design and Implementation of regional Government Initiatives for a just energy Transition), ki se je začel decembra 2022, je namenjen podpori lokalnim in regionalnim organom pri pripravi nove vrste regionalnih energetske in podnebne načrtov (ECAP+) v šestih ciljnih regijah (znotraj držav Srednje in Vzhodne Evrope) z visoko ogljično intenzivnostjo. Gre za regije iz Hrvaške, Češke, Estonije, Latvije, Poljske in Slovenije. Poleg tega CEESEU-DIGIT krepi zmogljivosti lokalnih in regionalnih oblasti v vseh vidikih, ki jih zajema ECAP+, zagotavlja usklajenost dokumentov z nacionalnimi cilji in cilji Evropske unije do leta 2050, povezanimi z ogljično nevtralnostjo, ter oblikuje metodologijo, po kateri so v teh dokumentih poleg blažilnih ukrepov enako veljavni tudi vidiki prilagajanja podnebnim spremembam, socialni vidiki in vidiki rabe krajine.

Koordinator projekta: Univerza Tartu (UTARTU), Estonija

Partnerske organizacije:

- Climate Alliance, Nemčija;
- ENVIROS, Češka;
- Lokalna energetska agentura Spodnje Podravje (LEASP), Slovenija;
- Mazovia Energy Agency (MAE), Poljska;
- Medžimurska energetska agencija (MENE), Hrvaška;
- Društvo za oblikovanje trajnostnega razvoja (DOOR), Hrvaška;
- Regional Energy Agency Tartu (TREA), Estonija;
- Videme planning region (VPR), Latvija;
- WWF Madžarska.

Trajanje projekta: december 2022 – november 2024.

CEESEU-DIGIT podpira vizijo **CEESEN** (Srednje in Vzhodnoevropske mreže za trajnostno energijo), nevladne organizacije, ki si prizadeva usmerjati regijo pri izvajanju trajnostnih energetske in podnebne ukrepov v skladu s ciljem EU o podnebni nevtralnosti do leta 2050. Projekt spodbuja sodelovanje med lokalnimi javnimi upravitelji, zainteresiranimi stranmi in oblikovalci politik, s čimer zagotavlja, da evropske politike in pobude ustrezno upoštevajo specifične interese regije. To omogoča učinkovitejše načrtovanje, financiranje, izvajanje in vzdrževanje trajnostnih ter pravičnih energetske rešitev.

3 Uvod

Dokument predstavlja Energetski in podnebni načrt regije Podravje, katerega namen je podpreti pravičen energetski prehod v skladu z evropskimi cilji do leta 2050. Poudarek je na uporabi obnovljivih virov energije (OVE), izboljšanju energetske učinkovitosti ter prilagajanju podnebnim spremembam. Dokument temelji na projektu CEESEU-DIGIT, financiranem iz programa LIFE EU, ki podpira pripravo regionalnih energetskih in podnebnih načrtov (ECAP+).

Regija se sooča z več ključnimi izzivi. Potrebna je modernizacija elektroenergetskih omrežij, ki morajo postati pametnejša, da bi omogočile decentralizirano proizvodnjo energije, povečanje deleža OVE ter elektrifikacijo prometa. Prav tako se je treba osredotočiti na energetsko revščino, saj ranljive skupine prebivalstva potrebujejo dostop do cenovno dostopne in učinkovite energije. Tehnološka zastarelost, zlasti v sektorju izrabe lesne biomase in ogrevanja gospodinjstev, prav tako ovira doseg energijske učinkovitosti. V prometnem sektorju pa nizka zastopanost električnih vozil (le 4 % leta 2023) zahteva intenzivno vlaganje v infrastrukturo in spodbujanje uporabe alternativnih goriv.

Glavni cilji vključujejo doseg 33-odstotnega deleža OVE v končni rabi energije do leta 2030, zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za 35–45 % do leta 2030 v primerjavi z ravniyo iz leta 2005, povečanje energetske učinkovitosti stavb za 15 % ter povečanje deleža električnih vozil v prometu na vsaj 17 % do leta 2030.

Predvideni rezultati vključujejo trajnostno regijo, kjer bo Podravje postalo energetsko samozadostno in podnebno nevtrarno z uporabo lokalnih OVE, inovativnih tehnologij in pametnih omrežij. Regija bo prebivalcem omogočila življenje v čistem, zdravem okolju z boljšo energetsko dostopnostjo. Razvijala se bodo pametna omrežja, ki bodo zagotavljala fleksibilno, zanesljivo in učinkovito oskrbo z energijo ter spodbujala uporabo porazdeljene proizvodnje. Elektrifikacija transporta bo prispevala k zmanjšanju emisij iz prometa.

Ta načrt predstavlja celovit okvir za trajnostni energetski in podnebni prehod regije Podravje, ki bo z reševanjem ključnih izzivov in uresničevanjem zastavljenih ciljev do leta 2050 dosegla vizijo energetsko učinkovite in podnebno nevtralne skupnosti.

Izzivi regije v zvezi z izvajanjem energetskega in podnebnega načrta

Izvajanje energetskega in podnebnega načrta za Podravje zahteva celovit pristop, ki združuje različne institucionalne, finančne in tehnične ukrepe. Osredotoča se na jasno opredelitev odgovornosti, učinkovito upravljanje, sodelovanje deležnikov ter sprotno spremljanje in prilagajanje ukrepov glede na spreminjajoče se razmere.

Organizacijski in institucionalni okvir

Izvajanje načrta vodi Lokalna energetska agentura Spodnje Podravje, ki deluje kot ključni koordinator aktivnosti. Ključni regionalni in lokalni akterji vključeni v izvajanje ECAP so:

- **Svet Podravske regije**, ki sprejema strateške odločitve in usklajuje regijske politike.
- **Razvojni svet regije Podravje**, ki usmerja pripravo in spremljanje ukrepov.
- **Občine**, ki izvajajo ukrepe na lokalni ravni, vključno z lokalnimi energetske koncepti (LEK) in trajnostnimi energetsko-podnebnimi akcijskimi načrti (SECAP).

Institucionalno strukturo podpirajo sektorji, kot so nevladne organizacije, energetski strokovnjaki, izobraževalne ustanove in zasebni sektor.

Časovni okvir

Načrt je razdeljen na tri ključna obdobja. V prvem, kratkoročnem obdobju (2024–2027), bo poudarek na pripravi projektov, ozaveščanju javnosti in zagotavljanju finančnih sredstev. Srednjeročno obdobje (2028–2035) bo osredotočeno na implementacijo projektov, kot so razvoj pametnih omrežij, povečanje deleža obnovljivih virov energije ter izboljšanje energetske učinkovitosti. Dolgoročni cilji (2036–2050) pa so doseganje podnebne nevtralnosti ter stalno prilagajanje politik in ukrepov glede na dosežene rezultate.

Finančni okvir

Za uspešno izvedbo so predvideni različni viri financiranja, vključno z evropskimi skladi, kot so program LIFE, Kohezijski sklad, Horizon Europe in Mehanizem za pravičen prehod, nacionalnimi sredstvi iz proračuna Republike Slovenije ter lokalnimi viri, kot so prispevki občin in zasebnega sektorja. Ključno vlogo bodo imela tudi javno-zasebna partnerstva, ki bodo spodbujala naložbe v obnovljive vire energije in energetsko učinkovitost.

Vključevanje deležnikov

Sodelovanje različnih deležnikov bo odločilnega pomena za uspeh načrta. Aktivna vključenost lokalnih skupnosti bo ključna pri izvajanju ukrepov, kot so energetske sanacije stavb in uporaba alternativnih goriv. Podjetja bodo spodbujena k vlaganjem v energetsko učinkovite tehnologije in trajnostne rešitve, nevladne organizacije bodo pomagale pri ozaveščanju javnosti, akademska sfera pa bo prispevala z raziskavami in inovacijami za izboljšanje energetske učinkovitosti ter razvoj novih tehnologij.

Vzpostavljen bo sistem spremljanja, ki bo temeljil na določenih kazalnikih uspešnosti, kot so delež obnovljivih virov energije v regiji, zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, energetska učinkovitost stavb in stopnja elektrifikacije transporta. Redne evalvacije bodo omogočale prilagajanje ukrepov in pravočasno reševanje izzivov, letna poročila pa bodo predstavljena Svetu Podravske regije in širši javnosti.

Tveganja in izzivi

Ključna tveganja pri izvajanju načrta so:

- **Finančna omejitev:** Pomanjkanje sredstev za izvedbo obsežnih projektov.
- **Politična nestabilnost:** Pomanjkanje podpore na lokalni in nacionalni ravni.
- **Ozaveščanje:** Nizka vključenost javnosti in omejena podpora ukrepom.

Za obvladovanje teh tveganj bo poudarek na transparentni komunikaciji, iskanju inovativnih finančnih virov in kreptvi vključenosti vseh deležnikov.

Izvajanje Energetskega in podnebnega načrta za Podravje je kompleksen proces, ki zahteva sodelovanje vseh deležnikov, ustrezne finančne vire in sprotno prilagajanje ukrepov. Le z integriranim pristopom bo mogoče doseči zastavljene cilje in prispevati k trajnostnemu razvoju regije do leta 2050.

Finančni mehanizmi

Na voljo je vrsta programov primernih za financiranje projektov različnih področij in sektorjev. V spodnji preglednici so predstavljeni nekateri programi financiranja.

Preglednica: Pregled možnosti financiranja

Pregled financiranja					
STRUKTURNI SKLADI - OPERATIVNI					
Ime	Dodelitev EUR (v milijardah)	Cilj/podprta	Vrsta		
			Javni	Zasebni sektor	Gospodinj stva
Program evropske kohezijske politike v obdobju 2021-2027 v Sloveniji	0,793	Zeleni in nizkoogljični prehod (za naložbe v zmogljivosti za pridobivanje sončne in vetrne energije, za izboljšanje energetske učinkovitosti stavb, za preprečevanje poplav, za zbiranje in čiščenje odpadne vode)	x	x	
Program evropske kohezijske politike v obdobju 2021-2027 v Sloveniji	0,727	SMART Slovenija (za raziskave, razvoj in inovacije; za naložbe v raziskovalno infrastrukturo in raziskovalne zmogljivosti; za digitalizacijo)	x	x	
Program evropske	0,511	Bolj povezana Slovenija (za trajnostno in pametno mobilnost; za	x		

kohezijske politike v obdobju 2021-2027 v Sloveniji		naložbe v posodobitev javnega potniškega prometa, zlasti železniškega omrežja)			
Program evropske kohezijske politike v obdobju 2021-2027 v Sloveniji	0,085	Slovenija bližje državljanom (za teritorialne pristope, kot so urbani in lokalni razvoj)	x		x
Program evropske kohezijske politike v obdobju 2021-2027 v Sloveniji	0,741	Bolj socialna Slovenija (za socialno vključenost, zaposlovanje, izobraževanje in usposabljanje)		x	x
OBNOVA IN ODPORNOST					
Ime	Dodelite EUR	Cilj/podprta	Javni sektor	Zasebni sektor	Gospodinjstva
Načrt za okrepitev in odpornost (NOO)	1,8 milijarde v nepovratnih sredstvih in 0,705 milijard v RRF kreditih	Nacionalni program reform in naložb za ublažitev gospodarskih in socialnih posledic pandemije COVID-19 v Sloveniji. Načrtovani ukrepi bodo podprli dolgoročno trajnostno rast ter se do leta 2026 soočili z izzivi zelenega in digitalnega prehoda. Slovenski NOO predvideva 42,45 % sredstev za podnebne cilje in 21,46 % za digitalne cilje.	x		
MODERNIZACIJO					
Sklad za modernizacijo		Sklad za modernizacijo bo povečal svoj obseg in zagotovil finančno pomoč trem dodatnim državam članicam pri prehodu (Portugalska, Grčija in Slovenija).	x	x	x
NACIONALNA/REGIONALNA					

Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo (v okviru načrta za okrevanje in odpornost (NOO))	13.050.000 milijona EUR	Javni razpis za sofinanciranje nadgradnje tehničnih stavbnih sistemov.	x		
Ministrstvo za infrastrukturo	5.000.000	Javni razpis za sofinanciranje energetske prenove večstanovanjskih stavb v javni lasti.	x		
Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo	11.000.000	Javni razpis za sofinanciranje prestrukturiranja okrožnih sistemov na obnovljive vire energije za obdobje 2023 do 2025.	x		
Eko sklad, Slovenski okoljski javni sklad	40.000.000 /leto	Posojila pravnim osebam (občinam in/ali izvajalcem gospodarskih javnih služb, podjetjem in drugim pravnim osebam) in samostojnim podjetnikom za naložbe v okoljsko infrastrukturo, okolju prijazne tehnologije in izdelke, energetska učinkovitost, naložbe v varčevanje z energijo in uporabo obnovljivih virov energije; Posojila posameznikom (gospodinjstvom) za prehod s fosilnih goriv na obnovljive vire energije, naložbe v varčevanje z energijo, naložbe v zmanjšanje porabe vode, priključitev na kanalizacijski sistem, male čistilne naprave, zamenjavo azbestnih streh; subvencije posameznikom (gospodinjstvom) za naložbe v električne avtomobile in naložbe v stanovanjske stavbe (energetska učinkovitost in uporaba obnovljivih virov energije);	x	x	x

		Nepovratna sredstva občinam za naložbe v stavbe, v katerih poteka javno izobraževanje (šole, vrtci, knjižnice itd.), ki so na novo zgrajene kot nizkoenergijske in pasivne stavbe ali obnovljene v pasivnem standardu;			
BORZEN		Nepovratna sredstva pravnim osebam (občinam in/ali izvajalcem javnih služb, podjetjem in drugim pravnim osebam) za naložbe v električne avtomobile in avtobuse za javni prevoz na stisnjen zemeljski plin ali bioplin;			
		Nepovratna sredstva za investicije v OVE za pravne osebe.	x	x	x
		Nepovratna sredstva za investicije v sončne elektrarne in hranilnike električne energije za fizične osebe.			
		Subvencije za baterijske hranilnike električne energije za fizične osebe			
		Subvencije za nakup električnih koles			
Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo	4.500.000	Javni razpis za sofinanciranje celovite energetske prenove stavb v lasti in rabi občin za obdobje od 2023 do 2027 (sklop 2)	x		
Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo	30.000.000	Javni razpis za sofinanciranje celovite energetske prenove stavb v lasti in rabi občin za obdobje 2023 do 2027 (sklop 1)	x		
Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo	48.000.000	Javni razpis za sofinanciranje novih naprav za proizvodnjo električne energije iz sončne energije na javnih stavbah in parkiriščih za obdobje 2024 do 2026	x		
Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo	22.435.000	Javni razpis za sofinanciranje postavitve javne dostopne polnilne infrastrukture za električna vozila		x	

Eko sklad	4.000.000	Nepovratne finančne spodbude za nove naložbe v učinkovito rabo energije in obnovljive vire energije za poslovne objekte – prezračevanje z vračanjem toplote - rekuperacija		x	
Eko sklad	7.000.000	Subvencija, nepovratne finančne spodbude za nove skupne naložbe večje energijske učinkovitosti starejših stavb s tremi ali več posameznimi deli stavb		x	x
Eko sklad	700.000	Nepovratne finančne spodbude za naložbe v posodobitev ogrevalnih naprav v skupnih sistemih starejših stavb s tremi ali več posameznimi deli		x	x
Borzen	20.000.000	Subvencije za pravne osebe za naprave na obnovljive vire energije ter hranilnike v kombinaciji s proizvodnjo		x	
Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo	10.117.647,06	Javni razpis za sofinanciranje naložb v skupno samooskrbo z električno energijo iz obnovljivih virov energije za obdobje 2025 do 2027		x	
Eko sklad	500.000	Javni poziv- nepovratne finančne spodbude podjetjem za izvedbo energetskega pregleda ali za uvedbo sistema upravljanja z energijo		x	
Eko sklad	4.000.000	Nepovratne finančne spodbude za nove naložbe v učinkovito rabo energije in obnovljive vire energije za poslovne subjekte		x	
Eko sklad	1.220.000	Javni poziv za finančne spodbude gospodarstvu za skoraj nič energijske stavbe		x	
Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo	22.435.000	Javni razpis za sofinanciranje postavitve javno dostopne polnilne infrastrukture za električna vozila			x

Eko sklad		Nepovratne finančne spodbude za zmanjšanje energetske revščine			x
Ministrstvo za okoljem podnebje in energijo	49.527.698,93	Javni razpis za sofinanciranje ukrepov trajnostne mobilnosti v obdobju 2023 - 2029			
SVETOVALNE STORITVE/EVROPSKE POBUDE/FINANČNI					
Interreg Slovenija-Avstrija 2021-2027	41.000.000	Prednostna naloga 1: bolj odporna in trajnostna regija - Specifični cilj 1: Spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam, preprečevanja tveganj in odpornost - Specifični cilj 2: Spodbujanje prehoda na krožno Prednostna naloga 2: bolj usposobljena in konkurenčna regija - Specifični cilj 1: Razvoj spretnosti in kompetenc za delo in - Specifični cilj 3: Trajnostni gospodarski razvoj, ki temelji na potencialu kulture in turizma Prednostna naloga 3: boljše upravljanje sodelovanja - Specifični cilj 1: Izboljšanje usklajevanja in sodelovanja med institucijami.	x	x	
Interreg Slovenija-Madžarska 2021-2027	11.400.000	PREDNOSTNA OS 1 Zelena obmejna krepitev varstva in ohranjanja narave, biotske raznovrstnosti in zelene infrastrukture, tudi na mestnih območjih, ter zmanjšanje vseh oblik PREDNOSTNA OS 2	x	x	

		Vključujoča obmejna regija, ki temelji na trajnostnem turizmu Krepitev vloge kulture in trajnostnega turizma pri gospodarskem razvoju, socialni vključenosti in socialnih inovacijah. PREDNOSTNA OS 1 Sodelovanje obmejnih regij Izboljšanje upravljanja sodelovanja Krepitev medsebojnega zaupanja, zlasti s spodbujanjem medosebnih dejanj.			
Interreg Slovenija – Hrvaška 2021 - 2027	38.600.000	Prednostna naloga 1: Zelena in prilagodljiva regija - Specifični cilj 2.4 Spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam, preprečevanja tveganj nesreč in odpornost. - Specifični cilj 2.7 Krepitev varstva in ohranjanja narave, biotske raznovrstnosti in zelene infrastrukture. Prednostna naloga 2: Odporna in trajnostna regija - Specifični cilj 4.6 Krepitev vloge kulture in trajnostnega turizma pri gospodarskem razvoju. Prednostna naloga 3: Dostopna in povezana regija - Specifični cilj 6.2 Izboljšanje učinkovitosti javne uprave s spodbujanjem pravnega in upravnega sodelovanja. - Specifični cilj 6.3 Krepitev medsebojnega zaupanja, zlasti s spodbujanjem medosebnih dejanj.	x	x	
Program ELENA	-	Tehnična pomoč za naložbe v energetska učinkovitost in obnovljive	x	x	

		vire energije, namenjene stavbam in inovativnemu mestnemu prometu.			
Interreg Srednja Evropa	-	Financiranje zamisli, ki bodo srednjo Evropo naredile pametnejšo, okolju prijaznejšo, bolje povezano in bolj integrirano, projektov, ki razvijajo in preizkušajo rešitve, gradijo institucionalne zmogljivosti in omogočajo prenos znanja.	x	x	
Interreg EURO-MED	-	-Razvoj in krepitev raziskovalnih in inovacijskih zmogljivosti ter uvajanje naprednih tehnologij. -Spodbujanje prehoda na krožno učinkovito izkorišča vire. -spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam in preprečevanja tveganja nesreč, odpornosti, ob upoštevanju ekosistemskih pristopov. -izboljšanje varstva in ohranjanja narave, biotske raznovrstnosti in zelene infrastrukture, tudi na mestnih območjih, ter zmanjšanje vseh oblik onesnaževanja.	x	x	
INTERREG IPA ADRIAN 2021 - 2027	-	Transnacionalni program, ki vlaga v regionalne inovacijske sisteme, kulturno in naravno dediščino, okoljsko odpornost, trajnostni promet in mobilnost ter krepitev zmogljivosti. S povezovanjem osmih partnerskih držav želi ADRIAN delovati kot gonilna sila politike in inovator upravljanja v korist več kot 70 milijonov ljudi v jadranski in jonski regiji.	x		
Interreg Podonavje 2021 - 2027	-	1. Inovativna in družbeno odgovorno Podonavje (spodbujanje ekoloških inovacij, prenosa znanja, politike grozdov, socialnih inovacij in kvalificiranega podjetništva, vključno	x	x	

		z vidiki tehnoloških in netehnoloških inovacij). 2. Okolje in kultura v Podonavju (ohranjanje in upravljanje raznolikosti naravnih in kulturnih dobrin, ohranjanje glavnih ekoloških koridorjev vzdolž rečnih sistemov, preprečevanje in upravljanje okoljskih tveganj). 3. Boljša povezanost Podonavja (izboljšanje regionalne povezanosti z omrežjem TEN-T, okolju prijazni prometni sistemi, regionalno energetska načrtovanje in usklajevanje). 4. Dobro upravljanje Podonavja (krepitev večnivojskega in nadnacionalnega upravljanja na območjih z velikimi družbenimi izzivi, učinkovitejše upravljanje EUSDR in razvoj kompleksnih nadnacionalnih projektov).			
--	--	---	--	--	--

4 Financiranje – priložnosti, viri sredstev ter analiza prednosti in slabosti

4.1 EKO SKLAD

EKO SKLAD: Subvencija, nepovratne finančne spodbude za nove naložbe v učinkovito rabo energije in obnovljive vire energije za poslovne subjekte

Namen javnega poziva je spodbuditi izvedbo ukrepov učinkovite rabe energije v stavbah in tehnoloških procesih, ukrepov učinkovite rabe električne energije, rabe odpadne toplote v procesih ter ukrepov za povečanje rabe obnovljivih virov energije. Razpis je odprt do porabe sredstev.

Pravica do nepovratne finančne spodbude se dodeli le za novo naložbo. Nova naložba je naložba za izvedbo enega ali več ukrepov, ki so bili v celoti izvedeni od 1.1.2023 do objave zaključka tega javnega poziva v Uradnem listu RS.

Predmet javnega poziva so nepovratne finančne spodbude za poslovne subjekte v obliki nepovratnih sredstev, dodeljenih po pravilu »de minimis« pomoči, za ukrepe učinkovite

rabe energije in rabe obnovljivih virov energije na celotnem območju Republike Slovenije za določene nove naložbe.

<u>Prednosti</u>	<u>Slabosti</u>
- Odprt razpis brez roka do prekinitve zaradi porabe sredstev kar omogoča prožnost in čas za načrtovanje. - Poudarek na novih naložbah, kar spodbuja inovacije in tehnološki napredek. - Enostavna prijava z nižjo administrativno obremenitvijo.	- Samo "nova" vlaganja so upravičena – stari ali v teku že začeti projekti niso vključeni. - Omejeno s pravili »de minimis« pomoči, kar zniža višino možne pomoči. - Nejasno, katera tehnologija ali projekti so prioritetni – lahko povzroči neenakomerne investicije.

EKO SKLAD: Subvencija, nepovratne finančne spodbude za nove skupne naložbe večje energijske učinkovitosti starejših stavb s tremi ali več posameznimi deli stavbe

Predmet spodbude po tem javnem pozivu je nova skupna naložba, ki se bo izvedla v starejši stavbi s tremi ali več posameznimi deli, ki še ni bila zaključena ob vložitvi vloge in sicer:

- toplotna izolacija zunanjih sten, tal nad zunanjim zrakom ali zunanjih sten proti terenu,
- toplotna izolacija ravne strehe, poševne strehe ali stropa proti neogrevanemu prostoru/podstrešju,
- toplotna izolacija tal na terenu ali tal nad neogrevanim prostorom/kletjo ter
- optimizacija sistema ogrevanja.

Namen je večja energijska učinkovitost v stavbah, zmanjšanje onesnaženosti zraka in s tem boljša kakovost zunanjega zraka.

Upravičene osebe na razpisu so vse fizične osebe, ki so investitorji ter pravne osebe in samostojni podjetniki. Razpis je odprt do porabe sredstev.

<u>Prednosti</u>	<u>Slabosti</u>
- Odprt razpis brez roka do prekinitve zaradi porabe sredstev kar omogoča prožnost in čas za načrtovanje. - Osredotoča se na velike objekte z vidnim vplivom na energetske	- Razpis odprt do porabe sredstev, kar lahko pomeni negotovost. - Precej visok prag za obseg projekta lahko izključuje manjše vlagatelje.

učinkovitost in zmanjšanje onesnaženja zraka. - Zajema različne ukrepe, kar omogoča celovite prenovе.	
--	--

EKO SKLAD: Javni poziv za nepovratne finančne spodbude za zmanjšanje energetske revščine

Predmet javnega poziva so nepovratne finančne spodbude energetske revnim gospodinjstvom za investicije v ukrepe večje energetske učinkovitosti stavb ter rabe obnovljivih virov energije na območju Republike Slovenije na eno ali dvostanovanjskih stavbah oziroma na stanovanju v večstanovanjskih stavbah.

Cilj poziva je povečati energetske učinkovitosti stavb; povečati rabo OVE; izboljšati življenjske pogoje, zdravstveno stanje ter socialni status vseh članov gospodinjstev; prispevati k zmanjševanju onesnaženosti zraka in s tem izboljšati kakovost zunanjega zraka ter ozaveščati občane o pomembnosti ukrepov URE in OVE.

Namen javnega poziva je zmanjšati energetske revščino v energetske revnih gospodinjstvih. Prijavijo se lahko vse fizične osebe, ki izpolnjujejo pogoje.

<u>Prednosti</u>	<u>Slabosti</u>
- Usmerjeno k ranljivim gospodinjstvom, slabšem socialno-ekonomskem položaju. - Ni rokov za prijavo, razpis je odprt do porabe sredstev. - Zagotovljena pomoč in vodenje pri prijavi. - Ni potrebno »zalaganja« sredstev. Upravičena sredstva se nakažejo izvajalcu po končanju del.	- informiranje ranljivih: slabši dostop do informacij lahko zmanjša učinek.

4.2 BORZEN

BORZEN: Subvencije za samooskrbne sončne elektrarne za fizične osebe po sistemu net meteringa

Predmet poziva je opredelitev načina ter pogojev za dodelitev naložben pomoči za izvedbene naložbe nakupa in vgradnje naprav za individualno in skupnostno samooskrbo gospodinjstev z električno energijo, ki električno energijo proizvajajo z izrabo sončne energije in za naprave za samooskrbo z električno energijo v kombinaciji z baterijskim hranilnikom električne energije. Gre za naložbeno pomoč za naložbe v namestitvev naprav za individualno in skupnostno samooskrbo gospodinjstev

odjemalcev z električno energijo, ki električno energijo proizvaja z izrabo sončne energije po obstoječem sistemu samooskrbe, ki ga lahko uporabijo tisti končni odjemalci.

<u>Prednosti</u>	<u>Slabosti</u>
- Ni rokov za prijavo, razpis je odprt do porabe sredstev - Preprosta prijava	- Razpis odprt do porabe sredstev, kar lahko pomeni negotovost.

BORZEN: Subvencije za pravne osebe za naprave na obnovljive vire energije ter hranilnike v kombinaciji s proizvodnjo

Pedmet javnega poziva je izbor projektov in dodelitev pomoči v obliki neposrednih nepovratnih finančnih sredstev za spodbujanje proizvodnje električne energije in toplote iz obnovljivih virov ter shranjevanje električne energije in toplote v kombinaciji s proizvodnjo energije.

Glede na tehnologijo rabe obnovljivih virov energije in inštalirano moč proizvodne naprave se bo pomoč dodeljevala za naložbe v nakup in vgradnjo nove proizvodne naprave ali nove proizvodne naprave v kombinaciji z novim prigradenim hranilnikom, in sicer za:

- Sklop 1: proizvodnja električne energije iz vetrne energije;
- Sklop 2: proizvodnja toplote iz lesne biomase (kotel na lesno biomaso) ter toplotne črpalke in toplotni sprejemniki sončne energije.

Pomoč se ne dodeli za dograditev že obstoječe proizvodnje naprave in/ali povečanje moči proizvodnje naprave.

Upravičenci javnega poziva so pravna oseba, zadruga, fizična oseba – ki opravlja pridobitno dejavnost kar vključuje tudi status nosilec dopolnilne dejavnosti na kmetiji ter samoupravna lokalna skupnost.

<u>Prednosti</u>	<u>Slabosti</u>
- Ni rokov za prijavo, razpis je odprt do porabe sredstev - Nepovratna pomoč do 45 %, z dodatnimi točkami za MSP, kar omogoča sorazmerno visoko sofinanciranje. - Pokriva različne tehnologije (vetrne elektrarne, biomasne kotle, toplotne črpalke).	- Ne financira dograditev obstoječih naprav, le popolne nove naložbe.

4.3 Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo

Javni razpis za sofinanciranje ukrepov trajnostne mobilnosti v obdobju 2023 – 2029

Ministrstvo je objavilo razpis, ki se financira s sredstvi evropske kohezijske politike iz Kohezijskega sklada, načrtovanih v okviru Programa evropske kohezijske politike v obdobju 2021-2027 v Sloveniji. S Kohezijskega sklada – EU del – financira 85%, slovenski del znaša preostalih 15 %.

Namen javnega razpisa je izboljšati pogoje za trajnostne prometne načine v dnevnih migracijah prebivalstva znotraj in med občinami ter posledično povečati delež poti, opravljenih na trajnosten način v strukturi prometnih načinov (angl. »modal split«) v občinah. Večji delež uporabe trajnostnih načinov prevoza v strukturi dnevno opravljenih poti prebivalstva bo pripomogel k znižanju emisij toplogrednih plinov in onesnaževal zraka zaradi prometa ter s tem k izboljšanju kakovosti življenja prebivalstva.

V okviru razpisa bodo podprte naložbe občin, ki so načrtovane v potrjenih lokalnih in/ali regionalnih cestnih prometnih strategijah, ki zajemajo enega ali več spodaj navedenih ukrepov:

- celovita preureditev ulic in cest skladno z načeli trajnostne mobilnosti,
- ureditev namenskih površin za JPP,
- infrastruktura za pešce in
- infrastruktura za kolesarjenje.

<u>Prednosti</u>	<u>Slabosti</u>
- Kritje 85 % stroškov preko kohezijskih sredstev – zelo močna finančna podpora. - Spodbuja trajnostne prevozne poti: peš, kolo, javni prevoz – zmanjša emisije in poveča kakovost življenja.	- Prijava je kompleksna in zahteva obstoječe strategije mobilnosti. - Projektna dokumentacija in izvedba zahtevata visoko stopnjo strokovnosti in koordinacije.

Javni razpis za sofinanciranje celovite energetske prenove stavb v lasti in rabi občin za obdobje 2023 do 2027

Predmet sofinanciranja so operacije celovite energetske prenove stavb v (so)lasti in rabi občin in izgradnje novih naprav za proizvodnjo električne energije po konceptu samooskrbe z električno energijo za te stavbe.

Predmet razpisa je dodelitev sredstev evropske kohezijske politike občinam za sofinanciranje upravičenih stroškov v okviru prednostne naloge »Zelena preobrazba za podnebno nevtralnost« in sicer v dveh sklopih.

- Sklop 1: Izvedba operacij celovite energetske prenove stavb, ki so v (so)lasti in rabi občin. S sredstvi evropske kohezijske bo sofinanciranih 49% upravičenih stroškov operacije celovitih energetskih prenov stavb, ki so v (so)lasti in rabi občin v znesku največ 330 EUR/m² neto floorisne površine stavb, ki so predmet operacije.
- Sklop 2: Izvedba operacij izgradnje novih naprav za proizvodnjo električne energije iz sončne energije, skladno s konceptom samooskrbe z električno energijo in sicer za stavbe v (so)lasti in rabi občin, ki so predmet operacije prijavljene v sklop 1 tega razpisa. V tem sklopu bo s sredstvi evropske kohezijske politike sofinanciralo izgradnjo novih naprav za proizvodnjo električne energije iz sončne energije skladno s konceptom samooskrbe z električno energijo za stavbe vključene v operacijo

Vlagatelj za prijavo je lahko občina. Vlagatelj postane upravičenec z dnem podpisa pogodbe o sofinanciranju.

<u>Prednosti</u>	<u>Slabosti</u>
- 49 % sofinanciranje upravičenih stroškov (do 330 €/m²) izključno za občine – močna spodbuda. - Možnost kombinacije z namestitvijo sončnih sistemov samooskrbe.	- Zahtevnejša prijava - Potrebno poročanje o doseženih prihrankih

Javni razpis za sofinanciranje izgradnje novih naprav za proizvodnjo električne energije iz sončne energije na javnih stavbah in parkiriščih za obdobje 2024 do 2026

Predmet javnega razpisa je dodelitev nepovratnih sredstev za sofinanciranje izgradnje novih naprav za samooskrbo na javnih stavbah, na pripadajočih enostavnih in nezahtevnih objektih, ki se nahajajo ob javni stavbi in/ali na utrjenih vršinah parkirišč na stavbnih zemljiščih v lasti občin in/ali države, kar vključuje nakup in izgradnjo tovrstnih naprav za samooskrbo, katerih skupna inštalirana moč vgrajenih sončnih panelov na posamezno vlogo je minimalno 1MW, v kombinaciji z ali brez baterijskih hranilnikov.

Spodbuda se lahko dodeli le za nove naprave za samooskrbo in shranjevanje električne energije. Nakup in vgradnja baterijskega hranilnika energije je lahko predmet sofinanciranja le v kombinaciji z naložbo v nakup in vgradnjo sončnih panelov.

Vlagatelji so občine kot samostojne ali kot del konzorcija.

Upravičeni stroški so:

- nakup ali vgradnja naprave za samooskrbo,
- nakup in vgradnja baterijskega hranilnika energije,

- pripadajoča električna inštalacija in oprema, vključno s transformatorsko postajo, le je le ta zahtevana strani soglasodajalca za priklop naprave za samooskrbo,
- priprava in izvedba gradbenih in obrtniških in instalacijskih del, ki so potrebni za izvedbo projekta,
- stroški storitev zunanjih izvajalcev za pripravo dokumentacije za izvedbo projekta.

<u>Prednosti</u>	<u>Slabosti</u>
- Višina sofinanciranja dosega 100%	- Minimalno 1 MW, kar otežuje prijavo manjšim občinam - Manjše občine potrebne združevati v konzorcije

5 Akcijski načrt ECAP Podravje

Akcijski načrt ECAP Podravje zajema 3 skupine ukrepov:

- Blažilni ukrepi
- Prilagoditveni ukrepi
- Ukrepi za preprečevanje energetske revščine

Blažilni ukrepi

Slovenija si je v skladu z evropskimi in mednarodnimi podnebnimi cilji zadala zmanjšati emisije toplogrednih plinov za vsaj 15 % do leta 2030 v primerjavi z letom 2005, dolgoročno pa doseči neto ničelne emisije do sredine stoletja. Podravska regija ima pri tem pomembno vlogo, saj je energetska intenzivna, hkrati pa ponuja velike priložnosti za prehod na trajnostne vire in izboljšanje energetske učinkovitosti.

Občine in javni sektor lahko močno prispevajo k blažitvi podnebnih sprememb z zmanjševanjem rabe energije v javnih stavbah, uvajanjem energetske učinkovitih sistemov (npr. LED razsvetljava, toplotne črpalke, pametni nadzor porabe), spodbujanjem trajnostne mobilnosti (kolesarske poti, javni prevoz, električna vozila) ter z načrtnim vključevanjem obnovljivih virov energije. Pomembna sta tudi učinkovito ravnanje z odpadki in trajnostno upravljanje prostora, vključno z zelenimi površinami.

Med ključnimi blažilnimi ukrepi, predvidenimi v ECAP Podravje, so:

- prenova energetske neučinkovitih javnih stavb,
- energetska prenova stavbnega sektorja (stanovanjske, večstanovanjske stavbe),
- spodbujanje trajnostne mobilnosti,
- spodbujanje obnovljivih virov energije
- vgradnja sončnih elektrarn na stavbe javnega sektorja

- uvedba pametnih sistemov za nadzor porabe energije (npr. pametne razsvetljave in krmilnih sistemov).

Z usmerjenim delovanjem lokalnih skupnosti lahko Podravje postane zgled regijskega prehoda v nizkoogljično družbo ter prispeva k doseganju slovenskih in evropskih podnebnih ciljev.

Prilagajanje podnebnim spremembam

Prilagajanje podnebnim spremembam postaja ključen vidik lokalnega in regionalnega načrtovanja, saj omogoča pravočasen in učinkovit odziv na vse pogostejše ekstremne vremenske pojave ter dolgoročne spremembe, ki jih prinaša spreminjajoče se podnebje. Podnebne spremembe vplivajo na številne sektorje, vključno z energetiko, prometom, kmetijstvom in turizmom, hkrati pa imajo pomembne posledice za zdravje ljudi, trg dela in izobraževanje.

V ECAP Podravje so med prednostnimi prilagoditvenimi ukrepi opredeljeni:

- razvoj zelenih in modrih infrastruktur (npr. mestna drevesa, zeleni pasovi, revitalizacija vodotokov),
- prilagajanje ogroženih sektorjev kot npr. turizem,
- krepitev odpornosti infrastrukture (npr. protipoplavna zaščita,
- ozaveščanje prebivalcev o podnebnih tveganjih.

Poudarek je na integriranem pristopu, ki vključuje prostorsko načrtovanje, upravljanje voda, varstvo narave ter krepitev sodelovanja med občinami. Načrt predvideva tudi podporo raziskavam in zbiranju podatkov o ranljivosti okolja in prebivalstva.

Preprečevanje energetske revščine

Energetska revščina v Podravju, tako kot drugod po Sloveniji, prizadene številna gospodinjstva, ki si ne morejo zagotoviti ustreznega ogrevanja, hlajenja ali druge osnovne energetske oskrbe. ECAP Podravje zato predvideva nabor ukrepov, usmerjenih v zmanjšanje energetske ranljivosti, med katerimi so najpomembnejši:

- denarna pomoč gospodinjstvom za plačilo stroškov energije,
- izvajanje energetskih pregledov na domu (v okviru ENSVET točk),
- subvencioniranje energetske prenove domov preko Eko sklada (npr. za izolacijo, toplotne črpalke, okna),
- krepitev vloge občin pri identifikaciji ranljivih skupin in usmerjanju podpore.

Pomemben poudarek je na lokalni ravni – občine, skupaj s centri za socialno delo, nevladnimi organizacijami in energetskimi agencijami, prevzemajo ključno vlogo pri ozaveščanju, svetovanju in povezovanju gospodinjstev s podporno shemo. Ukrepi tako ne prispevajo le k zmanjšanju rabe energije, temveč tudi k bolj pravičnemu in vključujočemu zelenemu prehodu.

6 Finančna strategija in analiza

Učinkovita izvedba ukrepov, predvidenih v Energetskem in podnebnem načrtu Podravja, je v veliki meri odvisna od dostopa do ustreznih virov financiranja. Glede na obseg in raznolikost predvidenih investicij – od energetske prenove stavb do razvoja obnovljivih virov energije in trajnostne mobilnosti – je ključnega pomena zagotoviti kombinacijo različnih finančnih mehanizmov.

Na voljo so tako **klasični** kot **inovativni načini financiranja**, ki se lahko med seboj dopolnjujejo. Klasični viri vključujejo proračunska sredstva, državne in evropske subvencije, kredite ter lastna sredstva javnega in zasebnega sektorja. Ti viri predstavljajo osnovo za financiranje že ustaljenih vrst investicij, predvsem v javnem sektorju in gospodinjstvih.

Na drugi strani pa inovativni pristopi, kot so energetska pogodbenišтво (ESCO modeli), množično financiranje, zelene obveznice, javno-zasebna partnerstva in novi bančni produkti, omogočajo dodatno prožnost, prenos tveganj in širšo udeležbo zasebnega sektorja ter prebivalstva. Njihova uporaba je posebej smiselna pri projektih, kjer klasični viri ne zadostujejo, ali kjer je cilj spodbuditi lokalno soudeležbo in dolgoročno finančno vzdržnost.

V nadaljevanju so predstavljeni posamezni mehanizmi, razdeljeni na klasične in inovativne pristope, z opisi njihove uporabnosti glede na vrsto projekta, obseg naložbe ter značilnosti izvajalcev.

6.1 Klasično financirani projekti

Lastna sredstva

Investitorji – bodisi občine, podjetja ali posamezniki – lahko financirajo projekte neposredno iz lastnih sredstev, brez zunanega vira. Gre za najpreprostejši, a pogosto tudi najdražji način, saj pomeni takojšnje odlivanje kapitala.

Najbolj primerno za:

- Manjše investicije z nižjimi stroški (npr. energetska sanacija manjših objektov, zamenjava razsvetljave)
- Hitro izvedljive projekte, kjer so postopki za pridobitev subvencij prepočasni
- Naložbe, kjer želi investitor ohraniti popoln nadzor in lastništvo

Kredit (komercialni in namenski)

Posojila so eden najpogostejših klasičnih virov financiranja. Banke in hranilnice v Sloveniji ponujajo različne oblike kreditov, tudi za naložbe v energetska učinkovitost in obnovljive

vire energije. Zavarovanja, obrestne mere in roki odplačila se prilagajajo vrsti investicije in kreditni sposobnosti vlagatelja.

Najbolj primerno za:

- Obsežnejše energetske obnove javnih in stanovanjskih stavb
- Investicije podjetij v trajnostno mobilnost in učinkovite proizvodne procese
- Financiranje nakupa opreme (toplotne črpalke, sončne elektrarne, kotli na biomaso)

Nekateri krediti so podprti z garancijskimi shemami ali imajo subvencionirano obrestno mero (npr. v okviru SID banke ali Eko sklada).

Subvencije in nepovratna sredstva

Eden ključnih virov financiranja v Sloveniji so državne in evropske subvencije, ki jih dodeljujejo različne institucije, zlasti Eko sklad, Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, Slovenski regionalno razvojni sklad, ter Evropski strukturni in investicijski skladi.

Najbolj primerno za:

- Energetske obnove stavb (javni razpisi Eko sklada za občine in gospodinjstva)
- Postavitev naprav za OVE (npr. subvencije za sončne elektrarne, toplotne črpalke)
- Nakup električnih vozil in polnilne infrastrukture
- Projekti s socialno komponento (zmanjševanje energetske revščine)

Subvencije pogosto zahtevajo sofinanciranje s strani prijavitelja, kar pomeni, da se kombinirajo z drugimi viri (lastna sredstva, krediti).

EU programi in finančni mehanizmi

Poleg nacionalnih sredstev so na voljo tudi različni evropski programi, ki podpirajo energetske projekte. To vključuje LIFE, Horizon Europe, Interreg, ELENA (EIB), Mehanizem za okrevanje in odpornost (RRF) ipd.

Najbolj primerno za:

- Razvojne, inovativne ali pilotne projekte
- Regijske pobude in mednarodne partnerstva
- Večje infrastrukturne projekte z regionalnim vplivom
- Projekti priprave dokumentacije (tehnične zasnove, investicijske študije – npr. v okviru ELENA)

Dostop do EU sredstev zahteva kompleksnejšo pripravo prijav in sodelovanje z več deležniki, vendar lahko zagotovi pomemben delež financiranja, tudi do 100 % v določenih primerih.

Proračunska sredstva lokalnih skupnosti

Mnoge občine vključujejo manjše ali srednje energetske projekte v svoj proračun, bodisi neposredno ali prek občinskih javnih zavodov in komunalnih podjetij. Ta sredstva se pogosto uporabljajo za pripravo dokumentacije, manjše investicije ali kot osnova za pridobivanje dodatnih sredstev.

Najbolj primerno za:

- Sofinanciranje projektov, ki so del širših razvojnih strategij občin
- Pripravo investicijske dokumentacije
- Nakup opreme ali izvajanje ukrepov, kjer ni možna druga oblika financiranja

Ker so ta sredstva omejena, je pogosto smiselno njihovo kombiniranje z drugimi klasičnimi ali inovativnimi viri.

6.2 Inovativni načini financiranja

Energetsko pogodbeništvo (ESCO model)

Energetsko pogodbeništvo (ang. Energy Performance Contracting) je model, pri katerem zasebno podjetje – ponudnik energetskih storitev (ESCO) – prevzame izvedbo energetske prenove, vključno s financiranjem investicije. Povračilo investicije se vrši iz dejanskih prihrankov energije, doseženih po izvedbi ukrepov, običajno v obdobju 5–15 let.

Najbolj primerno za:

- Energetske prenove javnih stavb (šole, vrtci, občinske zgradbe)
- Posodobitev razsvetljave, ogrevanja in prezračevanja
- Vgradnjo sistemov za energetski nadzor in upravljanje

Model je še posebej primeren za občine in javne zavode z omejenimi lastnimi sredstvi, ki želijo zmanjšati stroške za energijo brez začetne investicije.

Zelene obveznice

Zelene obveznice so dolgoročni dolžniški instrumenti, s katerimi se zbirajo sredstva za financiranje projektov, ki pozitivno vplivajo na okolje. Izdajo jih lahko države, občine ali podjetja. Pomemben poudarek je na preglednosti, saj je treba dokazati okoljske koristi financiranega projekta.

Najbolj primerno za:

- Večje infrastrukturne projekte (npr. sončne elektrarne, daljinsko ogrevanje iz obnovljivih virov)
- Gradnjo energetske učinkovitih objektov
- Javni prevoz in trajnostno mobilnost

Občine ali regije lahko z izdajo zelenih obveznic dolgoročno financirajo projekte, ki so usklajeni z nacionalnimi in EU cilji razogljíčenja.

Množično financiranje (crowdfunding)

Množično financiranje omogoča zbiranje sredstev od večjega števila posameznikov (tudi manjših vlagateljev), ki so pripravljeni podpreti konkreten energetske projekt. Platforme za crowdfunding pogosto omogočajo neposredne donacije, posojila ali naložbe v obliki deležev.

Najbolj primerno za:

- Sončne elektrarne na večstanovanjskih stavbah ali v lokalnih skupnostih
- Skupnostne energetske projekte (npr. energetske zadrúge)
- Manjše e-mobilnostne rešitve (polnilnice, skupnostna električna vozila)

Model povečuje vklúčenost prebivalcev in lokalno lastništvo nad energetske rešitvami, kar spodbuja trajnostno vedenje.

Javno-zasebna partnerstva (JZP)

JZP predstavlja dolgoročno sodelovanje med javnim in zasebnim sektorjem, kjer si partnerja delita odgovornosti, tveganja in koristi projekta. JZP je pravno formaliziran model, primeren za večje naložbe, kjer je potrebno kombinirati vire in kompetence.

Najbolj primerno za:

- Postavitev sončnih elektrarn na javnih objektih z vklúčitvijo zasebnega upravljavca
- Izgradnjo polnilne infrastrukture za e-vozila
- Projekti daljinskega ogrevanja ali toplotnih omrežij

Zaradi kompleksnosti je JZP bolj primeren za večje občine ali regionalne razvojne agencije, ki imajo kadrovske zmogljivosti za upravljanje tovrstnih projektov.

Inovativni bančni produkti (zelena posojila)

Slovenske banke vse pogosteje ponujajo namensko oblikovane zelene kredite, ki imajo ugodnejše pogoje za okolju prijazne naložbe. Ti produkti so pogosto vezani na energetske učinkovitost, uporabo obnovljivih virov in zmanjšanje emisij CO₂.

Najbolj primerno za:

- Obnove stanovanjskih hiš in večstanovanjskih stavb (zamenjava oken, izolacija, novi sistemi ogrevanja)
- Nakup in postavitev sončne elektrarne
- Nakup električnih vozil in postavitev domačih polnilnic

Bančni produkti so ključni za podporo zasebnim vlagateljem, zlasti gospodinjstvom in malim podjetjem.

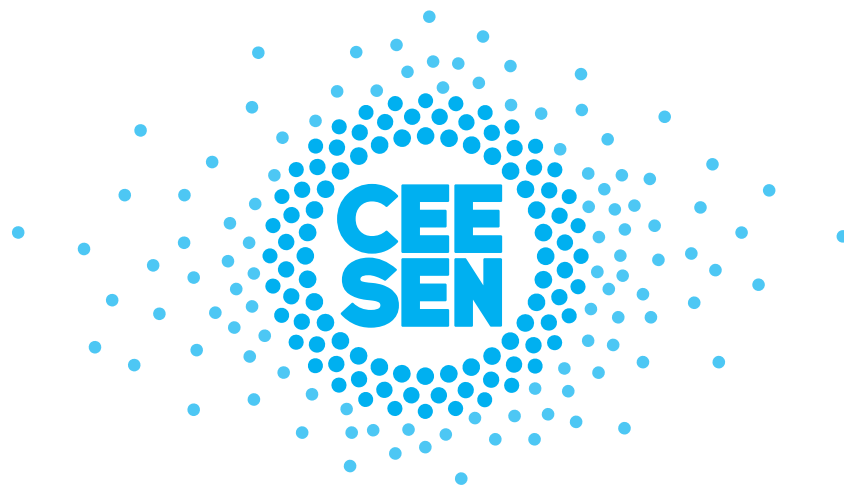
7 Razvojni načrt projektov (roadmap)

Razvojni načrt predstavlja pregled ključnih ukrepov za izboljšanje energetske učinkovitosti in uporabe obnovljivih virov energije v javnih in stanovanjskih stavbah na območju Podravja. Za vsak ukrep so opredeljene pričakovane investicije, predvideno obdobje izvedbe ter možni načini in viri financiranja. Investicije so usmerjene tako v izvedbo energetskih pregledov in prenovo obstoječih stavb kot tudi v modernizacijo javne razsvetljave, elektrifikacijo voznih parkov ter podporo socialno šibkim gospodinjstvom. Financiranje je predvideno prek klasičnih virov, kot so sredstva Eko sklada in evropskih skladov, hkrati pa so vključene tudi možnosti inovativnih oblik financiranja, kot so javno-zasebna partnerstva, zelena posojila in crowdfunding.

<u>Ukrep</u>	<u>Pričakovana višina investicije</u>	<u>Leto/obdobje realizacije</u>	<u>Možen način financiranja</u>	<u>Možni viri financiranja</u>
Izvedba razširjenih energetskih pregledov v javnih stavbah	200.000	2025 - 2030	Klasično financiranje	Občine (lastna sredstva)
Izvedba ukrepov URE in OVE v javnih stavbah	10.000.000	2025 - 2030	Klasično financiranje/ inovativno financiranje	Eko sklad, EU sredstva iz kohezijskega sklada, Javno zasebna partnerstva
Izvedba investicijsko manj zahtevnih ukrepov URE in OVE za skupine stavb, ki imajo nizko porabo energije: gasilsko-vaški domovi, krajevne skupnosti,	5.000.000	2025 – 2030	Klasično financiranje	Eko sklad

kulturne dvorane,.....				
Energetska prenova večstanovanjskih stavb	Odvisno od projekta	2025 - 2030	Klasično financiranje	Eko sklad, Rezervni skladi
Energetska prenova stanovanjskih stavb	30.000 – 50.000 za enostanovanjsko hišo	2025 - 2030	Klasično financiranje	Eko sklad
Vzdrževanje javne razsvetljave po Uredbi o mejnih vrednostih svetlobnega onesnaževanja okolja	-	2025 - 2030	Klasično financiranje	Občine (lastna sredstva)
Modernizacija sistema javne razsvetljave	10.000.000	2025 – 2030	Klasično/ inovativno financiranje	Razpisi pristojnih ministrstev, Javno zasebno partnerstvo, Sofinanciranje investicijske dokumentacije iz pobude ELENA (Evropska Investicijska Banka)
Vgradnja sončnih elektrarn na strehe javnih stavb z integracijo v	10.000.000	2025 - 2030	Klasično /inovativno financiranje	Borzen, Javno zasebno partnerstvo, Crowdfunding,

skupnostno ali individualno samooskrbo				Zelena posojila
Vzpostavitev sistema pametnega parkiranja v mestih	-	2025 - 2027	Klasično financiranje	Eko sklad, EU sredstva
Elektrifikacija (plinifikacija) voznega parka javnih ustanov	-	2025 - 2030	Klasično/ inovativno financiranje	Borzen, Eko sklad, Zelena posojila, Zelene obveznice
Energetska svetovanja socialno šibkim občanom v Podravju	500.000	Kontinuirano	Klasično financiranje	Eko sklad
Investicije socialno šibkih občanov v ukrepe za izboljšanje energetske učinkovitosti stanovanjskih stavb	10.000.000	Kontinuirano	Klasično financiranje	Eko sklad

CEESEU-DIGIT

Central and Eastern Europe Sustainable Energy Union's Design and
Implementation of regional Government Initiatives for a just energy Transition

Regional Financing Sustainability Plan

Region: Masovian Voivodeship

Country: Poland

D5.1 Regional Financing Sustainability Plans

Author: Mazowiecka Agencja Energetyczna

Co-funded by
the European Union

The project is financed by the European Union's LIFE programme.
Administration number: LIFE21-CET-LOCAL-CEESEU-DIGIT/101077297.
Project acronym: LIFE21-CET-LOCAL-CEESEU-DIGIT.

1 Spis treści

1	Spis treści	2
2	English summary	3
3	O projekcie CEESEU-DIGIT.....	1
4	Wprowadzenie	1
5	Możliwości finansowania	2
6	Lista wskaźników.....	11
7	Strategia finansowa	13
7.1	Finansowanie konwencjonalne.....	13
7.2	Finansowanie innowacyjne	14
8	Działania łagodzące mające na celu redukcję emisji gazów cieplarnianych	14
9	Bibliografia	19

2 English summary

The ECAP+ document is an energy and climate plan intended for implementation in the Mazovia Province. First, the main objectives and assumptions of the document are presented. Next, a vision for Mazovia as a region by 2050 is outlined in terms of climate change adaptation, combating energy poverty, energy security, and energy transition.

ECAP+ was prepared for the entire Mazovia Voivodeship – an area covering over 35,000 m², with a population of approximately 5.5 million. There are 314 municipalities in the Mazovia Voivodeship. Therefore, the plan had to remain fairly general, especially in terms of specifying actions, indicators, and financing. As shown in Chapter 4, some municipalities do not have access to certain types of financing. An in-depth analysis, as prepared by other partners for smaller areas, was not possible. A roadmap for specific actions will be possible after the actions have been considered by the local authorities involved.

The ECAP+ document for the Masovia Voivodeship was developed in cooperation with the Department of Environmental Policy, Geology, and Hunting of the Marshal's Office of the Masovia Voivodeship in Warsaw.

3 O projekcie CEESEU-DIGIT

Misją projektu CEESEU-DIGIT (Central and Eastern Europe Sustainable Energy Union's Design and Implementation of regional Government Initiatives for a just energy Transition -) jest budowanie potencjału w 6 regionach Europy Środkowo-Wschodniej o wysokim poziomie emisji dwutlenku węgla w celu holistycznego rozwoju regionalnego „Planu działania w zakresie energii i klimatu” (ECAP) dostosowanego do krajowych celów wspierających Zielony Ład oraz obejmującego grupy zmarginalizowane i słabsze, zwłaszcza gospodarstwa domowe dotknięte ubóstwem energetycznym.

Projekt skupi się również na pomocy samorządom terytorialnym w finansowaniu i wdrażaniu lokalnych planów energetycznych będących w zgodzie z regionalnym planem ECAP. Konsorcjum projektu udostępni platformę dedykowaną gminom oraz regionom, która pomoże wymieniać się pomysłami, dzielić się wiedzą, zadaniami, a także aplikować o dofinansowanie. Budowanie zdolności sektora publicznego pomoże:

- sformułować holistyczny plan ECAP uwzględniający bezpieczeństwa zaopatrzenia w energię oraz redukcję śladu węglowego przy jednoczesnej poprawie wrażliwych na klimat dóbr społecznych, mobilności, parków, placów zabaw, czystego powietrza i wody, a także ochrony różnorodności biologicznej;
- rozwiązywać problemy wynikające z ubóstwa energetycznego;
- zajmować się wyborcami i działać w imieniu ich potrzeb;
- poznać źródła finansowania i nauczyć się jak pozyskać dostępne środki;
- współpracować z sektorem prywatnym w ramach zrównoważonego rozwoju.

Projekt jest wspierany w ramach Porozumienia Burmistrzów, a także za pośrednictwem CEESEN, organizacji pozarządowej, tak aby do końca projektu 2500 członków korzystało z platformy internetowej, aby dzielić się najlepszymi praktykami, zdobytymi doświadczeniami i pomysłami, które pomogą przyczynić się do rozwoju celów klimatycznych UE.

Dokument ECAP+ dla województwa mazowieckiego został opracowany we współpracy z Departamentem Polityki Ekologicznej, Geologii i Łowiectwa Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie

4 Wprowadzenie

Dokument ECAP+ stanowi opracowanie planu energetyczno-klimatycznego przeznaczonego do wdrożenia na terenie województwa mazowieckiego. W pierwszej kolejności przedstawiono główne cele i założenia dokumentu. Następnie określono wizję Mazowsza jako regionu do roku 2050 w zakresie adaptacji do zmian klimatu, walki z ubóstwem energetycznym, bezpieczeństwa energetycznego i transformacji energetycznej.

W rozdziale czwartym niniejszego opracowania nakreślono stan obecny w postaci aktualnej sytuacji na szczeblu europejskim i krajowym, opis władz regionu, obowiązujących planów, przedstawienia profilu regionu i jego potencjału oraz oceny rozwoju sektora energetycznego w regionie.

W rozdziale piątym dokonano analizy bazowej inwentaryzacji emisji – BEI, gdzie oszacowano prognozowane wartości zużycia energii i emisji CO₂ dla roku 2030 i 2035 w odniesieniu do roku bazowego, tj. 2019 roku. Należy podkreślić, że przyjęta perspektywa do roku 2035 stanowi jedynie krok pośredni w adaptacji do zmian klimatu i osiągnięcia neutralności klimatycznej przez Mazowsze w roku 2050. Na etapie tworzenia niniejszego dokumentu i w oparciu o dostępne dane, zdaniem autorów, uzasadnionym było wyznaczenie tylko perspektywy do 2035 r.

W rozdziale szóstym dokumentu dokonano oceny ryzyka i wrażliwości RVA w zakresie:

- przewidywanych ekstremalnych zjawisk klimatycznych,
- szacowanego wpływu zjawisk ekstremalnych na działania i infrastrukturę,
- oceny przystosowania do zmian klimatu.

Następnie opisano bezpieczeństwo energetyczne w regionie na podstawie dostępnych strategii i prowadzonej polityki, istniejącej infrastruktury i planów naprawczych w zakresie cyberbezpieczeństwa.

Rozdział ósmy skupia się na zagadnieniu ubóstwa energetycznego, dostępnych wskaźnikach, prognozowanych zjawiskach i działaniach zapobiegawczych. Kolejne rozdziały dokumentu dotyczą wdrożenia sprawiedliwej transformacji energetycznej w regionie, dostępnych źródeł finansowania i planów inwestycyjnych w tym zakresie. Dwa ostatnie rozdziały wskazują dostępne narzędzia służące do skutecznej implementacji planu, a także do monitorowania postępu i zjawisk, takich jak emisyjność czy ubóstwo energetyczne.

ECAP+ został przygotowany dla całego województwa mazowieckiego – jest to obszar o powierzchni ponad 35 tys. m², z liczbą mieszkańców ok. 5,5 miliona. W województwie mazowieckim jest 314 gmin. W związku z tym plan musiał zachować dość ogólną formę, szczególnie w zakresie konkretyzowania działań, wskaźników i finansowań. Jak wynika z rozdziału 4., część gmin nie ma dostępu do niektórych finansowań. Dogłębna analiza, jaką przygotowali pozostali partnerzy dla mniejszych obszarów, nie była możliwa. Wyznaczenie mapy drogowej dla poszczególnych działań będzie możliwe po uwzględnieniu działań przez zaangażowane władze lokalne.

5 Możliwości finansowania

Description of the most important funding opportunities and calls etc, identified for the single measures in the table in the previous chapter. To each of the funding opportunity is added a simple pros/cons analysis from the point of the municipality (this part is to help the process of decision which funds the municipality will try to pursue...). At least 4 funding opportunities, at least 1 of them a novel financing technique. To keep the document from being too long, please describe no more than 10 funding options. Please focus on the most relevant and affordable for your municipality.

Na Mazowszu dostępnych jest szereg instrumentów finansowych, które wspierają zarówno przedsiębiorstwa, jak i jednostki samorządu terytorialnego, organizacje non-profit oraz inne podmioty

publiczne i prywatne w realizacji projektów związanych z innowacjami, rozwojem infrastruktury oraz zrównoważonym rozwojem. Instrumenty te są częścią szerokiego systemu finansowania, w tym funduszy krajowych i unijnych, a także lokalnych inicjatyw dedykowanych rozwojowi regionalnemu.

1. Fundusze Europejskie dla Mazowsza (FEM)

Program Fundusze Europejskie dla Mazowsza (FEM) na lata 2021–2027 stanowi kluczowy instrument wsparcia rozwoju województwa mazowieckiego w ramach polityki spójności Unii Europejskiej. Z budżetem przekraczającym 2 miliardy euro, FEM ma na celu zrównoważony rozwój regionu poprzez realizację projektów w różnych obszarach¹.

Program FEM uwzględnia wewnętrzne zróżnicowanie województwa, dzieląc je na dwie części:

- Region Warszawski Stołeczny, obejmujący stolicę oraz dziewięć okolicznych powiatów, który ze względu na wyższy poziom rozwoju otrzymuje mniejsze wsparcie finansowe.
- Region Mazowiecki Regionalny, obejmujący pozostałe powiaty, który ze względu na niższy poziom rozwoju korzysta z większej puli środków.

FEM koncentruje się na sześciu priorytetach:

- a) Inteligentne Mazowsze – wspieranie innowacyjności, badań i rozwoju oraz cyfryzacji.
- b) Zrównoważony rozwój – promowanie efektywności energetycznej, odnawialnych źródeł energii oraz gospodarki o obiegu zamkniętym.
- c) Mobilne Mazowsze – rozwój zrównoważonego transportu.
- d) Spójne społecznie Mazowsze – inwestycje w edukację, ochronę zdrowia i włączenie społeczne.
- e) Silne lokalnie Mazowsze – działania rewitalizacyjne oraz rozwój lokalnej infrastruktury społecznej.
- f) Fundusze europejskie na Mazowszu – wsparcie techniczne dla realizacji programu.

Program przewiduje różne formy finansowania, w tym dotacje bezzwrotne oraz instrumenty zwrotne, takie jak pożyczki. Beneficjentami mogą być m.in. jednostki samorządu terytorialnego, małe i średnie przedsiębiorstwa, uczelnie, instytucje badawcze, organizacje pozarządowe oraz podmioty działające w sektorach ochrony zdrowia i edukacji.

Realizacja programu FEM rozpoczęła się w 2021 roku i potrwa do 2027 roku. W tym okresie przewidziano liczne nabory wniosków o dofinansowanie projektów wpisujących się w wyznaczone priorytety.

¹ Strona internetowa funduszedlamazowsza.eu

Zalety i wady z punktu widzenia finansowania działań regionalnych programu FEM:

Zalety	Wady
- Wydzielenie strefy finansowania o większej puli (Mazowiecki Regionalny), dzięki czemu fundusze mogą trafić do gmin w gorszej sytuacji finansowej, niż stołeczna - Szeroki wybór metod finansowania (dotacje zwrotne i bezzwrotne, pożyczki)	- Przez szeroki przekrój rodzaju beneficjentów oraz typów finansowanych projektów, pojedyncze gałęzie mogą zostać gorzej dofinansowane - Program jest do 2027 roku, w związku z czym nie może ulec zmianie – brak możliwości zmiany tematów

2. Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS)

Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS) na lata 2021–2027 jest jednym z kluczowych krajowych instrumentów wsparcia rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej w Polsce, realizowanym w ramach polityki spójności Unii Europejskiej. Jego głównym celem jest poprawa warunków rozwoju kraju poprzez inwestycje zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju, obejmujące m.in. transformację energetyczną, adaptację do zmian klimatu oraz poprawę bezpieczeństwa transportu.²

Program FEnIKS, z budżetem przekraczającym 29 miliardów euro, wspiera projekty w takich obszarach jak efektywność energetyczna, gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka o obiegu zamkniętym, ochrona przyrody i rozwój odnawialnych źródeł energii.

Na Mazowszu FEnIKS odgrywa istotną rolę w finansowaniu strategicznych inwestycji infrastrukturalnych, czego przykładem jest przyznane dofinansowanie w wysokości 233,7 mln zł na budowę odcinka autostrady A2 na trasie Mińsk Mazowiecki – Siedlce. Inwestycja ta ma na celu zwiększenie bezpieczeństwa, skrócenie czasu podróży oraz redukcję emisji spalin i hałasu w regionie.³ Kolejnym przykładem jest przyznanie dofinansowania w wysokości ponad 25 mln zł na termomodernizację zabytkowych obiektów Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc. Celem jest zwiększenie efektywności energetycznej czterech zabytkowych segmentów (A, B, C i D) budynku zbudowanych w roku 1932. Zakres zakłada głęboką termomodernizację oraz wykorzystanie OZE w zakresie wytwarzania i magazynowania energii elektrycznej.⁴

Zalety i wady z punktu widzenia finansowania działań regionalnych programu FEnIKS:

Zalety	Wady
- Duża pula funduszu (29 mld EUR) - Finansowanie krytycznych inwestycji w gospodarkę komunalną - Wsparcie rozwoju wszystkich gałęzi OZE	- Skomplikowany proces aplikacji - Odmienne warunki umorzenia w poszczególnych konkursach

² Informacje ze strony internetowej www.feniks.gov.pl

³ Informacje ze strony rządowej www.gov.pl/web/fundusze-regiony

⁴ Informacje ze strony internetowej www.feniks.gov.pl

3. Fundusze Norweskie

Fundusze Norweskie, znane również jako Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG), stanowią formę bezzwrotnej pomocy finansowej przyznawanej przez Norwegię, Islandię i Liechtenstein państwom Europy Środkowej i Południowej oraz krajom bałtyckim. Celem tych funduszy jest redukcja różnic społeczno-gospodarczych w Europie oraz wzmocnienie współpracy bilateralnej między państwami-darczyńcami a beneficjentami.

W najnowszej perspektywie finansowej obejmującej lata 2014–2021, Polska była największym beneficjentem Funduszy Norweskich, otrzymując 809,3 mln euro. Środki te przeznaczono na realizację programów w obszarach takich jak: innowacje, badania naukowe, edukacja, zdrowie publiczne, ochrona środowiska, kultura oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

W kontekście województwa mazowieckiego, Fundusze Norweskie wspierały różnorodne projekty, w tym:

- ochrona środowiska: inwestycje w odnawialne źródła energii oraz projekty z zakresu efektywności energetycznej,
- badania naukowe i edukacja: finansowanie badań oraz współpracy między polskimi a norweskimi instytucjami naukowymi,
- zdrowie publiczne: programy profilaktyczne oraz działania na rzecz poprawy jakości usług medycznych,
- kultura: projekty promujące dziedzictwo kulturowe oraz współpracę kulturalną między Polską a Norwegią.

Rok 2024 i 2025 to czas przygotowań do nowej perspektywy Mechanizmów Finansowych. Negocjacje pomiędzy Komisją Europejską a Islandią, Liechtensteinem i Norwegią zakończono w grudniu 2023 roku, a umowę międzynarodową pomiędzy Polską a tymi trzema państwami - dla czwartej edycji ma być podpisane w pierwszej połowie 2025 roku.⁵

Zalety i wady z punktu widzenia finansowania działań regionalnych programu Fundusze Norweskie:

<u>Zalety</u>	<u>Wady</u>
- Transfer wiedzy i dobrych praktyk z krajów partnerskich do region - Głównymi beneficjentami są NGO i MŚP - Polska jest największym beneficjentem funduszy norweskich w Europie	- Skomplikowany proces składania wniosków

⁵ Informacje ze strony internetowej www.funduszedlamazowska.eu

4. Programy Interreg

Programy Interreg na lata 2021–2027 stanowią istotny instrument polityki spójności Unii Europejskiej, promujący współpracę transgraniczną, transnarodową i międzyregionalną w celu zrównoważonego rozwoju regionów przygranicznych oraz wzmacniania integracji europejskiej. Na Mazowszy udział w tych programach umożliwia realizację projektów we współpracy z partnerami z krajów sąsiednich, co przyczynia się do rozwoju regionalnego oraz umacniania więzi międzynarodowych.

W ramach obecnej perspektywy finansowej, Mazowsze uczestniczy w kilku kluczowych programach Interreg:

- **Interreg Europa Środkowa 2021–2027:** Program ten obejmuje dziewięć państw Europy Środkowej, w tym Polskę, i koncentruje się na priorytetach takich jak innowacyjność, zrównoważony rozwój, mobilność oraz wzmocnienie zdolności instytucjonalnych.⁶
- **Interreg NEXT Polska–Ukraina 2021–2027:** Program ten wspiera współpracę transgraniczną między Polską a Ukrainą, koncentrując się na obszarach takich jak zdrowie, środowisko, transport oraz turystyka. W październiku 2024 roku podpisano umowy o dofinansowanie pięciu projektów na Mazowszu, o łącznej wartości 37,6 mln zł. Projekty te obejmują m.in. budowę kanalizacji sanitarnej w Garwolinie i gminie Siedlce, zakup nowoczesnego sprzętu dla jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej oraz tworzenie terenów zielonych w Siedlcach.⁷
- **Interreg Europa 2021–2027:** Program wspiera wymianę doświadczeń, nowatorskie rozwiązania i budowę potencjału instytucji uczestniczących w przygotowaniu i realizacji polityk rozwoju regionalnego, w tym programów celu Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu. Budżet przeznaczony na program ze środków Interreg wynosi blisko 400 mln euro. Beneficjentami programu są między innymi władze centralne i samorządowe oraz podmioty prawa publicznego z 27 państw członkowskich Unii Europejskiej, a także z Norwegii, Szwajcarii, Albanii, Bośni i Hercegowiny, Mołdawii, Czarnogóry, Macedonii Północnej, Serbii i Ukrainy.⁸

Udział Mazowsza w programach Interreg w latach 2021–2027 przyczynia się do realizacji strategicznych celów regionu, takich jak rozwój infrastruktury, ochrona środowiska, wzmacnianie innowacyjności oraz poprawa jakości życia mieszkańców poprzez transgraniczną współpracę i wymianę doświadczeń.⁹

⁶ Informacje ze strony internetowej www.eis.gov.pl/strony/o-programach/programy-interreg-2021-2027/

⁷ Informacje ze strony internetowej www.gov.pl/web/fundusze-regiony/

⁸ Informacje ze strony internetowej www.eis.gov.pl

⁹ Informacje ze strony internetowej www.gov.pl/web/fundusze-regiony/

Zalety i wady z punktu widzenia finansowania działań regionalnych programu Interreg:

<u>Zalety</u>	<u>Wady</u>
- Wsparcie inicjatyw międzykrajowych, szczególnie z Ukrainą, która zawsze była ważnym partnerem regionu - refundacja do 80% wydatków w projekcie (90% w programie z Ukrainą) - szeroka tematyka dla projektów współpracy w międzynarodowym partnerstwie - uproszczone metody rozliczania - baza dobrych praktyk z zakończonych projektów - wsparcie na etapie wnioskowania i realizacji projektów - zaliczki dla beneficjentów w programie Polska-Ukraina.	- Z końcem 2025 oczekiwany jest raport z dotychczasowych doświadczeń w projekcie, który przyniesie więcej wniosków dot. jego wad

5. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW)

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2021–2027 jest kluczowym instrumentem wsparcia rozwoju obszarów wiejskich w Polsce, realizowanym w ramach Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej. Jego głównym celem jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważony rozwój terytorialny oraz podnoszenie jakości życia na terenach wiejskich.

Na Mazowszu PROW w perspektywie lat 2021–2027 przewiduje szereg działań mających na celu wsparcie lokalnych społeczności i gospodarki wiejskiej. Jednym z istotnych elementów jest wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju (LSR) przez Lokalne Grupy Działania (LGD), takie jak LGD „Północne Mazowsze”. Celem tych strategii jest realizacja projektów odpowiadających na specyficzne potrzeby lokalnych społeczności, finansowanych w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027.^{10 11}

Zalety i wady z punktu widzenia finansowania działań regionalnych programu PROW:

<u>Zalety</u>	<u>Wady</u>
- Wsparcie projektów związanych z rolnictwem; jest to bardzo istotne z poziomu regionu, gdyż wśród wszystkich województw wsie są najgęściej zaludnione na Mazowszu	- Obniżony poziom cyfryzacji na wsiach może blokować dostęp do informacji i możliwości aplikowania - przedłożenie szczegółowego biznesplanu i kosztorysu inwestycji może być zbyt wymagające dla

¹⁰ „Lokalna strategia rozwoju na lata 2023-2027”, Lokalna Grupa Działania „Północne Mazowsze”, Chojnowo 2024

¹¹ Informacje ze strony internetowej www.mazowia.eu

	indywidualnych gospodarstw rolnych
--	------------------------------------

6. Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW)

Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW) są instrumentem wsparcia rozwoju społeczno-gospodarczego makroregionu wschodniej Polski. W najnowszej perspektywie finansowej do programu włączono część województwa mazowieckiego, obejmującą tzw. region mazowiecki regionalny, z wyłączeniem Warszawy i przyległych powiatów: legionowskiego, mińskiego, nowodworskiego, otwockiego, wołomińskiego, grodzkiego, piaseczyńskiego, pruszkowskiego oraz warszawskiego zachodniego.¹²

Budżet programu FEPW na lata 2021–2027 wynosi 12,4 miliarda złotych (2,65 miliarda euro) i koncentruje się na wsparciu przedsiębiorczości, adaptacji miast do zmian klimatu, rozwoju niskoemisyjnej mobilności miejskiej, ochronie bioróżnorodności, rozwoju inteligentnych sieci dystrybucji energii, zwiększeniu dostępności kolejowej i drogowej oraz rozwoju zrównoważonej turystyki.¹³

Włączenie części Mazowsza do programu FEPW umożliwia gminom, powiatom, przedsiębiorcom oraz instytucjom z tego obszaru aplikowanie o środki na realizację projektów zgodnych z priorytetami programu. Celem jest wyrównanie szans rozwojowych oraz wzmocnienie konkurencyjności regionu poprzez inwestycje w kluczowe obszary gospodarki i infrastruktury.

Zalety i wady z punktu widzenia finansowania działań regionalnych programu FEPW:

<u>Zalety</u>	<u>Wady</u>
- Włączenie części województwa do programu - Wyrównanie szans w rozwoju innowacyjności w całym województwie - Wzmacnianie atrakcyjności turystycznej regionu	- Brak dostępu do programu w całym województwie; część małych miejscowości może zostać przez to pozbawiona możliwości aplikowania, mimo spełniania warunków wielkości/dochodów w danej gminie

7. Krajowy Plan Odbudowy (KPO)

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) to program mający na celu wsparcie odbudowy i wzmocnienia gospodarki po pandemii COVID-19. Polska planuje wykorzystać całą dostępną pulę środków bezzwrotnych w wysokości 23,858 mld euro oraz dodatkowo 12,112 mld euro z części pożyczkowej, co łącznie daje około 35,97 mld euro na realizację celów KPO do sierpnia 2026 roku.¹⁴

¹² Informacje ze strony internetowej www.mscg.pl

¹³ Informacje ze strony internetowej www.polskawschodnia.gov.pl

¹⁴ Informacje ze strony internetowej www.nowedotacjeunijne.eu

W ramach KPO, województwo mazowieckie korzysta z dofinansowania na różnorodne projekty, takie jak przebudowa i rozbudowa Stacji Uzdatniania Wody w miejscowości Pacyna, gm. Pacyna, wraz z rozbudową sieci i wykonaniem nowych przyłączy na przedmiotowym odcinku oraz stworzenie nowego systemu zdalnego odczytu.

W marcu 2025 roku przyznano ponad 90 mln zł na inwestycje w całym regionie, z planowanym zakończeniem realizacji wszystkich projektów do 2026 roku. Wsparcie trafiło do 22 beneficjentów na terenie województwa. Dofinansowanie pomoże na realizację takich projektów jak budowa sieci kanalizacyjnej, usprawnienie stacji uzdatniania wody, modernizacja oczyszczalni ścieków i adaptacja terenów pod zbiorniki na ścieki.¹⁵

Zalety i wady z punktu widzenia finansowania działań regionalnych programu KPO:

<u>Zalety</u>	<u>Wady</u>
- Różnorodność dofinansowanych projektów - Realizacja ważnych programów społecznych (np. MALUCH+ związany z utworzeniem miejsc opieki) - Realizacja projektów komunalnych (kilkanaście gmin jest beneficjentami w zakresie projektów modernizacji sieci wod-kan)	- Kontrowersje związane z wybranymi projektami (szczególnie z zakresu usług turystycznych), szeroko komentowane w mediach - Spadek zaufania wobec instytucji oceniających wnioski

8. Programy Krajowe finansowane z Unii Europejskiej:

W ramach programów krajowych finansowanych ze środków Unii Europejskiej, przedsiębiorcy i jednostki samorządu terytorialnego mogą uzyskać dostęp do szerokiego wachlarza instrumentów finansowych:

- Fundusz Spójności – dedykowany dużym projektom infrastrukturalnym, szczególnie w obszarze ochrony środowiska, energetyki oraz transportu. Fundusz ten wspiera projekty mające na celu zrównoważony rozwój regionalny oraz poprawę jakości życia obywateli.
- Horyzont Europa – program badawczo-innowacyjny UE, który umożliwia finansowanie projektów badawczo-rozwojowych, a także współpracę międzynarodową w zakresie innowacji. Fundusze te są skierowane do instytucji naukowych, przedsiębiorstw oraz organizacji badawczo-rozwojowych.
- Erasmus+ – program skierowany na wsparcie edukacji, szkoleń oraz wymian międzynarodowych. Fundusze te mogą być wykorzystywane na projekty edukacyjne, mobilność studentów i pracowników, a także innowacje w systemach edukacyjnych.¹⁶

¹⁵ Informacje ze strony internetowej www.mazovia.pl

¹⁶ Informacja ze strony internetowej www.funduszeuropejskie.gov.pl

Zalety i wady z punktu widzenia finansowania działań regionalnych z programów krajowych finansowanych z UE:

<u>Zalety</u>	<u>Wady</u>
- Możliwość nawiązania współprac międzynarodowych (Erasmus+) - Rozwój jednostek badawczych na Mazowszu (Horyzont Europa)	- Rywalizacja o fundusze wobec projektów z całego kraju

9. Fundusze i Pożyczki Preferencyjne:

a) Mazowiecki Fundusz Poręczeń Kredytowych

Mazowiecki Fundusz Poręczeń Kredytowych stanowi instrument umożliwiający przedsiębiorcom dostęp do finansowania w postaci kredytów i pożyczek. Fundusz oferuje poręczenia kredytowe, które zwiększają zdolność kredytową przedsiębiorców, co ułatwia uzyskanie wsparcia finansowego, szczególnie w przypadku firm posiadających ograniczoną historię kredytową lub niewielki kapitał własny.

b) Mazowiecki Regionalny Fundusz Pożyczkowy

Mazowiecki Regionalny Fundusz Pożyczkowy to instytucja, która oferuje pożyczki preferencyjne dla przedsiębiorców na realizację różnych projektów inwestycyjnych. Pożyczki te mogą obejmować finansowanie zakupu nowoczesnych technologii, rozwój działalności gospodarczej, a także realizację projektów związanych z wprowadzeniem innowacji oraz zrównoważonym rozwojem. Warunki pożyczek oferowanych przez Fundusz są atrakcyjne, z niskimi stopami procentowymi oraz długimi okresami spłat.

c) Regionalny Fundusz Rozwoju Województwa Mazowieckiego

Regionalny Fundusz Rozwoju Województwa Mazowieckiego to wyspecjalizowana instytucja finansowa, powierzona Agencji Rozwoju Mazowsza S.A. przez Zarząd Województwa Mazowieckiego. Jej zadaniem jest zarządzanie środkami zwrotnymi z programów regionalnych, takich jak JEREMIE i JESSICA. Środki o łącznej wartości ponad 300 mln zł w formie pożyczek mają wspomóc bezpośrednio i pośrednio podmioty z województwa mazowieckiego. Działanie to ma być również ułatwieniem dla pożyczkobiorców, ponieważ instrumentami zwrotnymi zajmuje się jedna instytucja.

Mazowsze jako jedno z najbardziej rozwiniętych województw w Polsce, oferuje szeroki wachlarz instrumentów finansowych zarówno dla przedsiębiorców, jak i jednostek samorządu terytorialnego, wspierając rozwój innowacji, zrównoważonej gospodarki oraz poprawę jakości infrastruktury. Dostępność tych instrumentów, zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym, stanowi istotne wsparcie dla realizacji projektów mających na celu osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju i zwiększenie konkurencyjności regionu.

Zalety i wady z punktu widzenia finansowania działań regionalnych z funduszy i pożyczek preferencyjnych

<u>Zalety</u>	<u>Wady</u>
- Tradycyjne metody dofinansowań są gwarantem obiegu pieniądza w kasie samorządów	- Duża konkurencja do dofinansowań

6 Lista wskaźników

W planie ECAP w planie dla województwa mazowieckiego określono zalecenia monitorowania postępu wdrażania planów i programów związanych z adaptacją do zmian klimatu. W ramach bieżącej oceny postępu realizacji zadań, planowane jest wdrożenie cyklicznych spotkań zespołu do koordynacji i monitorowania planów i programów związanych z adaptacją do zmian klimatu, podczas których zespół będzie dokonywał krytycznej analizy postępu prac określonych w ECAP.

Tabela 1 Ocena postępu realizacji zadań w ramach ECAP

Lp.	Opis obszaru działania	Opis postępu działań w ramach ECAP				Opis osiągniętych wskaźników i korzyści
		Faza inicjowania	Faza planowania	Faza realizacji	Działania zakończone	
1						

Zgodnie z minimalnymi wymaganiami sprawozdawczymi określonymi w „Porozumienie Burmistrzów w sprawie Klimatu i Energii — wytyczne dotyczące składania raportów”, zaleca się, aby co dwa lata przekazywać uzupełniony szablon monitorowania (tab. 1). Powinien on obejmować:

- ocenę realizacji wszystkich zaplanowanych działań, z odniesieniem do wcześniej przedstawionej tabeli monitorowania,
- przegląd i ewentualną aktualizację zagrożeń oraz podatności na zmiany klimatu,
- aktualizację oceny poziomu adaptacji do zmian klimatycznych, opartą na tabeli oceny stanu przystosowania.

Dodatkowo, co cztery lata wymagane jest przeprowadzenie pełnego raportowania, które – poza elementami dwuletniego sprawozdania – powinno zawierać także inwentaryzację emisji w ramach tzw. kontrolnej inwentaryzacji emisji (MEI).

Ważnym elementem zarządzania realizacją działań w ramach SECAP jest również ewaluacja – analiza efektów wdrożenia planu, w kontekście osiągania założonych celów strategicznych. Proces ten będzie oparty na danych dotyczących zrealizowanych inwestycji oraz mierzalnych wskaźnikach rezultatów. Ewaluację planuje się przeprowadzać co dwa lata. Jej wyniki będą dokumentowane w Raporcie z ewaluacji SECAP, który pozwoli określić aktualny stan realizacji działań i inwestycji oraz ocenić, czy konieczne są zmiany w założeniach i kierunkach działania.

Wyznaczone zostały cele dot. emisji CO₂ na Mazowszu. Dane zostaną zebrane na bazie raportów Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE), który gromadzi i przetwarza dane dotyczące emisji gazów cieplarnianych w Polsce, w tym dla regionu Mazowsza.

Tabela 2 Całkowite wartości emisji CO₂ dla roku bazowego oraz roku 2030 i 2035

32 261 525,46 [MgCO ₂ /rok]		24 173 691,09 [MgCO ₂ /rok]	2030
		23 568 995,65 [MgCO ₂ /rok]	2035

Bilans emisji został przedstawiony dla całego województwa mazowieckiego. Na bazie kosztów redukcji emisji jednej tony CO₂, obliczono potrzebne nakłady inwestycyjne:

	Nakłady inwestycyjne		Oszczędność wynikająca z uniknięcia emisji	
	Nakłady inwestycyjne na redukcję 1 Mg CO ₂	110 zł/Mg	Cena EU ETS	70 EUR/Mg CO ₂
Całkowita redukcja CO ₂ na przestrzeni 10 lat	48 527 006,22 Mg CO ₂			
	Nakłady inwestycyjne na przestrzeni 10 lat	5 337 970 684,20 zł	Oszczędność na przestrzeni 10 lat	14 266 939 828,68 zł
BILANS	8 928 969 144,48 zł			

Istotnym elementem jest monitorowanie ubóstwa energetycznego. Poniżej w formie tabeli, przedstawiono zintegrowane wskaźniki ubóstwa energetycznego wraz z proponowaną częstotliwością aktualizacji:

Tabela 3 Zintegrowane wskaźniki ubóstwa energetycznego

Nazwa wskaźnika	Opis	Częstotliwość aktualizacji	Źródło danych
Wskaźnik 10% lub 2M	Udział wydatków na energię w dochodzie gospodarstw domowych	Co 2 lata	Badania ankietowe, OPS, dane GUS
Odsetek mieszkań z trudnością ogrzewania	Samoocena mieszkańców dotycząca utrzymania komfortu ciepłego zimą	Co 2 lata	Ankiety lokalne, Eurostat SILC
Odsetek gospodarstw z zaległościami w opłatach	Liczba gospodarstw zalegających z opłatami za energię	Co roku	Zakłady energetyczne, OPS
Udział nieocieplonych budynków / budynków z klasą < C	Ocena efektywności energetycznej zasobów mieszkaniowych	Co 2 lata	CEEB, inwentaryzacja budynków

Nazwa wskaźnika	Opis	Częstotliwość aktualizacji	Źródło danych
Zasięg programów wsparcia termomodernizacji	Liczba gospodarstw objętych wsparciem	Co roku	Wydziały miejskie, OPS, programy lokalne

Wyróżniono dodatkowe wskaźniki do monitorowania poszczególnych realizowanych zadań:

Monitoring adaptacji do zmian klimatu	
Nazwa wskaźnika	Źródło danych
Liczba nowo posadzonych drzew i powierzchnia terenów zielonych	Dane zarządu zieleni miejskiej
Liczba dni z ekstremalnymi temperaturami oraz zmiany średniej temperatury powierzchni miasta	dane IMGW, Copernicus, lokalny monitoring
Liczba zdarzeń związanych z powodziami	dane ze straży pożarnej i służb komunalnych
Liczba zorganizowanych szkoleń	-
Rozmiar strat spowodowanych powodziami wraz z liczbą gospodarstw, która została dotknięta tym zdarzeniem	-
Liczba budynków publicznych z wdrożonymi działaniami adaptacyjnymi	Sprawozdania jednostek miejskich
Monitoring edukacji klimatycznej i zaangażowania społecznego	
Nazwa wskaźnika	Źródło danych
Liczba uczestników działań edukacyjnych oraz liczbę wydarzeń o tematyce klimatycznej	rejestry wydarzeń i sprawozdania instytucji
Liczba szkół realizujących programy związane z klimatem i zrównoważonym rozwojem	na podstawie danych z wydziału edukacji
Liczba projektów klimatycznych zgłoszonych w ramach budżetu obywatelskiego	dane z Biura Partycypacji Społecznej
Poziom świadomości klimatycznej mieszkańców	wyniki badań ankietowych

7 Strategia finansowa

Dla poszczególnych działań łagodzących mających na celu redukcję emisji gazów cieplarnianych (więcej w rozdziale 7.) wybrano źródła finansowania, zgodnie z analizą wad i zalet z rozdziału 4.

7.1 Finansowanie konwencjonalne

Działanie	Potencjalne źródło finansowania
Efektywność energetyczna budynków	Interreg, Fundusze Norweskie

Rozwój odnawialnych źródeł energii	FEnIKS, Fundusze Norweskie
Zrównoważony transport i mobilność miejska	FEnIKS, Fundusze Europejskie dla Mazowsza priorytet <i>Mobilne Mazowsze</i>
Kontrola jakości powietrza	Fundusz Spójności
Gospodarka wodno-ściekowa i retencja wody	Interreg, Krajowy Plan Odbudowy
Rozwój zielonej infrastruktury i ochrona bioróżnorodności	Interreg
Kompleksowy monitoring energii	Fundusze Europejskie dla Mazowsza priorytet <i>Inteligentne Mazowsze</i>
Wsparcie mazowieckich gmin w realizacji Programu Ochrony Powietrza	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

7.2. Finansowanie innowacyjne

Nowoczesne formy finansowania, takie jak pożyczki społecznościowe (*crowdlending*) otwierają nowe możliwości finansowania projektów, a także zwiększenie partycypacji społecznej w realizacji działań. W crowdlendingu często partycypują mniejsi przedsiębiorcy. Projekty z części działań mogą być również wybierane na drodze budżetów partycypacyjnych. Działania które szczególnie mogą skorzystać na tego typu finansowaniu to:

- rozwój odnawialnych źródeł energii,
- rozwój zielonej infrastruktury i ochrona bioróżnorodności.

Kolejnym źródłem finansowania projektów mogą być fundusze własne województwa. W ostatnim czasie takie instrumenty przekazano m.in. na rozwój spółdzielni energetycznych, wsparcie zadań ważnych dla równomiernego rozwoju województwa mazowieckiego oraz aktywizację sołectw. Pule tych funduszy nie są wysokie, co ogranicza liczbę beneficjentów, natomiast mogą być wystarczające na niewielkie projekty w poszczególnych miejscowościach.

8 Działania łagodzące mające na celu redukcję emisji gazów cieplarnianych

Województwo Mazowieckie w latach 2021–2027 realizuje ambitny program działań w ramach Priorytetu II – *Fundusze Europejskie na zielony rozwój Mazowsza*. Kluczowym celem

szczegółowym 2(i) jest wspieranie efektywności energetycznej i redukcja emisji gazów cieplarnianych. Działania te są integralną częścią priorytetów *Funduszy Europejskich dla Mazowsza 2021–2027* i wpisują się w wizję zrównoważonego rozwoju regionu określoną w Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze. Realizowane projekty obejmują zarówno poprawę efektywności energetycznej budynków, jak i kompleksowe wsparcie dla mazowieckich gmin w zakresie ochrony powietrza oraz monitoringu energii.

1. Efektywność energetyczna budynków

Poprawa efektywności energetycznej stanowi kluczowy element działań łagodzących mających na celu redukcję emisji gazów cieplarnianych na Mazowszu. Budynki mieszkalne i publiczne, będące głównymi źródłami emisji w sektorze bytowo-komunalnym, są priorytetowym obszarem interwencji. W regionie w 2020 roku zidentyfikowano 631 919 przestarzałych kotłów klasy 3 i 4 oraz bezklasowych, których wymiana jest niezbędna do zmniejszenia emisji i poprawy jakości powietrza. Priorytetowe działania uwzględniają:

- termomodernizację budynków, poprzez kompleksowe ocieplenie budynków, wymianę okien, drzwi zewnętrznych oraz modernizację dachów w celu minimalizacji strat ciepła,
- wymianę przestarzałych źródeł ciepła na systemy OZE, kotły gazowe, mikrokogenerację oraz podłączenie budynków do sieci ciepłowniczej,
- wdrażanie na budynkach mieszkalnych i publicznych systemów fotowoltaicznych, kolektorów słonecznych oraz magazynów energii.
- optymalizację energetyczną budynków do standardu niemal zerowego zużycia energii (nZEB) poprzez modernizację systemów energetycznych i poprawę izolacji termicznej.

2. Rozwój odnawialnych źródeł energii

Region Mazowsza charakteryzuje się znacznym potencjałem w zakresie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych. Wynika to z korzystnych warunków naturalnych i rosnącego zapotrzebowania na zieloną energię. Według danych Urzędu Regulacji Energetyki, na koniec 2023 roku w województwie mazowieckim funkcjonowały 153 053 mikroinstalacje o łącznej mocy zainstalowanej 1 238 MW. Ponad 99% z nich należało do prosumentów, którzy wytwarzają energię na potrzeby własne. Od 2018 roku liczba mikroinstalacji wzrosła blisko 26-krotnie, a największy przyrost nastąpił w 2022 roku. Jednakże w 2023 roku zauważono wyraźne spowolnienie dynamiki wzrostu, co może być efektem zmiany systemu rozliczeń prosumentów¹⁷.

Kluczowe działania w tym zakresie obejmują:

- zapewnienie stabilnych i przejrzystych ram prawnych oraz przewidywalnego systemu rozliczeń dla prosumentów, aby zwiększyć zaufanie inwestorów do instalacji fotowoltaicznych i kolektorów słonecznych,

¹⁷ Urząd Statystyczny w Warszawie, Cele Zrównoważonego Rozwoju, Czysta i dostępna energia, <https://obserwujmazowsze.stat.gov.pl/cele-zrownowazonego-rozwoju/czysta-i-dostepna-energia.php>, dostęp 2.07.2025

- rozwój wykorzystania biomasy i biogazu na obszarach wiejskich oraz w regionach charakteryzujących się wysoką koncentracją hodowli zwierząt, gdzie istnieje znaczny potencjał dla produkcji ciepła i energii elektrycznej z tych surowców,
- rozwój energetyki wiatrowej w północno-zachodniej części Mazowsza, która dzięki bardzo korzystnym warunkom wiatrowym pozwala na budowę farm wiatrowych,
- promowanie systemów energetyki rozproszonej, takich jak klastry energetyczne i spółdzielnie energetyczne, które stają się coraz bardziej popularne, ale wymagają dalszego wsparcia i rozwoju, aby osiągnąć trwałą i efektywną formę współpracy na rynku.

3. Zrównoważony transport i mobilność miejska

Transport stanowi jedno z kluczowych źródeł emisji gazów cieplarnianych na Mazowszu. Zgodnie ze *Strategią zrównoważonego rozwoju transportu do 2030 roku*, wzrost wykorzystania niskoemisyjnych środków transportu publicznego oraz ograniczenie ruchu samochodowego mają fundamentalne znaczenie dla ograniczenia emisji. Na Mazowszu, a w szczególności w Warszawie i jej okolicach, gdzie odbywa się ponad 92% podróży transportem zbiorowym, podejmowane są działania w zakresie rozwoju zrównoważonej mobilności, do których zalicza się:

- rozbudowę infrastruktury transportu publicznego, poprzez wprowadzanie nowoczesnego taboru niskoemisyjnego oraz zwiększenie częstotliwości kursowania pojazdów,
- inwestycje w infrastrukturę rowerową, systemy współdzielonego transportu oraz integrację środków transportu miejskiego,
- ograniczenie transportu indywidualnego, na skutek wdrażania stref niskoemisyjnych,
- budowa szybkich i standardowych stacji ładowania na głównych trasach oraz w obszarach miejskich, mająca na celu rozbudowę sieci ładowania pojazdów elektrycznych.

4. Kontrola jakości powietrza

Wysokie stężenia pyłów PM_{10} , $PM_{2,5}$ oraz benzo(a)pirenu (B(a)P) w powietrzu są istotnym problemem na Mazowszu, w sezonie grzewczym, ale również w okresie letnim. Zmiana klimatu, prowadząca do coraz częstszych i dłuższych fal upałów, zwiększa zapotrzebowanie na chłodzenie budynków, co skutkuje intensywniejszym wykorzystaniem urządzeń klimatyzacyjnych. Aby skutecznie przeciwdziałać tym problemom realizowane są działania ukierunkowane na monitorowanie i poprawę jakości powietrza, takie jak:

- zakup nowoczesnych urządzeń pomiarowych. W tym dronów do analizy składu dymu, mobilnych laboratoriów oraz zestawów do badania próbek popiołu z palenisk,
- wyposażenie jednostek administracyjnych w urządzenia do monitorowania emisji oraz szkolenia z zakresu ich obsługi,
- kontrole prowadzone w gminach mające na celu eliminację nielegalnego spalania odpadów i niskiej jakości paliw stałych.

5. Gospodarka wodno-ściekowa i retencja wody

Niedostateczna infrastruktura wodno-ściekowa na Mazowszu stanowi istotne wyzwanie, szczególnie na obszarach wiejskich. W 2019 roku długość sieci kanalizacyjnej wynosiła 16920,9 km, co stanowi jedynie 40% długości sieci wodociągowej. Zaledwie 70% ludności województwa korzysta z sieci kanalizacyjnej, a na terenach wiejskich odsetek ten wynosi tylko 33%.

Kluczowe działania w tym zakresie obejmują:

- rozbudowę sieci kanalizacyjnej. Priorytetem jest poprawa dostępu do infrastruktury na obszarach wiejskich oraz w małych miejscowościach,
- modernizację przestarzałej infrastruktury wodociągowej, w celu zmniejszenia strat wody oraz liczby awarii.

Coraz częstsze i intensywniejsze opady nawałne, połączone z okresami długotrwałej suszy, destabilizują lokalny bilans wodny na Mazowszu. Obecny stan infrastruktury hydrotechnicznej nie zapewnia wystarczającej zdolności retencyjnej do efektywnego magazynowania wód opadowych i ich stopniowego wykorzystania w okresach deficytu. Niska retencja krajobrazowa oraz uszczelnione powierzchnie miejskie przyczyniają się do szybkiego spływu powierzchniowego, wzrostu przepływów szczytowych w odbiornikach i przepełnień kanalizacji deszczowej, co z kolei skutkuje lokalnymi podtopieniami. Równocześnie brak infiltracji i uzupełniania zasobów wodonośnych prowadzi do przesuszenia gleby i spadku dostępności wody dla ekosystemów oraz gospodarki rolniczej. W odpowiedzi na te zagrożenia podejmowane są działania obejmujące m.in.:

- budowę, przebudowę i rozbudowę zbiorników retencyjnych, w tym zbiorników szczelnych na terenach miejskich,
- wdrażanie systemów infiltracyjnych i biofiltracyjnych, takich jak ogrody deszczowe, parki kieszonkowe oraz nawierzchnie przepuszczalne,
- rozwój błękitno-zielonej infrastruktury, m.in. tworzenie parków miejskich, zielonych dachów i fasad, łąk kwietnych oraz retencyjnych zielonych podwórek,
- modernizację systemów odwodnieniowych – w tym budowa kanalizacji deszczowej z elementami lokalnej retencji (stawy, rowy, zbiorniki przyuliczne), wsparcie dla budowy przydomowych systemów gromadzenia wód opadowych, z wykorzystaniem zbiorników naziemnych i podziemnych.

6. Rozwój zielonej infrastruktury i ochrona bioróżnorodności

Postępująca urbanizacja zagraża różnorodności biologicznej Mazowsza. W regionie kluczowe jest tworzenie i ochrona terenów zieleni, które przyczyniają się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz adaptacji do zmiany klimatu. Do działań łagodzących należą:

- zwiększenie powierzchni zieleni w miastach, w związku z tworzeniem zielonych dachów, ścian oraz parków miejskich, a także na terenach wiejskich poprzez rozwój zadrzewień śródpolnych, nasadzenia drzew oraz krzewów,

- eliminacja gatunków inwazyjnych oraz ochrona cennych siedlisk przyrodniczych,
- odtwarzanie funkcji ekosystemów i rozwój zielonej infrastruktury wspierającej adaptację do zmiany klimatu.

7. Kompleksowy monitoring energii

Monitorowanie i analiza zużycia energii elektrycznej na Mazowszu są kluczowe dla poprawy efektywności energetycznej. Dzięki wsparciu Funduszy Europejskich dla Mazowsza 2021-2027 wdrażane są systemy monitorowania zużycia energii w budynkach publicznych, poprzez:

- wdrażanie narzędzi IT umożliwiających bezprzewodową transmisję danych oraz analizę zużycia energii w czasie rzeczywistym,
- identyfikację nieprawidłowości w rozliczeniach. Analiza poborów energii pozwoli na wykrywanie i eliminację błędów oraz nadużyć w systemach energetycznych,
- dostosowanie zużycia energii do realnych potrzeb, na skutek monitorowania. Przyczyni się to do oszczędności finansowych i energetycznych.

8. Wsparcie mazowieckich gmin w realizacji Programu Ochrony Powietrza

Województwo Mazowieckie wspiera lokalne samorządy w realizacji Programu Ochrony Powietrza, który zakłada ograniczenie emisji pyłów PM_{10} , $PM_{2,5}$ oraz benzo(a)pirenu. Współpraca na poziomie gminnym, powiatowym i regionalnym jest kluczowa dla efektywnego wdrażania działań. Realizowane działania zakładają:

- szkolenia i doradztwo dla samorządów w zakresie planowania, wdrażania i monitorowania działań związanych z ochroną powietrza,
- wdrożenie nowoczesnych narzędzi wspierających zarządzanie jakością powietrza na poziomie lokalnym,
- kampanie edukacyjne oraz doradztwo ekologiczne i energetyczne dla mieszkańców¹⁸.

¹⁸ Załącznik do Uchwały nr 307/303/22 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 8 marca 2022, 2022.

9 Bibliografia

Strona internetowa funduszedlamazowska.eu

Informacje ze strony internetowej www.feniks.gov.pl

Informacje ze strony rządowej www.gov.pl/web/fundusze-regiony

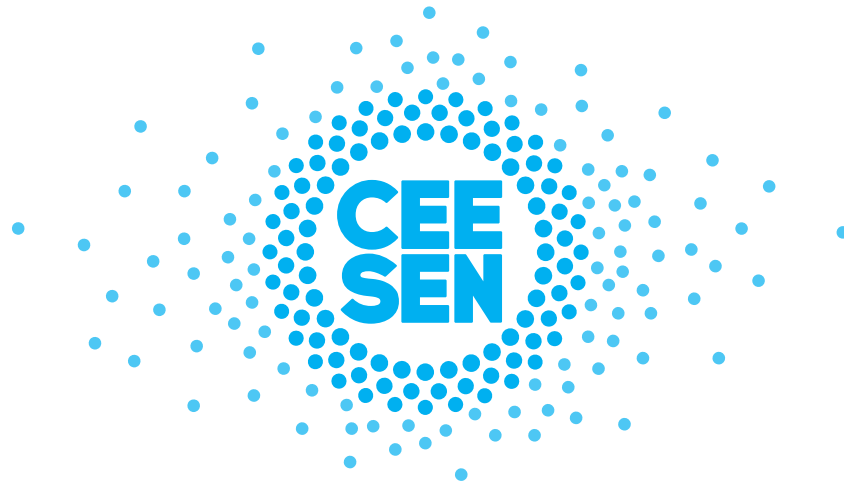
Informacje ze strony internetowej www.feniks.gov.pl

Informacje ze strony internetowej www.mazovia.pl

Informacja ze strony internetowej www.funduszeuropejskie.gov.pl

Urząd Statystyczny w Warszawie, Cele Zrównoważonego Rozwoju, Czysta i dostępna energia,
<https://obserwujmazowsze.stat.gov.pl/cele-zrownowazonego-rozwoju/czysta-i-dostepna-energia.php>, dostęp 2.07.2025

Załącznik do Uchwały nr 307/303/22 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 8 marca 2022, 2022.

CEESEU-DIGIT

Central and Eastern Europe Sustainable Energy Union's Design and
Implementation of regional Government Initiatives for a just energy Transition

Regional Financing Sustainability Plan

Region: Vidzeme planning region

Country: Latvia

D5.1 Regional Financing Sustainability Plans

Author: Vidzeme Planning region

Date: 31.05.2025.

Co-funded by
the European Union

The project is financed by the European Union's LIFE programme.
Administration number: LIFE21-CET-LOCAL-CEESEU-DIGIT/101077297.
Project acronym: LIFE21-CET-LOCAL-CEESEU-DIGIT.

1 Contents

1	Contents.....	2
2	Notes (to be deleted).....	Error! Bookmark not defined.
3	About the CEESEU-DIGIT project	1
4	Introduction	1
5	Funding opportunities and funders and Cons and Pros analysis.....	2
6	List of measures	5
7	Financial strategy and analysis.....	7
7.1	Conventionally financed projects	7
7.2	Novel financing	8
8	Project pipeline (road map)	9

2 About the CEESEU-DIGIT project

The main objective of CEESEU-DIGIT is to develop, find financing opportunities and implement an Energy and Climate Action Plan (ECAP) in six regions of Central and Eastern Europe, including the Vidzeme planning region, which will be prepared in accordance with the country's National Energy and Climate Action Plan. The ECAP plan will pay special attention to reducing energy poverty and the transition to climate neutrality, taking into account the set of initiatives of the European Union's Green Deal policy. The second objective of the project is to improve the capacity of municipalities to prepare, finance and implement their own energy and climate action plans in accordance with regional-level energy planning documents. In the end of 2025 Vidzeme regional plan was finished and approved.

3 Introduction

The strategic plan analyses the current situation of the Vidzeme planning region and assesses progress towards the climate and energy policy targets set out in Latvian legislation. During the strategic plan development, it was found that there is no unified data accounting and calculation system available at both national and regional level, and the latest data available for different datasets differ by time periods. Given the availability of GHG emissions data, it was decided to adopt 2022 as the base year against which to measure changes in 2030. The baseline emissions inventory is a quantitative measure of the amount of CO₂ emissions caused by energy consumption in the territory of the Vidzeme Planning Region during the base year. The indicator allows the identification of the main sources of CO₂ emissions and their reduction opportunities. The methodology developed by the Covenant of Mayors from the guidelines "How to develop a Sustainable Energy Action Plan" has been used to measure greenhouse gas emissions.

To ensure that the strategic plan reflects the diverse interests and priorities of society, two working groups were organized during the development process, the results of which have been integrated into the Climate Adaptation Action Plan and the sectoral actions planned to reduce GHG emissions. 1. The Climate Working Group assessed climate risks and sectoral vulnerabilities and defined concrete adaptation measures to prevent and mitigate climate risks. 2. The Energy Working Group identified concrete actions across sectors to increase energy efficiency, reduce GHG emissions and promote renewable energy potential. The strategic plan is closely linked to the vision and objectives of the Vidzeme Region as defined in the development planning documents of the NDP, as well as to a major regional initiative - the creation of a Bioregion around the Gauja National Park, which as a community-driven idea offers the territory significant advantages on the path towards climate neutrality and sustainability.

THE VISION OF VIDZEME PLANNING REGION: Increasing the share of clean, safe and renewable energy to strengthen the Vidzeme region's capacity to adapt to climate change, reduce GHG emissions and exploit the region's competitive advantages by promoting a just transition, a circular economy and reducing energy poverty.

2030 TARGETS:

- OBJECTIVE 1: By 2030, reduce total primary energy consumption in the region by 10% compared to 2022.

- OBJECTIVE 2: By 2030, reduce greenhouse gas (GHG) emissions in the region by 20% compared to 2022.
- OBJECTIVE 3: Increase the region's resilience to climate change through effective adaptation measures.
- OBJECTIVE 4: Reduce energy poverty by promoting access to adequate energy, housing and mobility solutions for all. 11
- OBJECTIVE 5: Promote the development of the circular economy, innovation and the use of efficient technologies in energy production and strengthen research and investment attraction to improve the energy independence and competitiveness of the region.
- OBJECTIVE 6: Strengthen the governance of energy and climate policy in the region through an effective and collaborative decision-making process.

4 Funding opportunities and funders and Cons and Pros analysis

Description of the most important funding opportunities and calls etc, identified for the single measures in the table in the previous chapter. To each of the founding opportunity is added a simple pros/cons analysis from the point of the municipality (this part is to help the process of decision which funds the municipality will try to pursue...). At least 4 funding opportunities, at least 1 of them a novel financing technique. To keep the document from being too long, please describe no more than 10 funding options. Please focus on the most relevant and affordable for your municipality.

In this section we are looking at the possible funding sources for the activities in the Buildings sector (main activities: energy efficiency and renovation, energy communities, greening, waste management). main beneficiaries and project applicants are municipalities, building management companies, private owners and owner groups as well as enterprises.

A. Modernisation fund, Latvia

The aim of the funding is to support investments in the modernization of energy systems and improving energy efficiency in individual Member States. Priority project application competition regulations are being developed for the implementation of projects in the 2023–2027 period, and they take into account the measures included in the energy and climate policy planning documents to reduce greenhouse gas emissions. Total available funding in Latvia up to 300 million EUR (until 2030). Beneficiaries: Municipalities and municipal corporations.

Pros and cons from the point of financing municipal measures of YOUR MUNICIPALITY:

<u>Pros</u>	<u>Cons</u>
- Promoting the purchase of zero-emission vehicles and the creation or modernization of appropriate infrastructure for municipalities (including municipal capital companies), state direct administration institutions,	- 30% self-financing - Very restricted and targeted support areas - Limited beneficiaries, that can apply for this fund.

as well as merchants who use at least five vehicles owned by them in their economic activities or who provide public transport services; - Promoting the use of renewable energy resources in apartment buildings, state and municipal buildings and energy communities, including support for the creation of infrastructure related to their operations. - Clearly defined eligible activities	
--	--

B. Horizon Europe program 2021-2027 (Grant under Pillar 2 "Global Challenges and European Industrial Competitiveness"), Latvia

The sub-programme "Climate, Energy and Mobility" aims to combat climate change by better understanding its causes, evolution, risks, impacts and opportunities, as well as making the energy and transport sectors more climate and environmentally friendly, more efficient and competitive, smarter, safer and more resilient.

Specific investment areas:

- *Climate science and solutions,*
- *Energy supply,*
- *Energy systems and grids,*
- *Residential buildings and industrial facilities in the clean energy transition,*
- *Communities and cities,*
- *Industrial competitiveness in the transport sector,*
- *Clean, safe and accessible transport and mobility,*
- *Smart mobility,*
- *Energy storage..*

al corporations. The total available funding for the sub-programme is EUR 15 123 million. Beneficiaries: A wide range of stakeholders, including municipalities and local government organizations, businesses, social partners, civil society, educational institutions and citizens.

Pros and cons from the point of financing municipal measures of YOUR MUNICIPALITY:

<u>Pros</u>	<u>Cons</u>
- Wide range of possible activities - Wide range of eligible applicant types - Horizon Europe reporting is usually simpler and more efficient than in other EU programs and National funding. - Comparably large available funding - Suitable for innovation and research projects.	- Big competition for the funding - Usually, self-financing part needed, for bigger projects could be a problem; - Complexity of the application process; - Need for strong collaborations across different countries

C. National emission trading instrument (EKII) Latvia

The goal of this instrument is mitigating climate change and ensuring adaptation to climate change. State Budget Program of the Republic of Latvia. The activities of the EKII are regulated by Article 32.2 of the Law "On Pollution". The EKII is financed from the auctioning of state-owned European Union Emission Allowances (EUA) and European Union Aviation Emission Allowances (EUAA).

The use of auction revenues is ensured by organizing open project submission competitions. The Cabinet of Ministers issues regulations on open project submission competitions, which determine the criteria for evaluating project submissions, the procedure for submitting, reviewing, approving and granting funding for project submissions, as well as the procedure for implementing projects, submitting reports and checking them. The total available funding and beneficiaries are call dependent.

Allocation of funding for the implementation of ECII-financed projects in the following areas:

Reduction or limitation of GHG emissions in the energy, industry, transport, agriculture and waste management sectors, including financing of projects and financial instruments aimed at:

- *implement climate policy measures aimed at reducing GHG emissions and adapting to climate change, as well as prepare the necessary research, planning and technical documents for integration in various sectors;*
- *implement educational measures that improve public understanding and knowledge of climate change and measures to be taken to mitigate it and ensure adaptation to climate change, and that promote changes in consumer habits, as well as promote the development of a low-carbon economy in Latvia.*

Pros and cons from the point of financing municipal measures of YOUR MUNICIPALITY:

<u>Pros</u>	<u>Cons</u>
- No need for international cooperation - Small, targeted projects - Broad spectrum of supported activities	- So far spending efficiency has been comparably low (low impact) - Different calls for different activities (funding is not available all the time)

D. EU Cohesion Policy Programme for Latvia 2021 - 2027, 2.1.1.6. Increasing the energy efficiency of municipal buildings, Latvia

The goal of this programme is a greener and more resilient low-carbon Europe, transitioning to a net zero-carbon economy, promoting a just transition to clean energy, green and blue investments, the circular economy, climate change mitigation and adaptation, risk prevention and management and sustainable urban mobility. Supported activities under the sub-section 2.1.1.6. ensure increasing energy efficiency, achieving at least 30% energy savings and promoting the move towards zero-energy buildings. The total available funding for the sub-programme is EUR 31.1 million. Beneficiaries: Municipalities, their institutions, municipal capital companies, public-private capital companies.

Pros and cons from the point of financing municipal measures of YOUR MUNICIPALITY:

<u>Pros</u>	<u>Cons</u>
--------------------	--------------------

- No need for international cooperation - Small, targeted projects - Clear beneficiaries and supported activities - Direct investment in the infrastructure	- Need to have data about building energy consumption - Need to reach savings goals. Can be challenging for cases when energy poverty has also been present – indoor temperature and comfort.
--	--

5 List of measures

<u>Measure</u>	<u>Expected investment costs, million EUR</u>	<u>Expected GHG reduction by 2030 in ktons CO₂e/year</u>	<u>Realisation year/period</u>	<u>Possible funding</u>
Buildings sector (main activities: energy efficiency and renovation, energy communities, greening, waste management)	3.2	14.3	2023-2030	Modernisation fond, National EKII (emission trading instrument), EU Cohesion Policy Programme (2.1.1.6. Increasing the energy efficiency of municipal buildings, RSO 2.1.), municipality budget, Just transition fund,
Agriculture sector (main activities: local food usage increase, renewable energy increase, cooperation, support for biological agriculture, public campaign to change eating habits, soil monitoring and recovery, innovation and research)	13.0	128.4	2023-2030	EU transport fund, municipality budget, private funding, Life programme
Industry sector (main activities: energy efficiency and renewables, energy management systems, heat recovery, trainings, innovations and smart solutions, circular economy principles promotion, industrial symbiosis, biogas more widespread usage)	24.6	1.2	2023-2030	Horizon Sub-programme "Climate, Energy and Mobility", Connecting Europe Facility – CEF, Cohesion Policy Programme (RSO 2.2.), private funding

Transport sector (main activities: support for low emission vehicles, micromobility solutions and individual transport alternatives (like car-sharing), public transport development, innovative and smart transport logistics, charging infrastructure development, animal crossing need mapping, hydrogen research and guidelines)	48.7	90.3	2023-2030	Recovery and Resilience Facility, Modernisation fund, Horizon Sub-programme "Climate, Energy and Mobility", Connecting Europe Facility – CEF, Cohesion Policy Programme (SO Promoting sustainable multimodal mobility in cities), Just Transition Fund Investments (6.1.1. SO Mitigating the economic, social and environmental consequences of the transition to climate neutrality in the most affected regions), Interreg Europe programme 2021–2027 (3.3. Smart green mobility), municipality funding, private funding
Waste management sector (main activities: low emission vehicles, modernise collection system and sorting lines, smart solutions, circular economy and waste reduction promotion and trainings, food-waste data gathering system, deposit system expansion, industrial symbiosis, community composting legislation change, more effective sewage sludge management, biogas production development)	19.6	17.1	2023-2030	Modernisation fund, Latvian Environmental Protection Fund, Horizon Sub-programme "Climate, Energy and Mobility", Connecting Europe Facility – CEF, Cohesion Policy Programme (SO Promoting the transition to a circular economy), municipality funding, private funding.
Energy production and distribution (main activities: centralised heating and cooling system development and expansion, energy	13.7	49.5	2023-2030	Latvian Environmental Protection Fund, Horizon Sub-programme "Climate, Energy and Mobility", Connecting Europe Facility – CEF, EU

communities' development, industrial park development, trainings for entrepreneurs about best available technologies, waste energy employment, air quality monitoring, increase renewable energy production, decrease fossil, pre-study about hydrogen potential)				Cohesion Policy Programme (SAM (RSO 2.1.)), municipality funding, private funding
---	--	--	--	---

6 Financial strategy and analysis

The next and final part of the strategy consists of division of the long list of measures listed in the previous chapter 4 into 2 groups: Conventionally financed project and Novel financing.

6.1 Conventionally financed projects

6.1.1. VPR Project “ChemClimCircle2”: Implementing the ChemClimCircle approach for green public procurement in the Baltic Sea Region. The goal is to make VPR procurement more environmentally friendly so that it complies with circular economy principles, avoids the use of harmful chemicals and helps adapt to climate change.

VPR budget: 77 763,20 EUR, funding source: self-funding and Interreg BSR programme (01.03.2025-29.02.2028.).

Administrative capacities and additional studies and experience needed: sufficient

6.1.2. VPR Project “CLIMATE”: Adapting to climate change and increasing the resilience of EU territories to extreme weather conditions. The goal: By strengthening the capacity of partners in developing climate policy and improving regional resilience to the risks caused by climate change, create an integrated climate management approach that addresses the causes of territorial vulnerability and promotes proactive disaster management.

VPR budget: 164 831,00 EUR, funding source: self-funding and Interreg Europe programme (01.04.2024.-31.03.2028.).

Administrative capacities and additional studies and experience needed: sufficient

6.1.3. Project “HyTruck”: Creation of an international network of hydrogen filling stations for trucks. The goal is to support public authorities in the establishment of an international network of hydrogen refuelling stations (hereinafter referred to as HRS) for trucks in the eastern part of the North Sea-Baltic TEN-T corridor with harmonised international technological standards. The aim of HyTruck is to develop

solutions that would allow public authorities to take into account all relevant (spatial, economic, environmental and technological) dimensions when planning HRS.

VPR budget: 274 600,00 EUR, funding source: self-funding and Interreg Europe programme (01.04.2024.-31.03.2028.).

Administrative capacities and additional studies and experience needed: sufficient

6.1.4. Project “Support for the revitalization of historic peat extraction sites”. The goal is to verify existing data on historical peat extraction sites in Vidzeme, to reduce unreasonably calculated CO₂ emissions; to conduct in-depth research in other territories, to prepare owners for practical involvement in reclamation projects – to provide consultations, information, cost estimates and to prepare reclamation plans to be used to return territories to sustainable circulation and to prepare project applications for financial support.

VPR budget: 2 253 707,27 EUR, funding source: self-funding and Just Transition Fund (1.10.2024-31.12.2026).

Administrative capacities and additional studies and experience needed: sufficient

6.1.5. Project “Estonia-Latvia Cross-Border Public Transport Connection (ROCC)”. The goal is The ROCC project aims to create a model for the restoration of regular public bus service in the border area between Latvia and Estonia, where it was discontinued in the early 1990s. It is an opportunity to bring public transport back into people’s everyday lives, to provide mobility opportunities for residents who do not have private transport, and at the same time to strengthen cooperation between neighboring municipalities.

VPR budget: 2 253 707,27 EUR, funding source: self-funding and Interreg Estonia-Latvia Programme 2021–2027 (15.11.2023 – 14.11.2026).

Administrative capacities and additional studies and experience needed: sufficient

6.1.6. Project “Climate data gathering and reporting system development for Vidzeme planning region”. The idea is to create a system that would allow local people to report extreme climate events (like overheating, flood, dryness etc.) that they find problematic and for the municipalities to faster identify problematic places. The tool would also allow map view. A strong community building element is also included. As pilot site has been chosen Valmiera municipality

Budget needed: 1,8 million. Possible funding sources: Horizon programmes, Life programmes, EUKI, European Climate Initiative and municipality budget (2026 – 2028).

Administrative capacities and additional studies and experience needed: sufficient

6.2. Novel financing

6.2.1. Project: Small infrastructure development initiatives. In Latvia since 2025 participatory budget is mandatory, but there are several municipalities in Latvia that has started with it already for some years. For example, in Cesis municipality projects like new sports and recreational infrastructure has been installed. Further small project ideas like greening activities, bicycle infrastructure development, and small renovation projects could be supported.

Budget: In Cesis total co-funding for participatory budget for a project was 15 000,00 EUR. For VPR until 2030 at least 2 million EUR will be needed for participatory budget activities (2023. – 2030.).

Administrative capacities and additional studies and experience needed: sufficient

6.2.2. Project: Energy communities' development. In recent years with digital possibilities development, crowdfunding and community funding for renewables and infrastructure development projects have become more available and popular. In Vidzeme we are starting to encourage energy community creation. A common solution is to create a community and fund district heating solutions instalment.

Budget: Co-funding and community based, EU programmes and municipality budget. For VPR until 2030 around 5 million EUR will be needed to implement these initiatives (2023. – 2030.).

Administrative capacities and additional studies and experience needed: sufficient

7 Project pipeline (road map)

Table 1: Project “Climate data gathering and reporting system development for Vidzeme planning region” (7.1.6.) pipeline

	2025	Q3	Q4	2026	Q1
<i>Project: “Climate data gathering and reporting system development for Vidzeme planning region”</i>	Climate mission collaboration, consortium development (Valmiera municipality), research funding possibilities, develop project idea and submit the project proposal. Responsible party: VPR	Collaboration with Climate mission to develop the project idea, build consortium (pilot site) and identify possible funding schemes. Identify project topic, scale and goals. Identify project partners and possible responsibilities and self-funding possibilities, budget them in the municipalities’ budget and get management approval. Responsible party: VPR	Further develop project idea, specify timeline, activities and budget in alliance with the chosen funding programme Responsible party: VPR	Submit project proposal for the eligible funding programme, receive results. In case the proposal is approved, start project activities. In case it’s not approved, submit the proposal for other programmes. Responsible party: VPR	Submit project proposal and receive the results Responsible party: VPR